

1
ÆNEÆ SYLVII
PICCOLOMINEI

POSTEA

PII. PAPÆ
HISTORIA BOHE-
MICA.

BIBLIOTHECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

HELMESTADII,
Sumptibus JOH. MELCHIORIS SUSTERMANNI,
ANNO M DC XCIX.

THE SYLVIA

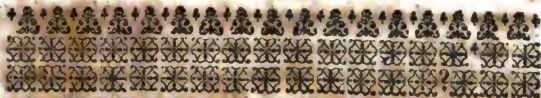
POETRY

THE SYLVIA

POETRY

MICHAEL

THE SYLVIA

PRÆFATIO

ÆNEÆ SYLVII

Tituli Sanctæ Sabinae, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Senensis in historiam Bohemorum, ad illustrissimum Principem & Dominum ALPHONSUM, Regem Arragonum.

Interitura esse quæcumq; nascuntur, atque homines in primis, quos ea de causa mortales appellant, omnes norunt, plurimi damnant. Nam cur hominem natura finxit, cui negata immortalitate spacium brevissimum vita indulset, cornicibus & cervis, quorum nihil intererat, longissimum largita est ævum? Sed cui de naturæ operibus judicare permissum? quam nihil esse aliud, quam Deum vel Dei decretum dixerim. Ego illud mihi persuadeo, nisi mors introisset in orbem terrarum, ex duobus alterum fuisse necessarium: aut terra scilicet,

PRÆFATIO.

4
quam incoheremus, amplitudinem sine fine patuisse, aut humanam generationem interdictam. Nam quis mundi ambitus homines capiat, in horas absque mortis periculo nascentes? Tot præterea calamitates hominem circumfiliunt, ut mori satius sit, quam vitam producere miseram. Optabant fortasse utcunque vivere, quævis vitæ alterius adempta spes. Quamvis & hujusmodi homines mortem sibi aliquando consciverint. At homini Christiano, (qui Deum fabricasse mundum constanter credit, nec dubitat illum gubernare, quæ condidit, iniquitatem quoque omnem ab eo alienam putat) sacri veteres novique sermones fidem faciunt, qui animas ex corporibus excedentes, in alia loca meare tradunt: in quævis præmia pro benefactis, supplicia pro malefactis expendant, quamvis in hac mortali vita, & viros bonos in adversis rebus oppressos, & iniquos homines sæpe numero blandis fortuna afflatibus in sublimem raptos cernimus. Licet in omni gente, quæ sub cælo est, hoc videre: Bohemia tamen testimonio satis fuerit. In qua nostra ætate rejecta Romanæ ecclesiæ obedientia, conculcata parentum religione, sacerdotibus Christi occisis, fanis sanctorum dirutis, sine fide, sine bonis moribus, in latrociniis, in adulteriis, in omni spurcitia viventes, adversus potentissimos reges, innumerabiles populos, peritissimos

PRÆFATIO.

3

mos duces, structissimos exercitus invicti perstiterunt, ex quibus plerique ad hoc ævi pervenere delitiis affluentes, plerique cum diu ex arbitrio vixissent, non morbo, non gladio ex hac luce, sed natura necessitate senio confecti abierunt, ut si nihil aliud quàm presentis vitæ cursum animo volvas, beatos judices, qui tot victoriis potiti, apud suos ciues charissimi, inter opes quàm plurimas inoffensi morbis, quantum homini licet, ævum produxere. Contra vero infelices dicas, ac superis odiosos fuisse, qui pro lege patrum custodienda, pro veritate, pro justitia, pro honestate, aut in exilio pauperes obiere, aut in medio vitæ cursu rapti, ante ora suorum miserabili cruciatu necati sunt. Sed verissima est Christiana religionis assertio, quæ post vitam hujus sæculi patere alteram asserit, his qui religiose vixerunt jucundam & beatam, reliquis molestam & infelicem. Cui sententiæ & Judæi & Saraceni & gentiles, & ipsi quoque Philosophi consentiunt, quos veri conscios & humane vitæ magistros putant. Nemo homo est, cui non insit aliquid boni, & id Deus in terra, & hac transitoria vitæ remunerat. Neque enim mole malorum obstante cælestem conferre lucem potest. Vicia apud inferos plectuntur. Viris bonis, quævis terra clausa est, cælum patet. Peregrina in terris virtus, in cælo civis. Zischæ igitur,

Ciaccho, Prasco, quos felices Bohemi credidere, tot
 praliorum victores, tanto imperio preditos, Co-
 randa quoque & Jacobelius, quibus ut Apostolis
 Christi, aut angelis è cælo missis, populorum aures
 patuere, cum Procopiis pugna casis, cum Joanne ac
 Hieronymo Constantia in magna synodo igni da-
 mnatis, apud inferos pœnas dant temerata religio-
 nis, in aeternumq; dabunt. Eosq; procul dubio Ro-
 chezana sequetur, & qṽi ei auscultant, divina le-
 gis temeratores, nisi ante finem vitæ suæ resipuerint.
 Viri constantes, qṽi vel exilium vel carcerem vel
 cadem pro testamento Christi fortiter pertulere, cum
 rege suo in cælo regnant, ex aliena victoria trium-
 phantes, quorum multa millia Bohemia tulit. Nam
 sicut Hussitarum insania Bohemicum nomen labe-
 factavit, ita & fortium virorum constantia illu-
 stravit. Nec provincia est, quæ tempore nostro
 plures Christi martyres quàm Bohemia produxerit.
 Inter quos equitem fuisse non est ambiguum, nobili-
 bus parentibus ortum, quem captum ab Hussitis, ad-
 motum ignibus, pedes primum, deinde tibias, mox
 genua coxasq; postremo reliquas corporis partes ex-
 uri passum potius, quàm illorum insania consentiret.
 Admiranda sunt, quæ tempestate nostra inter Bo-
 hemos, emergere, siue pacem siue bellum recenseas.
 Mihi vero, dum valetudinis causa in balneis Viter-
 biensibus

biensibus ago, procul ab negotiis Curia, haud indigna
 cura visa est. res Bohemicas scribere, atque homi-
 nibus nostris ex Barbaris, quæ partim vidimus, par-
 tim vero auditu accepimus, digna memoratu nota
 efficere. Sunt enim multa, quæ in communi nosse
 perutile est. Et dum cogito, cujus potissimum nomi-
 ni dedicem, tu primus occurras, qui seculum no-
 strum non doctrina solum ac bonis moribus, sed splen-
 dore quoque rerum gestarum exornas, & quasi cla-
 rissimum quoddam sydus illustras. Tibi ergo Bo-
 hemicam historiam dedico. Nam tuo nomini inscri-
 pta, facile cum rerum tuarum notitia, quas doctis-
 simi celebrarunt, ad posteros transferetur: quam ego
 ab origine gentis in hanc usque ætatem, si Deus da-
 bit, producam. In qua etsi vetera digna sunt me-
 moria, illustriora tamen nova existimo, quæ tum
 certa, tum admirabilia sunt. Nec mea sententia
 regnum ullum est, in quo ævo nostro tot mutationes,
 tot bella, tot strages, tot miracula emerferint, quot
 Bohemia nobis ostendit. Hæc ego tua Majestati li-
 bens pandam. Vale: & quod ab homine deditissi-
 mo tibi mittitur, quodcunque est, legito,
 bonique consule.

De situ regionis Bohemica, de fluminibus ejusdem, & civitatibus ac de Bohemorum moribus.

Bohemia in solo barbarico trans Danubium sita, Germaniæ portio est, Aquilonis flatibus tota ferme exposita. Cujus ad Orientem vergens latus Moravi obtinent, & Silesitarum natio: Septentrionem iidem Silesitæ & Saxones, qui & Misnenses & Thuringi appellantur. Ad Occidentem Advocatorum terra est Bojoariorumque regio. Meridionalem plagam tum Bojoaril, tum Australes habent, qui ripas Danubii utrasque accolunt, nec alia Bohemiæ quam Teutonum terra conjungitur. Regionis longitudo latitudoque penè par: nam formam rotundam ferunt, cujus diametrum trium dierum itinere expedito parcat. Sylva universam claudit, quam veteres Herciniam vocavere, cujus & Græci scriptores & Latini meminerunt. Flumina, quæ terram irrigant, universa in Albim exonerantur. Hic in montibus exoricens, qui Bohemiæ Moraviæque determinat, mediam ferme provinciam perlabitur, primo in Occidentem, deinde in Septentrionem versus, ubi provinciam relinquit, per angustias montium & abrupta convalium præceps Saxoniam petit, quam duas in partes dirimens in Oceanum fertur, ubique à Rheno flumine æquo terrarum spatio distans. Quod plerique Germaniæ terminum, Sarmatiæque quondam dicere: sed nostra ætate Oderam fluvium, qui Silesiam intersecat, & ipsum Viscellam Prutenorum amnem Germania prætergressa Albim in alveo continet. Amnes alii, quos Bohemi memorant, Orloze, quod Aquilam signat, Egra qui ex nomine oppidi, quod alluit, vocitatur, in terra Advocatorum exoricens apud Litomericiam Albi miscetur, sed cunctos Multavia excedit, qui metropolim regni Pragam influit, hic Saczanaim & Lusmicium & Misam & Albim secum trahit. Oppida, toto regno memorabilia, Praga regi pontificique honesta sedes, neque ignobilior Etrusca Florentia, tres in partes divisa, quæ nomina indidere, parvam Pragam, veterem ac novam, Parva sinistram latus Multaviæ

Multaviæ fluminis occupat, colliqve conjungitur, in quo sita est regia, ac sancti Viti pontificale augustumqve templum. Vetus Praga in plano jacet, universa magnificis operibus adornata: inter quæ prætorium & forum & lætam curiam, & collegium imperatoris Caroli, mirificis efferunt laudibus. Jungitur autem minori Pragæ lapideo ponte quatuor & viginti arcuum. Novam civitatem à veteri fossa disjungit profunda, utrinqve munita muro, & in quam facile fluminis aqua derivari potest. Hæc quoque civitas ampla est, & ad colles usque protenditur, quorum alterum sancti Caroli, alterum sanctæ Catharinæ appellant, tertium Vissegradum, in arcis modum exædificatum, ubi & collegium est, cujus præpositum, & cancellarium regni & principem vocant. Post Pragam Litemesce, altera in Bohemia pontificalis civitas, vicina Moravis. Cuthna quoque haud parvi nominis habetur: ubi argenti inexhaustæ venæ suffodiuntur, quamvis nostra ætate sæpius capta exhaustæque fuerit, & in ipsas argenti fodinas pluviales aquæ derivatæ. Nec Budvicium contemnere oportet, æquè splendidum & munitum: habet etiam nomen Slagenverdiū. Eaduum, Luna, & utraqve Broda, altera Bohemica, altera Teutonica: Budinge Colonia, Litomericiū, Poggiebracium, & quod regnis dotale dicunt, Greziū: potens insuper, & diutina obsidione memorabilis Pelzina, Zaziorumque civitas, & si Bohemiæ dederis, Iglaria, quæ iter est in Moraviam. Postremo arx hæreticorum asyliumq; Thabor, memoria nostra ex ruinis alterius Hauschæ, difficili loco conditum oppidum, & ab Sigismundo Cæsare civitatis honore donatum. Gelida prorsus regio, pilce atque armentis abundans, cum voluere ferisqve frumenti ferax, Sicera pro vino utitur, illi Cerevisiani vocant, quasi ex Cerere factum. Ager toto regno optimus. Circa Zazium colles, apud Litomericiū consisti vineis. Vinum, quod nascitur, acerbum, ditiores ex Austria atque Hungaria importato utuntur. Sermo genti & Dalmatis unus. Mos vetus in hanc usque diem servatur, in templis sermone Teutonico plebes docent, in cœmeteriis Bohemico, ubi secularium presbyterorum collegia sunt aut monachorum prædia possidentium. Solis mendicantibus libertas fuit, quæ vellent lingua populum instruere. Quæ res palam indicat, regionem ipsam olim Teutonicam fuisse, sensimqve subintrasse Bohemos. Quod Strabonis testimonio confirmare licet, cujus hæc verba septimo

commentario invenies: *Sennones, Suevorum natio, ni superius dixi, partim intra, partim extra sylvam habitat; Getarum contermina gens; Suevorum quidem gens amplissima, è Rheno siquidem usque ad Albim pervenit fluxum, eorum etiam portio trans Albim loca depascitur, quemadmodum Emoniori & Lancofargi. Hæc Strabo. Plebs toto regno bibula, & ventri dedita; superstitionumque seqvax, & avida novitatum. Quoties Crëtense vinum caupones venale proponunt, invenies quampures, qui juramento adacti, nunquam cellam vinariam egredientur, nisi exhausto dolio. Idem efficiunt in electis Italiae vinis. Qui paulo excellunt, atque inter plebem nobilitatemque mediū sunt, audaces, versuti, ingenio vario, lingua præcipiti, rapinarum avidi sunt, quibus nihil satis esse possit. Nobilitas gloriæ appetens, belli perita, periculorum contemptrix, ac promissi tenax: quamvis ejus ingluviem explere difficillimum. At universum simul si expendas populum, non est qui religioni adversetur. Sed profecto in omni gente, qualis rector, talem invenies & populum. Quomodo autem & unde hoc genus hominum in Germaniam venerit, scripsi jampridem integerrimo & præstantissimo patri Dominico Cardinali Firmano, tuæ Serenitati amicissimo. Id hoc loco repetere non gravabor, quando historia, quam teximus, omnino quadrat.*

CAP. II.

De origine gentis Bohemorum.

Bohemi sicut cæteri mortalium, originem quam vetustissimam, ostendere cupientes, Sclavorum se prolem asserunt. Sclavos autem inter eos fuisse, qui post universale diluvium condendæ famosissimæ turris Babel autores habentur: atque ibi dum linguæ confusæ sunt, Sclavonos, id est verbosos appellatos, proprium idioma sumplisse. Relicto deinde campo Sennaar, ex Asia Europam profectos, eos agros occupasse, quos nunc Bulgari, Servii, Dalmatæ, Croaci & Bosnenses incolunt. Nondum ego quempiam legi autorem, cui fides adhibenda sit, qui tam alte suæ gentis initium rediderit. Hebræos excipio, omnium mortalium primos. Multi ex Germanis satis se nobiles arbitrantur ex Romanis ortos, Romani ex Teucris,

Teucris originem ducere gloriosissimum putant. Franci qui & Germani fuerunt, Trojanum se sanguinem esse dixerunt. Eadem Britannis gloria satis est, qui Brutum quendam, exilio profectum, generi suo principium dedisse affirmant. At Bohemi longe altius orsi, ab ipsa confusione turris se missos jactitant. Caterum, nec qui tunc principes fuerint, nec quem regem habuerint, nec cujus terrae cultores extiterint, nec sub quo duce, nec quibus periculis in Europam venerint, nec quo tempore, tradunt. Fuisse illic Sclavonos ajunt, dum labium universae terrae confusum est. Vana laus, ac ridenda. Quod si qui Bohemos imitari velint, nobilitatem generis ex ipsa vetustate quarentes, non jam ex turri Babylonica, sed ex arca Noë, atque ex ipsa deliciarum Paradiso, primisque parentibus, & ab utero Evæ, unde omnes egressi, facile sibi principia vindicabunt. Nos ista tanquam anilia deliramenta pratermittimus. Omnes reges ex servis ortos, omnes servos ex regibus, scripsit Plato. Veram nobilitatem sola atque unica virtus gignit. Multa sunt, quæ de Bohemis vera ac memorabilia traduntur; ad ea, nugis omissis, festinat calamus.

CAP. III.

De Zechio, primo duce Bohemia.

Zechius Croatinus haud obscuris parentibus ortus, gentem Bohemicam condidit; qui homicidio domi perpetrato iudicium ultionemque fugiens, in regionem eam venit, cui nunc Bohemia nomen est: ac montem incoluit Chezip vocatum: quod vocabulum latine, *respiciens*, interpretatur. Surgit enim ex medio camporum æquore fluviis intuens, qui præcipui Bohemiam irrigant, Albim, Multaviam, atque Egram. Terram incultam fuisse tradunt, nemoribus atque sentibus asperam, ferisque quam hominibus aptiorem. Credimus id quidem: nam præci Germani, qui ea loca tenuerunt, pastorem virum agentes, agrorum culturam neglexerunt, ac more Nomadum alimoniam ex pecoribus trahentes, domesticum in carris tollentes instrumentum, quocunque fors tulit & opinio, cum suis armentis convertebantur. Non assentimur Bohemorum historiæ, quæ Zechium illum, omnemque familiam suam

(nam frater cognatiquē fugæ comites erant) glandibus ac sylvestribus pomis tantum vitam duxisse affirmat, oblitterato jam tum glandium usu: nec post diluvium ex his fuisse hominibus victum crediderim. Illud mihi persuasibilis fuerit; Zechium paucos invenisse cultores, quos lacte ac venatu viventes, arare terram, triticum serere, fruges merere, vesciq; pane docuerit: atq; ita sibi rudes homines ac penè feros, ad usum mitioris vitæ redactos subjecerit. Nec rursus apud me pondus habet, omnia tum fuisse communia atq; tam viros quàm fœminas incessisse nudos. Neq; enim illa regionis temperies est, ut hominem asservare nudum quæat ex Dalmatia venientem, ubi non defuit vestis usus: nisi fortassis in argumentum quis advexerit Adamitas, qui nostra tempestate apud Bohemos emergere, communione rerum omnium nuditatequē gaudentes, quos brevi deletos constat. Zechio frater suus, nomine Leches, paupertatis & exilii comes. Hic ubi germanum agris ditatum, bobusquē potentem adinadvertit, ad Orientem profectus, in magna camporum planitie sedem collocavit, Poloniamquē nomen ex loco dedit. Nam planities Sclavonica lingua Pole nominatur. Cujus hæredes in numerosam multitudinem brevi coalescerunt, ac Russiam, Pomeraniam, Casubiamquē, sui generis hominibus impleverunt. Zechii quoquē familiam, Bohemos, id est, dirivos appellant, mirum in modum germinantes: non solum provinciam à se dictam, sed Moraviam Lusatiamquē pulsas veteribus incolis occuparunt. Dum vixit Zechius, nihil temere, nihil tumultuose actum; ejus imperio sine controversia obtemperatum. At eo vita functo, cum quisquē sibi principatum vindicaret, diu seditionibus agitata provincia est, sine principe, sine certa lege, judicio tantum multitudinis gubernata. Postremo cum potentiores imbecilles opprimerent, ferum atque incertum esset populare remedium, ex re visum est rectorem assumere, qui omnibus præsidens imbecilles ac potentiores pari jure gubernaret.

CAP. IV.

De Croco, secundo Bohemorum duce.

ERat per idem tempus apud Bohemos vir nomine Crocus, iustitiæ opinione insignis, ac propterea magnæ apud vulgus auctoritatis: hunc sibi principem deligunt, summamque ei rerum committunt. Cujus tanta moderatio fuit, ut non aliter quam pater à provincialibus coleretur. Neque enim ad suam voluptatem, sed pro subditorum utilitate ac quiete provinciam rexit, ferocemque populum non tam imperio, quam benevolentia quietum continuit. Hic arcem apud Stenmam condidit, quam de suo nomine Crocaviam nominavit. Moriens autem tres filias reliquit, Brelam, quæ castellum Brelum ædificavit, herbarum ac medicinarum peritam. Therbam sive Therbizam augurum & fortilegam. Tertiam Libussam, quæ ut natu minor fuit, ita divinarum humanarumque rerum scientia major.

CAP. V.

De Libussa, filia Croci, quæ pluribus annis rexit Bohemiam.

Libussa autem velut una ex Sibyllis habita, post obitum patris favente populo pluribus annis provinciam gubernavit: & priusquam Praga ædificaretur, arcem Vissegradensem communivit: suisque suum imperium patribus plebique juxta gratum. Postremo non crudelitate aliqua, non tyrannide aut socordia usa, sed rectum judicium faciens, popularem favorem amisit. Contendebant coram ea duo ex optimatibus de possessione agrorum. Sententia ex bono & æquo dicta: potentior humiliori damnatur. Ille tanquam injuria esset, potentiorum in judicio succumbere, populares appellans, indecorum esse indignumque ait, tantum populum, tot proceres, tantum imperium, unius formine subesse arbitrio. Ad cujus vocem excitata multitudo, mullebre regimen accusare, vicinarum gentium mores in medium adducere, vicum qui sibi dominetur, expetere. Libussa, indicto

silentio, desiderium se populi animadvertisse dicit, neque se illos eo frustraturam, imperium subditis, non sibi, post patris obitum tenuisse. Jubet ad diem posterum redeant. Obtemperatum est, itum atque revertum.

CAP. VI.

De Primislao tertio Bohemorum Duce.

Libussa in concione ubi adesse multitudinem vidit, Ego vobis, inquit, Bohemi in hanc usque diem, placide molliterq̃, ut mulieribus more est, imperavi: nulli quod suum esset eripui: nullum lesi. Matrem experti estis, non dominam. At vobis meum regimen ingratum, More humani ingenii mecum agitis. Nihil diu placet homini. Pium iustumq̃, principem desiderant populi magis quam ferunt. Effose ergo iudicatu meo liberi: virum qui vobis præsit, quiq̃, suo arbitrato capita vestra iudicet, sicut optastis, dabo. Ite, equum meum albicantem sternite, atque in campos late patentes adducite, liberum effrenemq̃, ibi dimittite: sequentes eum quocumque ierit. Currat equum aliquandiu, denique ante virum subsistet, in mensa ferrea comedentem: ille mihi conjunx erit, vobis princeps. Gratus sermo concioni fuit. Emissus equus decem millia passuum percurrit. Postremo ad flumen Bieli ante aratorem constitit, nomine Primislaum. Secuti proceres popularesq̃ve postquam stantem equum, & aratori blandientem adulantemq̃ve viderunt, accedentes propius, Salve, inquirunt, bone vir, quem nobis superi dederunt principem. Solve boves, atque ascenso equo nobiscum venio. Libussa te virum, Bohemia ducem poscit. Agrum, colere, gregem pascere, navim regere, texere, suere, ædificare, multi se ignorare fatentur. Magistratum in urbibus agere, regem gerere, gentibus ac nationibus imperare, quod est difficillimum, nemo sibi à natura negatum dicit, etiam plerique sive laboris odio, sive otii amore oblatis regnis abstinuere. Primislaus, quamvis agrestis, nuntios benigne excipit, facturumq̃ve postulata respondit. Tanta est mortalibus regnandi cupido, nemo se regno indignum putat. Solutos boves, ut fabulosa est omnis antiquitas, elevatos in aëra ferunt, & in altissimum præcissæ rupis speluncam delituisse, nunquam postea visos. Stimulum verò, quo boves urgebantur, terræ defixum, mox fronduisse,

ac tres coryli ramos emisisse: ex quibus duo statim exaruerunt, tertium in arborem ejusdem generis proceram excrevisse. Non recipio ad me veri istius periculum, apud autores ista quarantur. Vidi tamen inter privilegia regni, literas Caroli quarti Romanorum imperatoris, divi Sigismundi patris, in quibus hæc tanquam vera continentur, villæque illius incolæ, in qua hæc gesta creduntur, libertate donantur, nec plus tributi pendere jubentur, quam nucum illius arboris exiguum mensuram. Sed nec mihi Carolus fidem facit. Nam Reges plerumque creduli sunt, nec quidquam non verum putant, quod generis sui claritatem astruit. Primislaus igitur audita legatione, inverso vomere, panecaseoque apposito, viam quasi grandem facturus, cibum sumpsit. Eares Bohemorum animos confortavit, mensam ferream, de qua Libussa vaticinata fuerat, in vomere cognoscentes. Stupentes edentem circumstant, saturum egro imponunt, jubentque festinare. Inter eundem, quid sibi vult stimulus frondens? interrogant, & cur duo rami mox aruerunt? Ille, qui divinandi pericia calleret, tres sibi liberos nascituros ait, ex quibus duo funere immaturo deficiant, tertium nobiles fructus editurum. Quod si ager totus aruisset ante vocationem, genus ejus masculinum perpetuo regnaturum fuisse: cum ante tempus accersitus sit, eam spem adeptam. Interrogatus, cur nam calceos querno robore factos secum afferret: Servandos in arce Vissegradensi respondit, ostendendosque posteris, ut scirent omnes primum, qui principatum inter Bohemos accepisset, ex agro fuisse vocatum, neque inolescendum esse, qui ex humili fortuna solium ascenderit. Servati calcei diu apud Bohemos, religiose habiti, ac per sacerdotes templi Vissegradensis ante reges delati, dum pompa coronationis educitur. Cum Vissegradum appulisset Primislaus, ingenti favore plebis atque honore exceptus est: Libussamque sibi matrimonio junxit. Nec diu moratus, Pragense oppidum aggere atque muro cinxit. De cujus nomine dum disceptaretur, jussit Libussa ex artificibus, qui primo occurrerit, rogari quid ageret, ac ex primo verbo ejus vocari oppidum. Interrogatus faber lignarius quispiam: limen se agere dixit, quod Bohemice, Praha dicitur, indeque nomen urbi datum. Sed corrupto vocabulo posteri Pragam dixerunt. Exinde leges conditæ, quibus Bohemi longo tempore uti, provincia pace & otio fruens, opibus aucta est. Et Libussa castellum Libusæ edificavit,

ficavit, non longe ab 'Albi flumine: quod morienti sepulchrum fuit. Quæ mortua, imperium ad Primislaum solum rediit, quod, vivente, conjugæ, ejus maximo consilio administravit, scæminarum, quæ illa, vivente plurimum poterant, autoritas extincta.

CAP. VII.

*De puella Valasca, quæ principatum Bohemiæ,
more Amazonum, septennio potenter
obtinuit.*

Sed fuit inter virgines, quæ Libussæ ministrare solebant, Valasca puella ingentis spiritus & Amazonicæ mentis, quæ clanculum accersitis comitibus, *Hæram*, inquit, *ô sorores perdidimus, quæ nos à virorum contumelia vindicavit, nec passa est servire viris: contra, viri ejusdem imperium subire, nos Reginarum honore fungebamur. Nunc jugum asperum & miserrimum ferre oportet, nisi libertatem nobis ipsis vendicemus, vilissimam mancipia sumus. Quod si vobis id animi est, quod mihi, facile pristinam auctoritatem obtinebimus. Ego secretorum Libussæ conficiam Therbiza quoque sortes novi, herbarum vires non minus quàm Brela calleo: quod tres habuere sorores, hoc mihi soli datum est. Adfistite audent, vobis imperium in viros polliceor. Probant singulæ Valassæ consilium, conjurant, poculum recipiunt, quo virile genus odissent. Interea loci Primislaus virginem sibi per quietem sanguineum ministrare potum videt. Territus somno, ac malum, quod erat futurum, suspicatus, primores terræ admonet, ne tantum licentiæ scæmineo sexui præbeatur. Mos enim virginibus erat equos ascendere, fatigare cursu, flectere in gyrum, hasta contendere, gestare pharetram & arcum, sagittare, jaculari, venari, nihil officii virilis omittere. Quod Primislaus tum periculosum, tum bonis adversum moribus videbatur. At proceres ridere principem, scæmineum sexum nil ausurum magis credere. Mirari tanto magis atque amare puellas, quanto agiliores ac doctiores dicerentur. Valasca monere interdum noctuque conspirationis socias, spem bonam facere, audaciam augere, poculis atque carminibus mentes earum à virorum amore avertere, dietim plures*

plures allicere, provinciam universam veneno inficere. Ubi jam virginum ac nuptiarum satis convenisse arbitratur, mandat omnibus suos viros; parentes, germanos, filios mares, omnes somno vinoque sepultos nocte occidant, armis equisque arreptis, in campum prodeant, non longe à Praga monstratum; Maturatur scelus, virorum quantum imperatum erat interficitur, veniunt in campum armatae foeminae, prostratoque virorum exercitu, qui parricidas insequébantur, ducem in arce Vilsgradensi obsident. Quam cum expugnare nequirent, castellum sibi haud procul inde in prærupto undique colle naturaque munitissimo aedificant, quod Dievizum appellant, quasi virginum castrum. Dievixae namque eorum lingua virgines nuncupantur. Res visa patribus plebiqve perniciosissima, tum propter admissum scelus, tum quod illarum exemplo reliquas adduci foeminas verebantur, & hostem cuique domi esse formidabile tuit. Hortantur itaque principem, ut puellas bello coercet, se cum copiis affuturos promittunt. Primislavus se à Diis admonitum ait, perituros omnes, qui puellas armis laceffant, tempus aliud expectandum. Illi spreto consilio, coacto sine principe exercitu, castra ad Dievizum ponunt, puellasque cingere obsidione pergunt. Valasca nil territa, in majori discrimine majorem adhibet animum, comites ne mente labantur, plena fiducia hortatur, advenisse tempus affirmat, quo toti Bohemiae leges imponant, videre se omnes provinciae optimates in suam potestatem venisse, vires tantum acuant, victoriam in manibus esse. Neque novum viros mulieribus obedisse, Amazones sibi Asiam vectigalem fecisse, pugnasse ad Trojam, Thesei atque Herculis arma contempsisse. Si consilium atque animus mulieribus adsit, vires haudquaquam deesse, nullius Bohemi consilium suo praeferre. Ubi pervasam multitudinem animadvertit, palantes hostes & nil tale verentes, aggreditur. Fit trepidatio totis castris. Mox foeda oritur fuga, instant virgines, virosque passim trucidant. Neque aliter pugnatum est, quam si muliebres viri animos, viriles foeminae induissent. Pauci ex ea pugna evaserunt, quos velocitas equorum, non sua virtus, à morte redemit. Singularis audacia in hoc praelio septem puellas fuisse memorant, Maladam, Nodeam, Svataciam, Vorastam, Radgam, Zastanam, Tristanam: Reginam sua manu septem viros interemisse. Spolia ingentia capta, pramia pro meritis reddita, septemque virtute

rute præstiterant, torq̃vibus aureis atq̃ve armillis donatas, Valascam veluti deam habitam, neq̃ve post id prælium Bohemis adversus puellas audaciam fuisse. Illæ populari agros, abducere prædas, rapere, occidere, villas incendere, potentiam indies augere, fingere interdum se virorum amore teneri, amatorias epistolas nobilibus adolescentibus mittere, detestari factum atq̃ve insolentiam Valascae, simulare fugam, rogare, ut in sylvam potenti manu venirent, ac se raperent. Juvenes q̃vi puellarum facinora magis admirarentur q̃vam odissent, victi blanditiis captiq̃ve nonnullarum specie, (erant enim pleæq̃ve pulcherrimæ) imperata facessunt. Sed ingressi sylvas, insidiis circumventi trucidantur. Alii nova fraude in arcem vocantur, Valascam velut per traditionem comprehensuri. Q̃vi mox intromissi, ad unum necantur. Ubi jam nulla fides virginibus est, commentum inauditum excogitant.

CAP. VIII.

De puella Sarca, quomodo dolose nobilem Stiradam deceperit, mortiq̃ tradiderit.

Sarca erat inter puellas admodum honesta facie, sed animo impuro, & ad omne scelus parato. Hanc in altissimo nemore strictis pedibus ac manibus arbori alligant, tubamq̃ve venatoriam, ac vaulum medone plenum juxta ponunt: ipsæ in insidiis haud procul delitescunt. Solebat hac iter sæpe facere Stiradus nobilis eq̃ves inter Bohemos, opibus & autoritate potens, & q̃vi puellarum tyrannidem præ cæteris abhorreret, atq̃ve persequeretur. Is ergo cum sylvam pro suo more venaturus intrasset, puellamq̃ve vinc̃tam conspicatus esset, miserabundus quid sibi ea res vellet, percontatur. Cui Sarca: *Nosti, inquit, quot scelera his in regionibus Valasca perpetravit, dum sibi potentiam regnumq̃ vendicat. Ego quoque pariter in furorem acta, insaniam ejusdem aliquandiu secuta sum. Peccavi fateor, panisui me tamen tot ineptiarum denique, cogitaviq̃, quonam modo scelestam i elinquere vitam possem: statui ab iniqua discedere domina. Sed dum comitem fugæ quæro, prodiit captaq̃, huc deducor, hic de me sumere statuerat supplicium sanguinaria carnifex. Interca dum ligor, dumq̃, mihi ultima verba dicuntur, ut*

audians

auditus est uorum canum latratus, atque hiunitus eorum, illa mea socia salutem pedibus quaesiere. At ego te vir clarissime, quem unum perfida turba metuit, per nobilitatem tuam oro, miserere infelici femina. Solve me obsecro, atque abducito, aut si hoc non places, jugula me potius quam hic vivam deferas. Namque ubi abieris, mox aderit iniqua virginum cohors, meque diris lacerabunt modis. Jurat tua manu perire. Stiradus lachrymis motus muliebribus puellaeque forma captus, eqvo desiliens vincla solvit, rogatque medonis vasculum simulque tuba apposita quid sibi velint. Tum Sarca, medonem, inquit, optimum carnifices astulerunt, quo inter cruciandum uter, hunc jam lata securaque bibam, & haustu sumpto, quod reliquum fuit Stirado propinavit, qui pariter bibit. Erat autem potus suavissimus, quem Bohemi ex albo melle conficiunt, sed quam mulieribus saluber, herbis & carminibus adhibitis, tam viro pestilens, qui mentem Stirado prorsus alienavit. Exinde, tuba haec, inquit, mea fuit dum venarer, quam mihi mortua ad collum suspendere statuerant pessima, quasi venatrix signum. Instabo ut intelligam me viventem, suisque manibus ereptam esse. Moxque tuba cecinit. Valasca ubi sonitum audivit, ex composito cum armatis puellis adest, Stiradum incautum capit, comites ejus obruncat. Ferunt dum haec agerentur, auditum tota sylva ingentem veluti ridentium strepitum, ubi dum esset hominum solitudo, creditum daemones de puellarum facinore ac fallacia cachinnatos. Illas vero instructo exercitu Stiradum catenis vincitum, in conspectu arcis Vissegradensis deduxisse, ibique prospiciente Bohemorum principe nobilem virum rotae supplicio, quod est inter Germanos atrocissimum ac miserrimum, peremisse. Post haec jam plane regionis dominas viros sibi adscivisse, ex quorum complexu novis foetibus rempublicam sustentarent, sancitumque lege, ut nate feminae diligenter asservarentur, masculis dextri oculi eruerentur, amputarenturque pollices, ne viri facti arcus tendere aut armis uti valerent. Idque aliquandiu factitatum. Septem annis ea pestis Bohemiam affixit, tributariaque magna ex parte provincia virginibus fuit. Qui detrectare imperium: intra moenia clausi, nusquam exire audentes, magnis incommodis affecti sunt. Denique cum necessaria deessent, eoque perducta res videretur, ut coactos fame deditionem facere oporteret, tumultuarie principem adeunt, dirum puellarum bellum deplorant, ignaviam ducis accusant, malle se foeminis obedire quam

quam perire inedia dicunt, aut populum tueatur, aut meliori cedat, probris & contumeliis minas adjiciunt. Primislaus tot angustiis circumventus, cum non tam armis, quam fortibus valeret, plebem paucos adhuc dies expectare hortatur, id si faciant, puellarum excidium imminere. Paret multitudo. Ipse medio tempore scribit Valascæ, in iussu suo optimates provinciæ arma in eam sumpsisse, placere sibi eos subisse pœnas. Se illam filia loco amare, neque invidere principatum, quæ conjugis suæ Libussæ discipula extitisset, imperium virtuti suæ deberi, quæ Bohemiam virili audacia bello attrivisset, senium suum regno ineptum, neque filio impuberi gubernationem credendam, monere ut arcem Vilsgradensem ex manibus suis accipiat, sic Bohemiam totam in potestatem ejus venturam, filio quam velit partem faciat. Sibi privato, quod restat ætatis, vivere libeat atque in agrum reverti, quem reliquisset invitus. Potestatem quam sibi scemina tradidisset, jure optimo se sceminæ restituere. Capitur Valasca suis artibus missaqve puellarum cohorte, tradi sibi arcem postulat. Intromissæ virgines apud principem opipare epulantur. Interea profilientes ex insidiis juvenes armati, puellas omnes trucidant, nec morati castellum Dievizum cum exercitu petunt. Valasca recognita, furore amens, cum paucis obvia egreditur, confertoq; prælio priusquam comites assint, dum strenue pugnat, inter confertissimas hostium turmas occiditur. Subsecutæ virgines, ubi dominam cecidisse cognoscunt, non tam spe victoriæ, quam ultionis ardore certamen instaurant. Pugnatum est aliquandiu, nunc huc, nunc illuc victoria inclinante: ad extremum infelicitè præliantes scemina, casis quam pluribus, fugæ se commiserunt. Subsecuti hostes, uno agmine victores cum victis castellum irrupere, potitiqve arce, quicquid scemine sexus inventum est, ferro extinxere, atque hoc pacto magnanimi juvenes dominatu scemineo Bohemiam liberarunt. Valasca inter sceminas clarissimas numeranda, plus ausa quam sexui suo congrueret, in sepulto cadavere jacens, feris ac volucribus esca fuit.

CAP. I X.

De Nimislao quarto, ac Mnata quinto, Vorciog, sexto, nec non Vinslao septimo Bohemorum ducibus.

Primislao ex Libussa tres filii nati, duo immaturo rapti funere, tertius morienti seni hæres dictus, Nimislao nomine, quod nihil excogitans interpretatur. Fuit enim stupidi ingenii & proflus iners: inter scorta & concubinas otio marcens. Molliciem ejus fortuna consovit: quæ pacem illi perpetuam dedit, nullo vicinorum arma movente, nec seditionibus studente populo, quem diutina virginum bella prorsus extenuaverant. Huic Mnata filius subsecutus est. Mnata Vorcius, cui duo fuerunt filii, Vinslaus & Uratislaus. Inter quos moriens partitus est terram. Vinslao Praga & ducatus Bohemæ cessit, Uratislao Lucensis principatus, qui post Zacensis di-
 ctus est.

CAP. X.

De Grezomislao, qui & Neclam dictus est, octavo Bohemorum duce. Et gravibello, quod gesfit cum patruo suo Uratislao.

EX Vinslao natus est Grezomislao, qui & Neclam dictus est, unicum timoris & pacis exemplum. Cujus ignaviam in animo volvens patruus, optimum instrumentum ad subigendam sibi Bohemiam ratus, arma movens plura adversus eum bella feliciter gesfit. Quibus magnificatus & auctus, urbem condidit inter duos montes Meednam & Pubecham, quam de suo nomine Uratislaviam nuncupavit. Neq; contentus prioribus victoriis, novum nepoti bellum indicit capitalem poenam interminans, qui gladii longitudinem æquant in prælio deessent. Jubeat quoque purpuratos suos falcones atque accipitres secum afferant, quos humana carne pascere velit, non ad
 c 3 pugnam,

pugnam, sed ad eadem iturus. Postremo se nulli ætati parfurum dicit, ipsosque lactentes pueros ab ubere matrum rapi atque confodi mandat, mammasque mulierum pullis eorum fugendas tradi. Insolens sane ac superbissimus, & fortasse crudelior quam si vicisset. Parte alia, Neclam vir muliere corruptior, trepidare atque pavere, nihil consilii, nihil spei habere, ultimam vitæ suæ diem advenisse putare, non gladium intueri, non milites affari posse, alieno tamen ductus consilio se pugnae interfuturum dicit. Et accessito clam Sclerico nobili equite, figura corporis sibi quam persimili, animi vero fortitudine & corporis robore dissimilimo. Fuit enim manu promptissimus, & audaci animo, atque in primis rei bellicæ peritissimus. Hunc suis armis indutum, ac insignibus principalibus honestatum, quam paucissimis rem scientibus, dare ducis munia jubet. Multa interim vatum præfagia, scæminarum quoque spiritu, ut ajunt, pythonico imbutarum vaticinia exquiruntur. Ex quibus una placandos Deos humana hostia respondit, sic enim victoriam repromitti. Cui Neclam plus religioni quam armis fidens, cæso quem sortes designavere juvene, morem gessit. In alia parte mulierem fuisse tradunt, quæ privigno bellum petituro, Uratislaum in pugna casurum, majoremque populi partem cum eo interituram prædixerit, posse tamen evadere juvenem, si sibi crederetur. Adolescenti se credere, atque imperata facturum respondentem, jussisse ut pergeret, quando remanere domi capitale esset, primum qui obvius fieret occidere, atque utrasque aures cadenti amputare, & in pera recondere. Exin gladio inter priores equi pedes signum crucis in terram facere, quæ deosculata, equum ascendentem fugam maturare. Pugna in campo, cui Thusco nomen est, committitur, concurrunt acies, magnis utrinque viribus ac clamoribus certatur. Stat belli fortuna diu anceps, multi hinc atque inde vulnerantur, prosternuntur, occiduntur. Ad ultimum Bohemi, qui non pro gloria, aut ampliando imperio, sed pro vita, pro focis, pro aris, pro uxoribus ac liberis in aciem venissent, desperatione in virtutem versa, audacibus animis invicto robore præliantes, victoria potiuntur, non sine Sclercii magna laude & summa gloria, cujus in hoc bellum ars, tum virtus plurimum valuit. Occiditur tamen inter præliandum, & ut jusserat, in eo campo sepultus est, ubi prælium ge-
 rum, suæque morte vitam ducis, & patriæ liberationem obrinuit.

Parte

Parte autem alia, duce prostrato, quam paucissimi evaserunt. Ajunt adolescentem, qui novercæ jussioni paruerat, domum redeuntem, uxorem suam, quam unice amavit, interemptam reperisse, ambabus carentem auribus, pectusque confossum, & quas hosti amputaverat aures, conjugis suæ fuisse stupentem tristemque cognovisse. Tantum præstigia possunt, aut veneficarum carmina mulierum.

CAP. XI.

De infidelitate Duringi, qui Uratislai filium sibi commissum interfecit, pœnamque condignam dedit.

Bohemi parta victoria, occiso Uratislao, terram ejus ferro atque igne devastant: inventumque Uratislai filium impuberem, principi tradunt. Qui misertus ætatis, patruelem educandum Duringo, ad Egram fluvium imperium possidenti, Uratislai potentissimo quondam comiti tradidit. Qui cæca cupidine captus, tanquam initurus principis gratiam, puero super Egram, qui tum glacie constrictus erat, perfracto gelu pisces quarenti, gladio caput abstulit, secum Pragam deferens, ubi ad Neclam introductus est, professus cruentum caput, *solium*, inquit, *tuum hodie firmavi, aut perire hoc, aut te oportuit.* Securus in utramvis aurem posthac dormies, amulo regni sublato. Motus haud aliter quam par erat princeps tam diro spectaculo, persudians, atque nulla beneficia vincunt. Ut aleros puerum, non ut occideres, credidi. Te neque meum imperium, neque amici memoria, neque innocentie pupilli misratio retraxit ab scelere. At mihi quietem parare voluisti, tu ergo meriti hac sumito pramia. Ex tribus mortibus, quam malueris optionem habeto: aut gladio te ipsum confodito, aut laqueo perfringito guttur, aut ex Vissegradensi rupe præceps ruito. Duringus accepta sententia, in alni arbore, quæ propinqua fuit, sese suspendit, alnus postea quamdiu remansit, arbor Duringa dicta est.

CAP.

CAP. XII.

De Nostirico nono, & Borsivojo decimo Bohemorum ducibus, qui & ultimus Paganorum ducum fuit, & tandem cum uxore sua fidem Christi suscipiens baptizatus est.

N eclam verò moriens, Nostiricum majorem natu filium heredem instituit, Dipoldo provinciam Surinensem testamento dimisit. Nostirico Borsivojus filius successit, ultimus Paganorum ducum: qui tamen & ipse imperante Arnolphe Casare, à beato Methodio Moravorum archiepiscopo, cum Ludmilla conjuge ad baptismi gratiam perductus est. Nongentesimo nonagesimo quinto anno post Christi salvatoris nostri ortum, Ludmilla sancta mulier habita, etiam miraculis clarissima fertur.

CAP. XIII.

De situ Moravia, & Svatocopio, penultimo rege ejusdem, qui & primus Christianus inter reges Moravia fuit.

S vatocopius eo tempore Moravis imperabat, Christianæ religionis cultor, & dignus cujus memoriam ad posteros referamus. Moravia trans Danubium jacet, cui ad orientem Hungari Poloniqve regnum possident, Morava disjuncti amne, qui nomen regioni dedit. Occidentem solem Bohemi excipiunt: Australes meridianum: Septentrionale latus Silesiæ occupant. Ager vini frumenti qve ferax, gens rapinis assveta, nulli tutum iter nisi armato potentiori qve præbet. Hic multos annos regnatum. Hungari, Bohemi, Russiani, Poloniqve, Moravorum principi paruerunt, princeps ipse Romano imperio. Caput regnicivitas Volegradensis. Svatocopius regum, penultimus, cum aliquandiu feliciter regnasset, tandem Arnolphe imperatori tributum pendere recusans, commisso prælio, cum suis cadere

cadere animadvertisset, clam sese pugnae subtraxit, atque ut erat mutata veste incognitus, salutem fuga quaesivit. Cumq; ad montem venisset, cui Sambri nomen est, abjectis armis, eqvo dimisso pedibus iter fecit, & tanquam viator inops, vastissimam ingressus eremum tam diu pomis arborum, atque herbarum radicibus vitam sustentavit; donec tres eremi cultores obvios habuit, quibus sese adjungens, usque ad extremum vitae perseveravit incognitus, patienter ac sedato animo incommoda quaeque ferens. Ubi vero obitus affuit, accersitis eremitis, nondum, inquit, *quis fuerim novistis. Rex ego Moravorum, praesto victus ad vos confugi, & regiam vitam & privatam expertus morior. Nulla regni fortuna est tranquillitati eremi praefenda. Hic securus somnus dulces herbarum radices atque undas efficit, ibi cura atque pericula nullum cibum, nullum potum non amarum reddunt. Quod vitam mihi fata dederunt, apud vos felix peregi: in regno quicquid ejus transitum est, mors verius quam vita fuit. Sepelire me hic postquam anima corpus liquerit, Moraviamq; deinde petentes, filio meo, si adhuc vivit, haec nunciate. Atque his dictis vita excessit.* Arnolphus interea victoria potitus, regnum Moraviae Svatocopii filio, quem de sacro fonte levaverat, possidentem reliquit. Is ab eremitis edoctus de fortuna patris, quem cecidisse in praelio existimaverat, corpus ejus ex eremo defossus, Volegradum retulit, atque in sepulchris majorum condidit. Fuit autem Svatocopii filius, quancquam Christianorum sacris imbutus, minus tamen quam decuit, sacerdotes Dei veneratus. Qui venationem aliquando facturus, archiepiscopo Methodio imperavit, ne ante suum reditum divina perageret. Expectavit Methodius ad meridiem usque; tandem negligi rem divinam veritus, Deo sacrificium coepit offerre. Interea princeps, ubi se neglectum animadvertit, sacra ingressus ad eam, multitudinem canum intromisit, tubasque clangere jubens, ad altare usque progressus, convitia multa ingerens, vix manus a violatione sacerdotis abstinuit. Ob quam rem, paucis post diebus Methodius in Bohemiam fugiens, regem extra ecclesiam fecit, regnoque sacris interdixit. Quo facto, non solum archiepiscopalis sedes in Moravia defecit, sed in seipso quoque regnum extinctum est. Mortuo namque paulopost excommunicato rege, impetii Moravorum partem Teutones ac Bohemi, partem Poloni atque Hungari diripuerunt. Methodius in Bohemia aliquandiu moram traxit, deinde Romam se contulit,

tulit, ubi fratrem suum Cyrillum comperit, qui, baptizato quondam Syatocopio, Moravis Christiana sacra crediderat, multasque alias Slavorum gentes ad fidem Christi converterat. Referunt Cyrillum, cum Romæ ageret, Romano pontifici supplicasse, ut Slavorum lingua ejus gentis hominibus, quam baptizaverat, rem divinam faciens uti posset. De qua re dum in sacro senatu disceptaretur, essentque non pauci contradictores, auditam vocem tanquam de cœlo in hæc verba missam: *Omnis spiritus laudet dominum, & omnis lingua consecraretur*. Indeque datum Cyrillo indultum.

CAP. XIV.

De Spitigneo undecimo, ac Vradislao duodecimo Bohemorum ducibus.

Borſivojus autem, conjunxque Ludmilla, Christianam veritatem amplexi, fidem catholicam inter Bohemos magnopere ampliarunt. Ludmilla filia fuit comitis Slamborii castelli Bizenæ, quod postea Melinca dictum est. Ex qua tulit Borſivojus duos filios, Spitigneum & Uradislaum. Primus patri successit, sed moriens sine filiis, fratri principatum reliquit. Conjux Uradislai Drabonucia, mulier audax & ad scelus prona, duos pariter filios viro peperit, Venceslaum & Boleslaum. Priorem Ludmillæ tradidit educandum, alterum ipsa enutrivit. Alumni ex nutricibus imitati mores. Venceslaus pietatem colere, mansuetudinem præ se ferre, Christiana sacra venerari, largiri multa pauperibus, nulli noxius esse: Boleslaus idolorum sectari culturam, honores ambitiose querere, adulterari, rapere, occidere, in scelera cuncta labi.

CAP. XV.

De sancto Venceslao martyre, tertiodecimo, & fratre suo Boleslao quartodecimo Bohemorum ducibus.

Pater suprema ordinans, Ludmillæ, cujus integritatem prudentiamque optime nosset, quousque liberi adolevisſent, gubernationem

tionem provinciae dimiserat. Id agere Drabonuciae fuit, quae Tymam & Simonem nefarios homines submittens, focum in castello Thetini strangulari iussit. Ipsa deinde imperium accepit. In omnes crudelis, in Christianos ferivissima & intolerabilis, ac propterea Venceslao etiam filio infesta, cui praeferre fratrem non dubitavit. De Venceslao haec referuntur. Potus cibique parcissimum fuisse tradunt, corporis maiestate decorum, virginitatem ad ultimum vitae servasse, divina in templis officia, diurna nocturnaque nunquam neglexisse. Et noctis quidem tempore nudis pedibus super glaciem ac nivem iter agentem, vim frigoris minime sensisse. Podium vero ejus comitem cum caligatus obriguisset, iussu vestigia Venceslai pedibus premere concaluisse. Postera die cruenta sancti viri vestigia inventa. Inisse eum populo perurgente, adhuc vivente matre, principatum. Duci vero Curmensi, nulla injuria lacescens, cum exercitu in Bohemiam ingressu, atque agros vastare conanti, armatum cum copiis occurrere, vocatoque in colloquium, singulare certamen obtulisse. Accepta ab adversario conditione, ubi manus conferi debuit, angelos visos, qui Venceslaum protegentes arma ministrarent, territum ea novitate Curmensem, ex equo prolapsu veniam petivisse, Bohemum libenter humiliato pepercisse, monuisseque ne deinceps aliena cuperet. Similem angelorum comitatum vidisse, ajunt imperatorem, cum Venceslaus adolescens in ejus curia obversaretur, eamque ob causam brachium sancti Viti dono ei dedisse, in cujus honore cathedralis aedes in Praga constructa est. Ferunt tunc Bohemiam sub episcopo Ratisbonensi fuisse, ac propterea cum Venceslaus Volfgangum praesidem, qui postea inter sanctos relatus est, ad consecrationem ejus basilica summis precibus invitasset, respondisse pontificem, coram Deo jam templum suum dedicatum esse, quod futuram Metropolitancam cerneret, missurum se tamen, qui sua vice Venceslao satisfaceret. Creverat jam Venceslai nomen, miraque populi charitate atque admiratione celebrabatur. Sed quanto ceteris acceptior erat, tanto acrius in se odium fratrisque matrisque concitabat, ac propterea licet dimittere seculum, & in monachum tonderi destinasset, non potuerunt infelices animae sancti viri propositum expectare, sed impatientes more piam principis intentionem scelere praevenire. Fit convivium apud boleslaum, matre jubente, vocatur Venceslaus. Qui etsi mortem in-

stare prædixerat, facta tamen cum sacerdote de peccatis suis ex more Christiano confessione, fraternam domum ingreditur, ibique statim Boleslai manu percussus interiit. Dicat aliquis homicidam suipsum Venceslaum fuisse, nequeve cœlo dignum, qui cœta se morti obtulerit. Nos Gothorum instante procella plurimas Romæ fuisse puellas legimus, quæ pudicitie suæ vim inferri timentes, & ne in manus hostiles inciderent, in Tyberim sese præcipitaverunt, quæ postea miraculis conulescentes, sanctorum honores meruerunt. Venceslai sanctitari quæ die cæsus est, Christum Deum testimonium præstitisse, memorie prodiderunt, qui regi Daciæ per visum apparens, suo martyri ædem construï mandavit. Ipsum autem Venceslaum multis miraculis claruisse, atque inter sanctos martyres ab ecclesia receptum tradunt. Drabonuciam paucis post diebus facis suis trahentibus, ultionemque parricidii exigentibus, hiatu terræ apud arcem Pragensi absorptam. Boleslaum multis sceleribus nobilitatum, morbo absumptum, duos filios reliquisse, Boleslaum paternum nomen referentem, & Stratiqvatem.

CAP. XVI.

De Boleslao quintodecimo Bohemorum Duce.

Boleslaus imperio potitus, patrui magis quam patris æmulator. Extitit. Religionem enim Christi extollens, viginti ecclesias erexit. Huic soror fuit Milada, eximia specie virgo, sacris imbuta literis, & multa pollens eruditione. Quæ cum Romam orationis causa petivisset, à Joanne pontifice maximo benigne excepta, ipsius auctoritate monasterium sancti Georgii in arce Pragensi construxit, ibique sacerdos consecrata est. Eadem quoque sancti Viti ædem, à Venceslao fundatam, in pontificalem elevari obtinuit. Dithmarus natione Saxo, & opinione sanctitatis insignis, primus ibi episcopus consecratus, cui Adelbertus successit. Nobili genere apud Bohemos natus Stratiqvas, Boleslai frater, relicto sæculo apud Ratisbonam Bajoriæ civitatem, in cœnobio sancti Emerani monasticam vitam elegerat. Quem Pragæ forte advenientem aggressus Adelbertus, pontificalem ei cathedram offert, qui cum esset regis frater, ex rege natus,

natus, facile populum sub religione continere posset: nam sibi non esse facultatem ejusdem regendæ plebis, quæ rapinis & adulteriis aspersa, jus fasque omne contemneret. Stratiqvas mundanas dignitates quasi malas pestes effugiendas esse respondit, monasterium sibi & præsentem vitam suam præstare, & futuram promittere meliorem, in eo se vivere morique velle. Scribunt autores Adelbertum his auditis prophetico spiritu plenum Stratiqvati dixisse: *Poteris modo pontificali honore cum salute defungi, at quod nunc recusas, in perniciem tuam vehementer expetas.* Abiisse deinde Romam, ac cum fratre suo beatæ vitæ Gaudentio in monasterio sancti Alexii tamdiu delituisse, donec jussu Pontificis maximi suas oves repetere jussus est. Quibus cum esset prius ingratus, in Hungariam profectum, regem Stephanum baptizasse, quem inter sanctos relatum ajunt. Exinde Poloniam ingressus Gaudentium fratrem in ecclesia Gneznenfi prædicaturum Evangelium, pontificem ordinasse. Postremo Prutenos adiisse, apud quos dum Christi legem prædicat, gladio caesum, martyrio vitam finisse. Interea Stratiqvatem mutato proposito Pragensem Ecclesiam poposcisse, neque repulsum fraterno regioque favore adjutum. Sed dum apud Maguntinum archipraesulem agit, lacris de more imbuendus, inter duos episcopos jacentem prorum, diabolico spiritu arreptum, tamdiu vexatum, donec animam exhalavit, Adeodato natione Teutonico, ecclesiam commissam.

CAP. XVII.

De Boleslao sextodecimo Bohemorum duce.

Boleslaus duobus & triginta annis imperium potitus, ex vita decessit, relicto successore filio sui nominis Boleslao tertio. Huic Mefcho Polonorum princeps, Cracoviam per fraudem eripuit. Bello deinde orto, vastatis agris, induciæ demum dictæ, statumque utrambo duces apud Cracoviam convenirent. Boleslaus accepta fide eo pergit, atque in convivio captus, luminibus privatur, comites ejusdem crudeliter necari, exceptis Vratislaviensibus insidiarum confectis, seclerisq; participibus. Qui domum reversi, tanquam magno ex periculo evasisent, publicam fidem atque jusjurandum & jura hospitii

à Polono violata queruntur. Ubi fides habita, Janurem Boleslai fratrem dolo necare conantur. Cocharis inter Vrisbuicenses consilio, opibus & autoritate major, adolescentem sub specie venationis in sylvam tractum, ad stipitem arboris alligatum sagittis confodi iussisse fama est, divum Joannem Baptistam ab eo precibus exoratum, hirsuto tegmine sagittas excepisse, uxoremque ejusdem per visum commouisse, periclitanti viro opem ferret. Interea famulum principis Overam nomine, ex periculo prolapsum, prodictiones populo exposuisse: illum tanta novitate commotum, correptis mox armis in sylvam procurrisse, captisque proditoribus atque occisis, ducem salvum reduxisse. In eo loco ubi hæc acta sunt, monasterium ordinis sancti Benedicti, quod Veliscam appellatur, constructum, & aram majorem ibi sitam, ubi arbor religatum Janurem tenuit. Mefcho autem coacto exercitu, longe lateque Bohemorum populatus agros, Pragam denique obsidione cinxit, eamque biennio fame laborantem obtinuit, excepta arce Vissegradensi, quæ in fide Januris mansit.

CAP. XVIII.

De Udalrico, septimodecimo Bohemorum Duce.

Fuerat & alter Boleslao frater, Udalricus nomine, quem pater, Henrico imperatori nutriendum dederat. Is audita Mefchonis proditione clam ab imperatore dimissus, castellum Dievizum, natura & arte munitum ingreditur. Exin collecto raptim milite, colles occupat, qui Pragæ supereminent, tubasque clangere jubet. Mox alta voce præconem Pragensibus nuntiare, viduos prælio Polonos fugam cepisse, victorem principem cum exercitu adesse. Qua voce accepta Polonorum præsidium, quod urbem tenebat, metu perculsum, excessit, Pragenses auditi animo infecuti, complures in fuga captos necavere, Mefcho cum paucis in Poloniam se recepit. Udalricus Pragam ingressus, germano suo, sive proditoribus suggerentibus, sive quod ætatis beneficio illum sibi præferri verebatur, effodi oculos jussit. Multa hujus facinora referuntur, partim reprehensione, partim laude digna. Inter cætera & illud narratur, redeuntem ex venatione, puellam vidisse in villa quadam, juxta puteum vestimenta lavantem,

vantem, nomine Bozzenam, quod *Beatricem* interpretatur, elegantem forma, & moribus, supra quam par esset agresti, venustis, captum specie & alloquio modesto, quamvis amici adversarentur, conjugem accepisse. Bizetislaum ex ea natum. Is cum adolevisset, Jutham imperatoris Ottonis Ruffi filiam, quamvis nunquam vidisset, sola fama commotus, vi rapuit, solusque cum illa ad patrem perrexit, comitibus velocitatem ejus insequi nequeuntibus, ab imperatore ex fuga retractis atque occisis. Non improbavit pater factum, sed admiratus audaciam, tantum se filium genuisse gavisus, matrimonium cum rapta in Moravia celebrari mandavit, tanto praestantiorum filium, aestimans, quanto nobilius est, imperatoris quam villici filiam amavisse. Imperator ea contumelia motus, jurejurando affirmat exercitum in Bohemiam ducturum, terram malis affecturum, sibique sedem in medio regni collocaturum. Statimque cum exercitu Bohemiam instar torrentis cuncta secum rapientis ingreditur. Contra Udalricus filiusque castra movent. Jam duo exercitus ad jactum teli conveniant. Tum Jutha, cujus ex injuria bellum ortum, crinibus sparsis, scissa ungvis facie, victo periculorum magnitudine muliebri pavore, ausa telis sese inferre volantibus inter primas acies proficiens, patris alloquium, priusquam furor ardeat amplior, exposcit. Qvo impetrato, Fateor inquit pater, justum te bellum movisse, cujus filia rapta est, illumque poena dignum, qui te contempsit, nisi compulisset amor, cujus eadem consilia saepe veniam meruere. Sed age obsecro, pone ante oculos quem armis insequeris. Gener tuus, mihi maritus, cui tantopere irasceris, & fortasse nepos tuus, ejus filius in ventre meo conceptus est. Parce oro filia, parce nepoti, patrem illi, mihi virum dimitte. Non est degener maritus, nec solvi consummatum matrimonium Romana ecclesia fuit, nec tibi villoria potestas est. Utrique viros, utrique belli artes suppetunt. Mars dubium casum respicit. Ne obsecro pater, mei causa tantam militiam morti obijcito, parce, cui ego prior lesa peperci. Illacrymatus pater audita filia, facturumque se, quod illa vellet, nisi obstaret juramentum. Tum Jutha, Et maritus, inquit, meus jurejurando adstrictus est, Theutoniam armis laceffere. Sed vana religio, quae scelere locum facit. Vim criminibus sacramenta non addunt. Expromissorem malefici divina majestas odit, factorem exterminat. Inveni tamen si libet viam, quare simul promisso virumque salvam. Veniet cum patre gener ad pedes tuos, veniam commisi petet, te Regem, te Dominum prescribitur. Neque

que impedimento erit, quo minus sedem in medio Bohemiae collocet, ibiq; jus dicat. Postremo curiam suam in Theronica petens, villas aliquas, quas jussit, in eam equitumque maritus diripiet. Placuit imperatori consilium filiae, atque in ejus verba foedus ictum; exercitus consalutatus, & in Boleslavia, quae umbilicum tenere Bohemiae creditur, sedes imperatoris lapidea erecta, perpetuum rei monumentum principibus terrae insigne datum imperialis aquilae. Exin Bisetislaus Moraviam ex paterno indulto rexit, Polonosque, qui magnam ejus partem occupaverant, bello delevit, eorumque multa millia, ligatis post tergum manibus, in Hungariam vendendos misit.

CAP. XIX.

De Bisetislao decimo octavo Bohemorum duce.

Dum haec aguntur, anno post Christi ortum tricesimo ac millesimo Boleslaus apud Cracoviam excaecatus interiit, Udalricus quoque frater ejus vita functus est. Qua re cognita Janus & ipse caecus, Pragam veniens, ducatum gentis suo pte ingenio nepoti dimisit. Bisetislaus ea re animo auctus, quamvis nulla injuria lacessitus, exercitum in Hungariam duxit, magnamque inde praedam retulit. Quinque ei ex Jutha fuerunt filii, Spitigneus, Uratislaus, Conradus, Jaronurus & Otto, quorum fiducia plenus, etiam Polonos ulturus, avum pulsare bello non timuit, Cracoviamque armis captam funditus evertit. Gneznenum quoque metropolitica urbem diripuit, multorumque martyrum sacratissima inde corpora, asportavit, & crucem auream CCC. pensantem libras. Quod cum imperator Henricus, ejus nominis secundus, accepisset, indignatus injussu suo Poloniam vastatam esse, Bisetislaum aut refarcire Polonis damna, aut bellum expectare jussit. Ille se nihil imperatori, nisi tributum debere respondit a majoribus institutum. Pendebat autem dux Bohemiae Romano imperio quotannis C. & XX. boves, & argentipuri CL. marcas. Id se neque neglexisse hactenus, neque neglecturum. Si quid amplius jusserit imperator, a bono & aequo recedere, se libertati gentis nihil detracturum. Imperator his auditis, ex Ratispona in Bohemiam copias traducit: Othardo Saxonum duce ex

alera

altera parte cum exercitu properare iussu. Ingressus sylvam, qua Bohemiam cingi diximus, præcis arboribus iter interceptum reperiens, milites viam securibus aperire jubet. Magnus hic labor evitit. Erant enim vastæ magnitudinis arbores, multaque rubeta incidenda, priusquam iter pateret. Ob quam rem cum jam opere peracto ad interiora pervenissent, nec hostis in conspectu usquam daretur, fessi ac sitibundi projectis armis flumina petunt. Bisetislaus ex insidiis prodiens, palantes atque inermes aggressus, stragem haud parvam effecit. Imperator repentino commotus malo, multis suorum desideratis, fugam salutem petit. Othardus vero jam fines Bohemiarum ingressus, Septentrionalem provinciam partem longe lateque populatus, his cognitis, cum præda domum revertitur. Procopius comes Bicliniensium, cum parte copiarum adversus eum missus, fortuna parum prospera usus, tanquam pecunia corruptus, effossis oculis, manibus pedibusque obtruncatis in flumine Bicline demersus. Nec tamen eo pacto quies Bohemiarum data. Nam sequenti anno Henricus Imperator, & Othardus majoribus collectis copiis redeuntes, transmissa sylva ferro ac flamma cuncta vastarunt, Bisetislaum armis diffidentem intra Pragæ mœnia clausum obsederunt. Severus tunc episcopatum urbis gerebat, iurejurando imperatori obnoxius, ex cujus indulto pontificali sedi præerat. Is noctu cum pluribus ad Henricum confugit, obtinendique urbem viam ostendit. Quare fractus animo Bisetislaus, errati veniam petit: dictæ sunt pacis leges, quas voluit imperator, & trium annorum tributum pensum, Silesia sub annuo tributo auri triginta, argenti cl. marcarum Bohemiarum principi tradita. Secundo & quinquagesimo anno post millesimum à Christi Salvatoris adventu, pace cum imperatore composita, Hungariam sibi subigere Bisetislaus aggreditur, cujus populus suis utens legibus, Romanorum imperium contemnebat. Sed ingressus hostilem provinciam, mox ardenti febre correptus, ultimum instare diem intelligens, vocatis Bohemiarum primoribus, Spiti-goravia primogenitum, successorem suum designat, reliquos filios Moravia inter eos divisa, parere fratri jubet, atque his demandatis vita decedit, quarto Calend. Maji. Corpus ejus Pragam translatum apud parentes sepultum.

De Spitznebo decimonono Bohemorum Duce.

Spitigneus ut regnum primum potitus, omnes Teutonici generis Bohemia excedere jubet, nec matri potestatem manendi facit. Exinde Moraviam infestis petens armis, fratres bello aggreditur. Uratislaus audito germani adventu, relicta in Olomucio conjuge, ad regem Andream in Hungariam confugit. Conradus & Otto fratri se dedunt. Uxor Uratislai capta, aliquandiu in vinculis habita. Postremo suadente Severo episcopo dimissa. Dum virum in Hungaria petit, vicina partui in itinere decedit. Mœstus ea re conjunx, ab Andrea rege consolationem accepit, qui filiam suam Adilheidam nuptam ei tradit. Quod cum Spitzigneus accepisset, veritus ne vires Hungaricas in se frater armaret, missa legatione sine causa illum ex Moravia abiisse dicit, nihil hostile timendum fuisse. Nam cur frater, fratrem odicit, secundo post se loco genitum? Servasse se abeunti bona, non abstulisse, redire eum ad suos debere, cuncta ei salva esse. Nec frustratus est fratrem, redeunti quæ armis abstulerat, cuncta restituit. Iutha vero à filio dejecta, cum secundo nupsisset, brevi mortua est, cujus corpus in Bohemiam translatum, in sepulchris principum condidere.

CAP. XXI.

De Uratislao vicesimo Bohemorum Duce.

Spitigneo vita defuncto, Uratislaus successit. Qui Moravia rursus inter fratres divisa, Jaronurum, quem pater ecclesiæ dedicatum exortem regni fecerat, in diaconum vel invitum ordinari jussit. Is relicto Christi habitu, ad Poloniae duces confugiens, militarem disciplinam sectatus est. Fuerunt Uratislao ex Adilheide tres liberi, Bisetislaus, & duæ sceminae, Ludmilla & Juditha. Verum Adilheida mortua, uxorem alteram ex Polonia duxit, nomine Svatanam, ex qua Boleslaum, Borzivilaum, Uladislauum, Sobieslaumque suscepit. Inter hæc Severus episcopus, qui Bohemiam Moraviamque sacerdotio tenuerat, Joanne in Moravorum ecclesia sibi substituto, jam
gravis

gravis senio ex vita decedit. Ob quam rem Conradus & Otto Uratislaum precibus onerant, Jaronuro fratri ut ecclesiam Bohemiæ ab imperatore impetret. Annuit Uratislaus, neque imperator adversatus est. Jaronurus ex Polonia revocatus, relicta militia, episcopus ordinatur, ac mutato nomine Gebhardus appellatur. Qui mox spiritu superbiæ inflatus, Moraviam non minus sibi quàm suo antecessori delatam dicit, illum exterum, se civem: illum infimo loco natum, se regia stirpe ortum. Ingressus Moraviam, Joannem episcopum, qui cedere nollet, contumeliis & verberibus afficit. Uratislaus, qui Joannem amaret, ea re commotus, Romanum pontificem contumaciam Gebhardi uti corripiat, scriptis hortatur. Missus est in Bohemiam Rodolphus Cardinalis, qui causa cognita delictum puniat. Is vocatum Gebhardum, cum minime pareret, sacerdotio abdicavit. Sed rogatus à clero, dignitatem ei restituit, jubens & ipsum & Joannem intra annum coram summo sacerdote se exhibere. Paruerunt ambo. Sacerdos maximus ambobus auditis, Gebhardum movere sacerdotio statuit, fecissetque, nisi preces intervenissent Mathildis virginis, filiæ Bonifacii ducis Lucani, quæ tum Romæ fuit, ex Bohemorum sanguine nata. Hæc est illa Mathildis, fama inclyta, & apud historicos latè memorabilis, quæ à Radicophano Senensis agri oppido, usque Ceperanum interjacentem terram, donavit ecclesiæ, posterique patrimonium beati Petri appellarunt. Hujus ergo interventu, Romanus præsul utrumque sacerdotem sua diocesi contentum esse, ac remissis injuriis, in patriam reverti jussit.

CAP. XXII.

Uratislaus dux Maguntia in regem creatur per Henricum imperatorem quartum, regnoq; Bohemiæ, Poloniam, Silesiam, Lusatiam Moraviamq; adjecit.

INter hæc Leopoldus Austriæ marchio, Moraviam latrociniis magis quàm justo bello infestam reddit, nec Conradi aut Ottonis, qui tunc provinciæ præsidebant, preces audit. Illi fraterna solatia expetunt. Uratislaus collecto raptim exercitu Austriam ingressus, instar horridæ tempestatis obvia quæque prostrernit, occurrentem Leopoldum prælio victum, in fugam convertit, ipse onustus spoliis

c x

domum

domum revertitur. Post hæc anno sexto & LXXX. supra mille ab ortu saluatoris Christi, apud Maguntiam in concilio principum ab imperatore Henrico, ejus nominis quarto, Uratislaus Rex declaratur, Moravorum regno, quod supra extinctum diximus, in Bohemiam translato, Polonia, Silesia, Lusatia, Moravia, Bohemorum imperio adjectæ. Gilbertus Trevirorum Archiepiscopus cum eo Pragam missus, qui coram provincialibus regem inungat, regalibusque adornet insignibus. Id eodem anno factum, acclamante populo, *Uratislao regi salus honor atque victoria.* Suatana quoque Regina cum eo coronata. Mortuus est per idem tempus Joannes Moravorum Episcopus. cujus ecclesia, instante Gebardo, Pragensi unita est. Quæ res illi majoris insolentia fomentum fuit, adeo, ut præsentem rege interesse divinis minimè dignaretur. Ob quam causam Uratislaus, indulgente Alexandro Papa III. natione Senensi collegium canonicorum regularium in arce Pragensi crexit, in quo dum res agitur divina, non præpositus tantum, sed decanus, & sacerdos, diaconus, & subdiaconus, rem divinam facientes, episcopalibus ornamentis utuntur. et Præpositus quidem cancellarius regni appellatus, principis honore defungitur. In fundatione autem ejus ecclesiæ, regem suis humeris duodecim cophinos lapidum gestasse serunt. Religiosum principem, dignumque qui primus inter Bohemos regio diademate uteretur. Gebardum vero indies magis atque magis inolescens, ac propterea à Moravorum plebe repulsus, dum per Hungariam ad Romanum pontificem questum injurias proficiscitur, apud Strigonium morbo interiisse, Cosmumque illi suffectum. Fuerunt Uratislao, & cum Saxonibus, & cum germano, qui Moraviam obtinebat, inimicitia. Illos per filium vicit: germanum ipse ex Moravia armis expulit, urbemque Olmucensem possidendam filio tradidit.

CAP. XXIII.

De Conrado vicesimoprimo, Bisetislao vicesimosecundo, ac Boleslao vicesimotertio, nec non Borzivilao vicesim quarto, Bohemorum ducibus.

Vita functus Uratislaus non filium, sicut optaverat, sed Conradum fratrem habuit successorem. Qui septimo mense potitus imperio, morbo correptus, nepotibus ex fratre locum fecit.

fecit. Qvinque eos fuisse diximus, qui sibi invicem pro nativitatibus ordine succedere. Duos ex his Urbuicenses, perpetui regum hostes, fraudibus interceptos necavere.

CAP. XXIV.

*De Uladislao, vicesimoquinto Bohemorum duce
& Rege secundo.*

PEnultimus Uladislau nomine, ex Bisetislao fratre nepotem sui nominis, cum CCC galeatis equitibus auxilio Henrici sexti Romanorum imperatoris Romam misit, qui plurimas inde reliquias sanctorum reportavit. Inveni in historia Bohemorum post Uratislau primum regem, pluribus annis interregnum fuisse. Nam Conradum fratrem ejus, ac deinde Uratislai filios non regis nomine, sed ducis tantum usus, tanquam regni decus homini, non provincia datum fuisset. Uladislau vero quarto loco Uratislao natum, à Friderico primo, sibi & posteris regiam dignitatem obtinuisse, & cum in expugnatione Mediolanensi egregiam operam navasset, imperatori mirifice gratum, leonem trubeum bifurcatae caudae, in clypeo albi coloris insigne regium accepisse, candelabrum quoque Salomonis ex Mediolano asportatum, in ecclesia S. Viti Pragensis recondidisse. Pontem super Multaviam, quae vetus Praga minori jungeretur, magni operis aedificasse, quem Ratisponensi praeterunt, in quatuor & viginti arcus, ut antea diximus, protensum.

CAP. XXV.

*De Sobieslao vicesimosexto, & Friderico vicesimoseptimo,
nec non Conrado vicesimooctavo, ac Bisetislao vicesimo-
nono, atque Venceslao tricesimo, Bohemorum
Ducibus.*

Post eum Sobieslau quinque annis ducatu functum, à provincialibus exactum in exilio interiisse, exin Fridericum Uladislai filium successisse. Post Conradum, qui apud Apulos in Italiam secutus

factus Imperatorem, decessit. Conradum Bisetislaus sequitur, qui & Henricus dictus est. Et cum esset Pragensis episcopus, quindecim annis pontificatum simul & principatum Bohemiæ tenuit. Post eum ducatum obtinuit Venceslaus frater ejus. Hos quoque regis nomine, abstinuisse constat, sive quia magis vi quam jure imperaverunt, sive quod indultum Imperatoris Romani sumendæ coronæ, more majorum obtinere non valuerunt.

CAP. XXVI.

*De Primislao tricesimo primo Bohemorum Duce,
& Rege tertio.*

Venceslaum tribus mensibus ducali autoritate functum, Primislao Uladislai secundi regis filius, armis dejecit, & à Philippo Romanorum Imperatore Friderici secundi fratre, quem Romana ecclesia non accepit, tertio loco inter Bohemos reges coronatus est.

CAP. XXVII.

*De Venceslao Bohemorum Rege quarto. Et de Othocaro
Bohemorum Rege quinto.*

Primislao duo fuerunt filii, Venceslaus & Othocarus. Venceslao regnum Bohemorum cessit, Othocaro Marchionatus Moravia. Fuit autem Venceslaus unoculus, & sine liberis decedens, regnum Othocaro reliquit, qui & alio nomine Primislao appellatus est, inter Bohemiæ reges quintus, belli appetens, & magnorum operum effector, cui nec animus in rebus arduis, nec consilium defuit. Imperium quod à fratre susceperat, ex mari Balthæo, quod falso plebique Oceanum putavere, (est enim mediterraneus sinus) usque ad Danubium protensum, ad internum nostrumque mare, quod Adriaticum dicimus, extendit. Nam cum obiisset Fredericus dux Austriæ sine liberis, soror ejus Margarita hæreditatem accepit. Nupserat hæc olim Henrico Imperatoris Friderici secundi filio, eoque sine sobole vita functo in patriam redierat. Eadem jam anus Othocarum sibi virum adscivit, qui non tam conjugis ætatem, quam dotem animo volens, sterile matrimonium contraxit, & principatum nobilem consecutus,

cutus, more humano, quanto plura possedit, tanto majora concupivit. Ulricus eo tempore Carinthiorum principatum tenebat. Qui cum virili sobole careret, accepta ex Othocarum pecunia, Carinthiam illi, Carniolam, Marchiam Sclavoniam & portum Naonis tradidit. Veronenfes, exinde Feltrenses, Tarvisini, & multi ex foro Julii, ultimo sese ei submisserunt. Bellum Hungaris indixit, commissoque praelio, victor ingentem prædam reportavit, Stiriamque provinciam illis ademit. In Prussia, quam veteres Ulsinrigiam vocare, superatis Tartaris urbem condidit, quam Cunisbergium, id est montem regium, vocant. Sed quantum aucta ejus potentia est, tantum etiam insolentia crevit. Qui vivente legitima uxore, & quæ sibi tantum imperium, adjecerat, alteram superduxit Cunigundam regis Mæchoriæ filiam. Vocatus per principes electores ad imperium, contempsit, palam inter suos jactans, *pluris Bohemia regem, quam Romanus imperatorem esse.* Rodolphus itaque Habsburgi comes, qui magister curiæ Othocari fuisset, non minus belli quam domi clarus, Christiana reipublica præfectus est, missis ad Othocarum legatis, Austriam & Carinthiam, ceterasque vicinas Italiæ provincias tanquam juris Imperii repetit, quando nec Austria muliebri feudum esset, nec Carinthiam injussu Cæsaris Ulricus vendicare potuisset. Renuit Othocarus, & Imperatori, qui aliquando sibi servivisset, impacato respondit animo. Sed intervenientibus amicis, ea lege reconciliati sunt, ut Austria Imperatori cederet. Exin datis acceptisque filiabus, affinitas utrinque jungitur, provinciæ de quibus lis esset, dotales fierent. Adeptus Austriam Rodolphus, Othocarum in verba sua jurare more majorum, exposcit. Id superbo regi gravius visum, tanquam ex domino servus fieret. Exoriuntur novæ lites, bellum indicitur. Cumque jam duo exercitus ad mille passus alter alteri proximus convenissent, veritus Othocarus Rodolphi potentiam, injustamque belli causam animo volens, legatos mittit, qui se juraturum dicant, si modo intra tentorium Imperiale honoris sui causa fieri Rodolphus velit. Accipit conditionem Imperator potius, quam belli fortunam experiatur. Suggestum in tentorio sublime paratur, ibique aureum solium eminentiori loco erigitur, Rodolphus diademate & Imperialibus insignibus conspicuus, confidentibus electoribus Imperii, ceteris baronibus circumstantibus, advenientem regem sedens expectat. Ille cum pau-

cis

cis regni sui optimatibus ingressus, consensu suggesto, ad pedes Imperatoris genua flectit, proinde ex veteri consuetudine admotis sacrosanctis Evangelii iurejurando se adiecit. Interea tentoriū arte compositum, à summo usque deorsum, in quatuor proscissum partes, decidit, regemque, ut erat in alto loco ad Imperatoris genua supplex, videndum exercitiis præbuit. Stabant circum armata acies, rei exitum spectantes, sed quàm lati Teutones gloriosum Imperatorem suum videntes, tam indignabundi Bohemi, quod rex eorum humiliari magis quàm prælium experiri voluisset. Stupefactus ea re Orthocarus, quamvis dolo magis quàm casu cecidisse tentorium non ignoraret, subtrahendum tamen in præsentia censuit, petitaque ab Imperatore, venia, plenus irarum domum rediit. Quem, tametsi sua sponte satis fureret, magis tamen ac magis uxor incendit. Quæ cognito rerum successu, advenientem regem hisce verbis allocuta fertur: *Hæcine nobis spolia, hanc belli gloriam domum refers? Dediti omnes hodie tua opera veluti mancipia, veluti pecudes sumus. Regina provinciarum Bohemia, tributaria facta. Cum te olim superasse prælio Tartaros, exuisse castris Hungaros, Stiriam armis adeptum esse, Italiam cum exercitu penetrasse audieram, felicem me, quæ tali nupsissem viro, patrem, qui me regi magnanimo tradidisset, sapientem existimabam, neque reginam esse ullam orbe toto, cui me cedere oporteret. Nunc falsa omnia experior. Nam quæ mulier me infeliciores? quis te virorum omnium ignavior? Austriam provinciarum nobilissimam, tot urbibus, tot proceribus insignem, nulla necessitate coactus, ex manibus eradidisti. Stiriam, Carinthiam, & quas possidebas in Italia civitate, turpi meum reliquisti: cum comite Hapsburgensi infimi generis affinitatem contraxisti. Postremo ei, qui satellites tuos quondam fuerat, iurejurando exhibitio, te submisisti & servus servi factus, tuam simul ac majorum tuorum gloriam offuscasti. En utrum qui magnitudine animi rennissè imperium videri vult, Laudarem, si te illi non subiecisses. Age, si tibi animus virilis deest, neque gladios intueri potes, sine me regem esse, experiar profecto, Bohemis an Teutonibus Imperium debeat. Sunt Poloni, sunt Saxones ac Francones, qui nostra signa sequuntur, sunt Silesia Moravia, & verèbimur belli tentare fortunam? Utinam aut tibi meus animus fuerit, aut mihi obedientia, quam te habere animadverto, sentiret profecto Rodolphus, neque vires adversus dominos valere, neque dolos. Orthocarus, qui uxoris charitate tenebretur, eamque verum locutam animadverteret, simulque animi magnitudine*

dine irrogatam contumeliam ferre non posset, accersitis regni primoribus, collectisque novis copiis, Rodolpho, qui dolo secum egisset, bellum indicit, neque ille certamen detrectat. Conveniunt ambo cum exercitibus in campis Austriae trans Danubium, commissum est atrox praelium, diuque Marte dubio depugnatum, cum Bohemi multitudine ac robore, Svevi quibus Rodolphus maxime fidebar, ordine ac arte superiores essent. Cecidere quam plurimi ex utraque parte, major tamen strages Bohemorum edita. Ad extremum, relictus à suis Othocarus, dum fortiter pugnat, inter confertissimas hostium acies occiditur. Ferunt Stirienfes duos domi nobiles, quorum frater ab Othocaro per injuriam extinctus fuisset, eum toto praelio quasi-tum, cum certis indiciiis cognovissent, in ultionem fraternae caedis obtruncavisse. Corpus ejus permittente Rodolpho in Bohemiam translatum regio honore sepultum. Praelium ipsa die beati Ruffi peractum, anno ab incarnatione verbi 78. post ducentos & mille. A populatione Bohemiae Imperatorem abstinuisse, quae genero deberetur.

CAP. XXIX.

De sancto Venceslao Bohemorum Rege sexto.

Venceslaus Othocari filium, septem annos natum, ab Othone marchione Brandenburgensi in Franciam abductum, regnumque tutorio nomine ab eo quinque annis gubernatum, reverens puerum sub imperio matris fuisse. Illam Zavisium quendam, ex Baronibus potentem, amasse, cujus nuptias adeptam, multas regni opes ad eum contulisse. Sed ipsa brevi morbo extincta, Zavisium captum, necique traditum, regnum deinde ex Venceslao arbitrio ordinatum. Quo regnante, eo ipso anno, quo Ptolomaida à Saracenis occupata, in hanc usque diem tenetur, Pragam ferme universam igne familiari exustam, liberalitate regis, civiumque diligentia atque impensa ira instauratam, ut felix incendium fuisse videretur. Rodolpho Albertus filius successerat Imperator. Huic non minores inimicitiae cum Venceslao, quam inter parentes eorum fuerant. Has Jutha Venceslao conjunx atque Alberti soror, mulier viro caucior, magno labore dirimit. Charissimus apud Venceslaum Alexius

quidam, pontificio jure consultus habitus est. Qui multa de Romanorum nobilitate cum eo locutus, usque adeò animum regis illexit, ut jucham filiam admodum parvulam, in clara Urfinorum familia, gentili cuidam matrimonio sponderit. Hinc secuta inter Urfinos & Bohemiæ reges amicitia, quæ apud Matthæum ejusdem familiæ Cardinalem plurimi fuit. Is enim rogatus à Venceslao, Gotium Urbevetanum, utroque jure consultum, in Bohemiam misit, quo regnum sub leges reduceret. Sed impedivere principes, quibus incerta esse omnia lucrum est. Hujus Venceslai soror, nomine Agnes, Rodolpho nupsit, Imperatoris Rodolphi filio, qui Praga moriens sibi defunctus jacet. Ex ea natus est Joannes, qui Albertum Cæsarem, circa flumen Rhenum non longe ab oppido Schaffhausen, dum sinuul amice iter agerent, sua manu interfecit. Deinde pœnitentia ductus, Clementem quintum Pont. max. qui sibi purificationem indulgeret, apud Avinionem adiit. Pontifex Imperatoris occisionem ab Imperatore judicandam ait. Venit igitur Pisas Joannes, ubi tum Cæsar. Henricus septimus ejus nominis Imperator considebat, à quo jussus religionem ingredi eremitarum sancti Augustini, in eaqve perpetuo pœnitere, non recusavit. Mortuus est tandem in eadem urbe, & in æde sui ordinis sepultus. Tumulum ejus nos eo anno vidimus, quo jussi ab Imperatore Frederico tertio sponsam ejus Leonoram ex Portugalia venientem, sororis tuæ filiam, cum aliis collegis ducturi Senas excepimus. Mater ejus Joannis cordata mulier fuit, & ingenio feroci. Quæ cum accepisset germanum suum contentum regno Bohemiæ, delatum imperium recusasse. At ego, inquit, si rerum potiar, glebaq, una mihi modo desit, aut quod reliquum est subijciam, aut imperio excedam. Ferunt in coronatione Venceslai, non minus novem ducenta equitum millia apud Pragam ex regia curia cibos accepisse, peditum vero infinitam multitudinem pastam. Subjecisse & Polonos sibi Venceslaum, à quibus invitatus, in civitate Gnezno diadema suscepit. Filium quoque sui nominis tredecim annos natum, petentibus Hungaris regem dedisse. Sed cum Bonifacius pontifex maximus, Carolum adolescentem, Caroli regis Siciliæ filium eo misisset, & Hungarorum animi mutarentur, filium suum Albæ coronatum, & sacram simul coronam ad se recepisse. Nec diu postea tertio & tricesimo ætatis suæ anno, ex tabe obüssse. Mortem ejus Bohemos magno

magno mœrore profecutos. Fuerat enim mansuetus & clementissimus princeps, & admirandus opinione sanctitatis, quæ postea vel miraculis confirmata, traditur. Joanni Brixinensi episcopo, si vera est fama, per quietem apparens, cum eum flentem tristemque reperisset, interrogavit, quanam esset causa mœstitiæ. Dicenti se mortem ejus æquo animo ferre non posse, incredulitatem exprobat, qui sacris eloquiis fidem non adhiberet, in quibus hæc verba potuisset aliquando legisse: *Cum te consumptum putaveris, orieris ut Lucifer, & habebis fidulam proposita tibi spe, & defossus securus dormies. Requiescas, nec erit qui te exterreat, & deprecabuntur faciem tuam plurimi:* subjungensque parvam esse ejus fidem, atque inanem, si mortem sanctorum miseram putaret, repente disparuit. Episcopus excitatus, verba quidem sibi dicta memoriter tenuit, sed ubinam scripta essent in sacro codice, penitus ignoravit. Evoluta autem concordantiarum libro, undecimo apud Job capitulo, quod quærebatur, invenit. Ad tumulum autem, ejus insignis latro cum accessisset, exprobrans mortuo vitam, lapideæ statuae super sepulchrum jacenti, colaphum incussit, nec mora cæcitate percussus impietatis suæ poenam dedit. Statua postmodum in sacratio erecta est, & alia aenea loco ejus reposita, Joannis Brabantini egregii statuarii nobile opus.

CAP. XXIX.

De Venceslao Bohemorum Rege septimo.

Venceslao filius ejus successit, quamvis eodem nomine, moribus tamen longe dispar. Qui cum ebrietati, & turpissimæ parti corporis dies noctesque indulgeret, & aliorum bona diriperet, aliorumque uxoribus illuderet, apud Olomutium Moravia civitatem, dum solus in domo Decani pontificalis a dis perambularet, tribus vulneribus confossus, duodeviginti natus annos interire. Ignoratus est necis autor, quamvis Conradus eques Thuringus, cruentum gestans pugionem, exire regiam visus fuerit. Nam is prius obtruncatus est populari tumultu, quam crimen confiteretur.

De Rodolpho Bohemorum Rege octavo.

Venerat forte eo tempore Pragæ dux Carinthiæ Henricus, cui altera ex sororibus regis, nomine Anna, natu major, jam pridem nupserat. Hunc Bohemi regem sibi deligunt. Id agere fert Albertus Imperator. Qui repente coactis copiis Bohemiam ingressus, Henricum regno deturbat, Rodolphumque filium suum regem constituit. Elizabeth senioris Venceslai relicta in matrimonium ei tradita, quo regnum ejus solidius esset. Qui cum magna Bohemorum spe regnare cœpisset, subitaneo morbo correptus, primo regni sui anno absque liberis decessit.

CAP. XXXI.

De Henrico Bohemorum Rege nono.

Post obitum Rodolphi dissidentes inter se Bohemi, alii Fredericum Rodolphi fratrem, alii Henricum, quem deiecerant, petierunt. Vicit Henrici factio, trucidatis alterius partis autoribus. Et quamvis Albertus Imperator cum magnis copiis Bohemiam ingressus, regionem longe lateque affligerit: Henricum tamen regno dejicere non potuit, prius à nepote, ut ante diximus, occisus, quam meditata in Bohemijs exequeretur. Successit Alberto Henricus septimus, de quo paulo antè mentionem fecimus, comes Lutzelburgensis, consilio & animo juxta potens. Hic Elizabeth alteram Venceslai sororem, octo & decem annos natam, clam jussam ad se venire, apud Spiram Galliæ civitatem Joanni filio suo quatuor annis minori matrimonio conjunxit. Eodem quoque tempore, tribus comparatis exercitibus, unum ipse in Italiam duxit adversus Brixinenses, quos armis victos, imperata facere compulsi, Longobardosque omnes in potestatem accepit. Alterum adversus comites Wirtenbergenses direxit, sacro Imperio rebelles, quibus ex octoginta castellis & munissimis oppidis, quæ obtinebant, duo & septuaginta armis expugnata ademittit. Tertium ex Franconibus ac Bajoariis comparatum, duce Petro archiepiscopo

piscopo Maguntino, cum filio in Bohemiam misit. Hic est ille Henricus, qui Romæ coronatus renitente Roberto rege Neapolitano Florentiam obsidione arctissima cinxit, Pisas, Senasque in potestate habuit, & apud Bohemicum conventum in agro Senensi hostili fraude veneno extinctus fuit. Cujus corpus in vetusto ac nobili templo Pisarum, sublimi loco post aram amici condiderunt. Pugnatum est in Bohemia pluribus locis, cum alii Bohemorum Joannem regnare cuperent, alii Henrico studerent, qui jam cum tribus Imperatorum filiis de regni possessione contendisset. Obsessa est denique Praga regni caput, diuque oppugnata, cum Henricus & Marchio Misnensis haud pigre mœnia tuerentur. Ad extremum tamen oppidanorum proditio Joanni tradita, hostis in arcem sese recepit, nec multis post diebus Henricus in Carinthiam profugit. Ex eo tempore usque ad Imperatorem Sigismundum, Bohemia in potestate Lutzelburgensium ferme centum viginti sex annis fuit.

CAP. XXXII.

De Johanne Bohemorum Rege decimo.

Joannes potenti manu regnum gubernavit, & patre in Italia agente apud Germanos vicario nomine administravit imperium. Patre vero defuncto, cum plurimæ Italiæ civitates ei sese dedissent, penetravit Alpes cum exercitu, easque non paucis annis tutatus est, dum Fredericus Austriae, & Lodovicus Bajoaria princeps, de Romano Imperio inter se contendunt. Fuerunt ei & cum conjugē graves dissensiones, Baronibus regni reginam à rege subtrahentibus, tanquam Bohemorum inimico, qui Teutones in primis haberet acceptos. Ventum est ad arma, affectum magnis calamitatibus regnum. Vix tandem compositæ lites. Post hæc Egra à Joanne recepta est. Uratislaviensium civitas, quam dux Siletiæ occuparat Henricus, Legnicium quoque, & quam plures aliæ Siletiæ civitates, Joanni subjiciuntur. Geritur & adversus Australes bellum, in quo victor Joannes suos milites præda non modica datat. Cum regnum Poloniæ quiete obtinere non posset, Casimiro acceptis viginti millibus marcarum argenti, rursum cedit. Cracoviam tamen obsidione cingit, sed deficientibus com-

meatibus abire compellitur, Cœcus effectus à rege Francorum adversus Anglicos in auxilium accersitus, cum lætissima equitum manu confanguineo solatium tulit, prælioqve memorabili & cruentissimo se immiscuit, in quo cum multis millibus cæsus interiit, cum regnasset quinque & triginta annis. Bellum in celebritate sancti Ruffi gestum. Hinc ea dies apud Bohemos atra atqve innominabilis habita, quæ duos reges hostili gladio abstulisset.

CAP. XXXIII.

De Carolo Bobemorum Rege undecimo, qui & postea Romanorum Imperator factus, Carolus quartus dictus est.

UNum & triginta annos agebat Carolus tum filius ejus, ex Elizabeth conjuge natus. Is vivente patre adversus Tartaros feliciter dimicavit, civitates Lombardiæ à patre acceptas armis tutatus est. Pugnavit adolescens cum Veronensibus, eos prælio fudit. In ea pugna bis equo dejectus, non dubitavit tertium conscendere, facinoræqve fortissimi militis edere. Ferunt cum juveniliter lascivientem, cum Parmæ ageret, alienos thoros non paucos polluisse, neqve increpatum à patre abstinuisse. Fuisse per idem tempus Delphino Franciæ cum principe Sabaudia bellum, cui cum rogatus Joannes auxilium ferre statuisset, nocte quæ decretum iter præcessit, visum est in somnis Carolo, juvenem forma conspicuum, militari manu raptum, eminentiqve loco unde videri ab omnibus posset, vestimentis exutum, moxqve virilia ei exsecta. Carolo ex proximo adolescente qui speciem supra humanam venerabilis adstabat, eaq sic geri mandaverat, quisnam hic juvenis esset tam crudeliter acceptus, & cur eo supplicio afficeretur, interroganti responsum datum, *Delphinum esse regis Franciæ primogenitum, qui talibus modis acciperetur, sic plendens esse, qui aliena matrimonia violarent.* Experrectum Carolum summo mane patri somnium recitasse, rogasseqve ne frustra exercitum fatigaret, Delphinum enim non egere auxilio, quem interemptum esse, non dubitaret. Contempsisse patrem verba filii, somniisqve nihil inesse ponderis respondisse, duorumqve dierum itinere cum exercitu profec-

profectum, certum accepisse nuntium, Delphinum in obsidione ejusdam castelli, sagitta in incertum missa, confosso ingvine expirasse, copias ejus dissipatas esse. Carolum in villa Terentii Parmensis agri, quo in loco visum viderat, in honore beate virginis Mariæ collegiatam ecclesiam exuisse, magnificeqve dotasse, quæ adhuc extat. Patronus ejus est præcentor ecclesiæ Pragensis, quemadmodum ejusdem Caroli literæ attestantur, quas nos vidimus legimusqve. Nomen huic Carolo in baptismo Venceslaus fuit, quod in confirmatione à Carolo Francorum rege mutatum est, apud quem pueritiæ rudimenta peregit. Fuit autem hic Carolus vir magnorum operum, qui regnum Bohemiæ, tum religionis cultu, tum legum ac bonorum morum disciplina illustravit. Nam schola liberalium artium ab eo in Praga erecta est, nova civitas incensibus cincta, palatium regium magnificentissime edificatum, monasteria multa fundata, ares constructæ admirabiles, pax toti regno reddita. Adeptus imperium, rursus Italiam ingressus, Longobardos in potestatem accepit. Gibellinos, qui jam pridem Florentia exulaverant, ejectis Guelphis, in suum locum restituit, reliquis Etruriæ partibus pro suo arbitrio leges dedit. Coronatus Romæ magnifico apparatu, novatores rerum, qui adversus ecclesiam sentiebant, Romano pontifici judicandos tradidit. Joanni fratri suo Moraviam possidendam concessit. Visegradum novis muris ac propugnaculis communivit. Corpus sancti Viti Pragam detulit. Pontem Multaviæ, qui exundationibus corruerat, in Praga restauravit. Ecclesiam Pragensem ad Metropoliticum decus erexit, cum antea Maguntino pontifici subiecta esset. Clarus profecto imperator, nisi Bohemici regni gloriam magis, quam Romani imperii quæsisisset. Illud quoq; nobis non parvam inussit maculam, quod Venceslaus ex filiis suis natu majorem, in imperio sibi successorem adhuc vivens ordinare, conatus est, idqve pecunia. Nam cum principes electores haud facile eam rem trahi possent, quod virtute obtinere non potuit, pretio comparavit, promissis cuiqve electori centum millibus aureis. Quos cum repræsentare non posset, publica illis Romana reipublicæ vestigia obligavit, perpetuum imperii malum. Hinc Romana potestas ad nihilum redacta, nec posthac extollere caput imperium potuit, cum principes electores omnia sibi retinerent, imperatoremqve futurum jurando adigerent, ne pignora revocaret. Sigismundus alter Caroli filius

filius à rege Hungariæ Ludovico in spem regni adoptatus est. Ibiqve tandem coronam adeptus, pugnavit feliciter contra Turcas, triginta duos Turcarum regulos securi percussit. Tumultu populari captus, ac viduæ, cujus virum occiderat, in custodiam traditus, beneficio linguæ libertatem adeptus, regnum armis recuperavit. In quo fortunam utramqve expertus, inter viros claros enituit.

CAP. XXXIV.

De Venceslao Bohemorum Rege duodecimo, qui & Rex Romanorum extitit.

Venceslaus ætatis suæ anno secundo, permittente patre, regni Bohemici sceptrum assecutus, exin quindecimum agens annum, cum conjuge sua Joanna, apud Belgas civitate Aquis Romani regni coronam accepit. Quarto deinde anno pestis severissima Bohemiam populata est. In Praga vero quatuor mensibus una tantum sancti Stephani parochia tria millia funerum & quingviginta fuere. Sexto deinde anno regina decessit, & altera superducta est ex domo Bajoaria, nomine Sophia, longe viro suo præstantior. Inter hæc Pragenses populari tumultu excitati, atqve in furorem acti, Judæorum domus invadunt, bona eorum diripiunt, domos incendunt, atqve inter duas horas, non sexui, non ætati parcentes, infelicem gentem gladio cadunt. Periisse aliquot millia feruntur, servati complurimi infantes misericordia bonorum civium, baptismi gratiam acceperunt. Calamitosum genus hominum Judæi, inter Christianos agentes, qui ubi paululum abundare creduntur, mox tanquam Jesu Christi Dei nostri majestatem contempserunt, aut religioni illuserunt, non fortunas tantum, sed vitam quoqve amittunt. Impune apud Pragenses flagitium fuit, tum quia populi haud facile corriguntur scelera, tum quia Venceslaus desidia corruptus, præsentis rerum statu contentus, neqve præterita corrigere, neqve futura curavit præcavere. Fuit enim Venceslaus longe patri ablimilis, voluptatum sequax, ac labores refugiens, vini prorsus quam regni curiosior. Ob quam rem captus à Baronibus, decem & septem hebdomadas in custodia habitus est. Joannes Dux Lusatiæ & Procopius Marchio Mora-

vix

viæ magno reipublicæ malo cum libertati reddiderunt. Captus & secundo per Sigismundum Hungariæ regem fratrem suum, & Alberto Austriæ duci in custodiam datus. Custodia ejus in egregiis ædibus apud Viennam habita, quibus exinde cognomen Praga datum, quod eas rex Pragensium incoluisset. Sed cum parum diligenter custodiretur, fugam arripuit, regnoqve rursus ipotitus est, neqve tamen vitam mutavit. Sed priori consuetudine vino ciboq; marcens, lucemq; dormiendo nocti conjungens, ab Electoribus imperii, comprobante Romano Pontifice, imperio dejectus, domi torpens illaudatum egit ævum.

CAP. XXXV.

De perfida secta Hussitarum, & damnatis articulis professionis illius.

Sub hoc Rege, nostra demum memoria, ætatis vero suæ anno circiter quinquagesimo, perfida Hussitarum insania ortum habuit, cujus & originem, & progressum hoc loco prosequi animus est, quando ea pestis omnem penè Germaniam conturbavit, neqve adhuc extincta, regni Bohemici magnam partem occupat. Rexerunt scholam Pragensem usqve in ea tempora Teutones. Id molestissimum Bohemis fuit hominibus natura ferocibus, atqve indomitis. Ex quibus vir quidam genere nobilis, ex domo, quam Putridi piscis vocant, apud Oxoniam Angliæ civitatem literis studens, cum Joannis Wiclevi libros offendisset, quibus de realibus universalibus titulus inscribitur, magnopere illis oblectatus, exemplaria secum attulit. Inter quæ de civili jure, deq; divino, de ecclesia, de diversis quæstionibus, contra clerum pleraqve volumina, veluti pretiosum thesaurum patriæ suæ intulit. Imbutus jam ipse Wyclevitarum veneno, & ad nocendum paratus, tum quod erat familiæ suæ cognomen, Putridum piscem, id est, scetidum virus, in cives suos evomuit. Commodavit autem scripta quæ attulerat, his potissime, qui Teutonicorum odio tenebantur. Inter quos Joannes eminuit, obscuro loco natus, ex villa Hus, quod anserem significat, cognomentum mutuatus. Hic cum esset ingenio peracri, & lingua disertæ, multumq; dialecticis oblectaretur, & peregrinas opiniones amaret, avide admodum Wyclevitarum

rum doctrinam arripuit, eaq̃ve Teutonicos vexare magistros cœpit, sperans eo modo confusos Teutones, scholas reliquos. Qvòd cum succederet, à Venceslao impetratum, ut Pragenſe gymnaſium ritu Pariſienſis gubernaretur. Ea res magiſtratum ſcholæ Teutonibus abſtulit. Qvam ob cauſam commoti magiſtri ac diſcipuli Teutonici generis, jurejurando adaſti, uno die ſupra duo millia Pragæ reliquere: nec diu poſt circiter tria millia ſecuti, apud Lipſicam Miſniæ civitatem, trium dierum itinere à Praga diſtante, univerſale ſtadium erexere. Bohemiſ ſcholæ ſua gubernatio libere patuit, qvorum princeps eſt habitus Joannes Huſ, lingua potens, & mundioris vitæ opinione clarus. Qvi ubi ſatis fidei comparatum ſibi exiſtimavit, venenum qvòd jam pridem occultè conceperat, palam evomuit. Fundaverat opulentus qvidam civis in urbe Pragenſi, ſub nomine ſanctorum Matthiæ & Matthæi, haud ignobile templum, qvòd Bethlehem appellavit, redditibus additis, ex quibus duo prædicatores alerentur, qvi ſectis profeſtiſq̃ve diebus verbum Dei Bohemico ſermone plebibus inſinuarent. Horum alter Joannes aſſumptus eſt. Qvi cum ſe libenter audiri animadverteret, multa de libris Joannis Wiclevi in medium attulit, aſſerens in eis omnem veritatem contineri, adjiciensq̃ve crebro inter prædicandum ſe, poſtquam ex hac luce migraret, in ea loca proſciſci cupere, ad quæ Wiclevi anima perveniſſet, qvem virum fuiſſe bonum, ſanctum cœloq̃ve dignum non dubitaret. Seq̃uebantur Joannem clerici ſerè omnes, ære alieno gravati, ſceleribus ac ſeditionibus inſignes, qvorum novitate evadere pœnas arbitrabantur. Hiſ & nonnulli doctrina celebres juncti erant, qvi cum in eccleſia conſequi dignitatem non potuiſſent, iniquo animo ferebant ſacerdotia majorum cenſum hiſ comitti, qvi quamvis nobilitate præirent, ſcientia tamen viderentur inferiores. excœcavit eos invidia, ut qvi viderant non videret, & qvi intellexerant, non intelligerent. Proruperunt in blaſphemias, & cum aliquibz ignariſ fortaiſſe ac vitioſiſ maledicere poſſent, in omnes latrare ſacerdotes cœpere, & ab eccleſia catholica recedentes, impiam Valdenſium ſectam atq̃ve inſaniam, amplexi ſunt. Hujus peſtiferæ ac jam pridem damnatæ ſæctioniſ dogmata ſunt: Romanum præſulem reliquis episcopis parem eſſe, inter ſacerdotes nullum diſcrimen, Præbyterum non dignitatem, ſed vitæ meritum efficere potiorem. Animas è corporibus excedentes, aut in æterna è veſtigio panai mergi, aut perpetua conſequi gaudia, purgatorium ignem nullum in-

venire.

veniri. Vanum esse orare pro mortuis, & avaricia sacerdotalis inventum, Dei & sanctorum imagines delendas, Aquarum palmarumq; benedictiones irridendas. Mendicantium religiones malos demones invenisse. Sacerdotes pauperes esse debere, sola contentos elemosyna. Liberam cuique predicationem verbi Dei patere. Nullum capitale peccatum, quantumvis majori mali vitandi gratia, tolerandum. Qui mortalis culpa reus sit, eum neque seculari, neque ecclesiastica dignitate potiri, neque pavendum ei. Confirmationem, quam chrismate pontifices inducunt, & extremam unctionem inter ecclesie sacraminime contineri. Auricularem confessionem nugacem esse, sufficere sua quemque Deo in cubili suo confiteri peccata. Baptisma fluvialis unda, nulla interjecta sacri olei mixtura recipiendum. Camiteriorum inanem usum, quassus causa repertum, quacunq; tegantur tellure humana corpora nil distare. Templum Dei late patentis ipsum mundum esse, coartare maiestatem ejus, qui ecclesias, monasteria, oratoriaq; construunt, tanquam propitiis in eis divina bonitas inveniantur. Sacerdotes vestes, altarium ornamenta, pallas, corporalia, calices, patenas, vasaq; hujusmodi, nil habere momenti. Sacerdotem quocunque loco, quocunque tempore, sacrum Christi corpus conficere posse, petentibusq; ministrare, sufficere si verba sacramentalia tantum dicat. Suffragia sanctorum in calis cum Christo regnantium, frustra impetrari, qua juvare non possunt. In canonicis horis cantandis dicendisq; frustra tempus teri. Nulla die ab opere cessandum, nisi qua Dominica nunc appellatur, celebritates sanctorum prorsus rejiciendas. Jeuniis quoque ab ecclesia institutis, nihil inesse mentiri, Subinco, cognomine Lepus, claris parentibus apud Bohemos ortus, per idem tempus Pragensem ecclesiam pontificio retinebat, consilio & animo illustris. Qui orienti calamitati obvia ire cupiens, priusquam amplius debaccharetur, libros Joannis Wiclevi ad se ferri, omnesq; doctorum viros, ut consilio adhibito, publice concremari iussit. Supra ducenta volumina fuisse traduntur, pulcherrime conscripta, bullis aureis tegumentisq; pretiosis ornata. Joani predicatio interdicta, & minæ adjectæ, si quando priores in populū errores vulgare auderet. Ipse Praga excedens, apud villam, ubi sibi origo fuit ac cognomen, permittente loci domino, qui ejus infantie favebat, vocare plebes, ac docere non desistit, multa in Romanum præfulem, multa in reliquos ecclesie pontifices maledicta congerens. Utq; populi animos sibi magis ac magis conciliaret, Decimas hand aliter quàm elemosynas sacerdotibus debitas adstruit, liberum prædia possidentibus, si velint eas dare, si nolint, nullo ju-

recogit posse. Nondum error de sacramento altaris irrepererat. Sed attulit novam pestem Petrus Dresdensis (id oppidum Misnæ super Albim situm) qui cum aliis Teutonibus paulo antè Bohemiam reliquerat. Cognitus inter suos, quia Valdensi lepra infectus esset, patria pulsus, velut hæreticorum asylum Pragam repetiit, puerorumquæ docendorum curam accepit. Apud ecclesiam sancti Michaëlis per id temporis populum prædicando instruebat Jacobellus Misnensis, literarum doctrina & morum præstantia juxta clarus. Petrus hunc aggressus mirari se ait doctum & sanctum virum, qui divina eloquia plebibus exponeret, errorem illum non animadvertisse communionis Eucharistiæ, qui jam pridem ecclesiam pessundasset. In qua sub una tantum specie dominicum corpus populo ministraretur, eum apud Joannem Evangelistam & Apostolum Christo dilectissimum, sub duplici specie panis viniqûe sumi jubeatur, dicente apud eum Salvatore: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habetis vitam in vobis.* Commotus his Jacobellus, eum perquisitis vetustis sanctorum doctorum codicibus, Dionysii præsertim, & Cypriani, communionem calicis laudatam invenisset, prohibitus apud sacellum archangeli Michaëlis prædicare, in templo majore sancti Martinicathedram sortitus, publice commonere populum cœpit, ne deinceps communionem calicis, sine qua salvari nemo posset, quoquo pacto negligerent. Huic omnes hæretici consenserunt, haud modica gestientes lætitia, quod articulum invenissent in Evangelica lege fundatum, per quem Romanæ sedis vel ignorantia, vel nequitia argui posset. Odioso quamvis hæc animo rex intelligeret, desidia tamen corruptus, & inertia torpens, impune debacchari sinebat hæreticos. Subinco archiepiscopus ubi nullum adversus tantum emergens malum in Venceslao præsidium invenit, ad Sigismundum Hungariæ regem confugit, obsecrans atqûe obtestans, ut negligentiam fratris emendet, neque labefactari orthodoxæ fidei sacramenta permittat. Dat fidem Sigismundus petiturum se brevi Bohemiam, ecclesiæ catholicæ consulturum. Sed dum dies die ducitur, Subinco apud Postinium in Hungaria moritur, & Albicus ei sufficitur, natione Bohemus, arte medicus, & Sigismundo propterea charus, unicum extremæ avaritiæ barathrum. Qui clayes cellæ vinarie nulli alteri quàm sibi ipsi credidit, & animalia viventia, dono accepta mox vendidit. Et quia sumptuosos esse coquos didicerat, abjectam

abjectam anum popinæ suæ præfecit. Interrogatus aliquando, sonorum omnium quem molestius audiret, *maxillarum*, inquit, *ossa frangensium*. Idoneus profecto pontifex, qui surgenti fomentum hæresis daret. Inestabat ea tempestate Romanam ecclesiam Ladislaus rex Neapolitanus, adversus quem Joannes Papa tertius & vicissimus bellum decernens, plenariam peccatorum remissionem indulxit his, qui ad tuendam ecclesiam arma induerent. Recitabatur in ecclesia Pragensi decretum pontificis. Quod cum quidam sordidæ artis homines audissent, Joannem Papam Antichristum esse magna voce clamaverunt, qui crucem contra Christianos decerneret. Eos è vestigio senatus in carcerem rapi iussit, populus yero susceptis armis, dimitti omnes petiit. Sed placatus oratione senatus, tanquam vita captivorum in tuto esset, suam quisque domum rediere, de illis clam supplicium sumptum. At cum sanguis extra prætorei januam defluens indicium necis fecisset, iterum accurrens populus, interemptorum corpora rapuit, & aureo circumvoluta panno per omnes urbis ecclesias detulit, clamantibus ejusdem sectæ sacerdotibus, illi sunt sancti, qui pro testamento Dei sua corpora tradiderunt. Exin cadavera in sacratio in Bethleem reposita, quasi martyrum reliquiæ aromatibus condita.

CAP. XXXVI.

De Joanne Hus, & Hieronymo heresiarchis, in Constantiensi concilio igni traditis.

DUm hæc aguntur, generale Concilium apud Constantiam Svecorum urbem cogitur. In quo de rebus Bohemicis sermo habitus, patrum mentes ingenti cura confecit, volventium animo quonam modo sanari provincia posset. Placuitq; tandem, Sigismundo Imperatore sudente, Joannem & Hieronymum ad Synodum vocari, qui tum cæteris ejusdem regni doctiores, tum populi ductores, ac hæresum principes habeantur. Venerunt ambo, non tam verecunde aliena discere, quam sua impudenter ingerere parati, docendi quippe quam discendi cupidiores, & populares amantes aures. Auditi sunt in consessu patrum Joannes aetate major & auctoritate habitus, doctrina ac facundia superior Hieronymus. Lecti ex

omni natione patres, divini atque humani juris doctores, sæpe cum his colloquium habuere, dogmata eorum à lege divina aliena esse monstrarunt, neque bonis conducere moribus. Rogaverunt, ne plus sapere quam ecclesia vellent, sed saperent ad sobrietatem. Peregrinas opiniones relinquerent, ingenia sua, quæ quidem essent nobilissima, Wiclevitarum insania ne fœdarent. Eloquentiam, quæ prædici essent, in corroborandis ecclesiæ institutis, non evertendis: in edocendis populis, non dedocendis, exercerent. Posse eos & in conspectu dei, & in ecclesia militante sublimem consequi locum, si rejectis novitatibus patrum vestigia sequerentur, inventionesque suas universali Concilio submitterent. Stetere in proposito pertinaces Bohemorum animi, neque victi rationibus vinci voluere. *Se veraces, se sancti Evangelii amulatores, se Christi discipulos esse. Romanam ecclesiam, cateraque, per orbem dispersa, longe à traditionibus Apostolorum abiisse; quæ opes ac delicias festarentur, dominatum in populos, & primos in conviviiis accubitus exquirerent, canes, equos alerent, ecclesiarum bona, quæ Christi pauperibus deberentur, per lasciviam luxuriamque consumerent. Aut nescire prorsus divina mandata, aut scientes contemnere.* Primores magnæ Synodi, ubi pertinaciam & immutabiles animos perditorum hominum animadverterunt, membra ecclesiæ putrida, quæ sanari non poterant, ne reliquum corpus inficerent, resecanda censuerunt. Lata est in consensu patrum adversus contumaces sententia, cremandos esse qui doctrinam ecclesiæ respuerent. Prior igitur Joannes combustus est, Hieronymus diu postea in vinculis habitus, cum resipiscere nollet, pari supplicio affectus. Pertulerunt ambo constanti animo necem, & quasi ad epulas invitati ad incendium properarunt, nullam emittentes vocem, quæ miseri animi posset facere indicium. Ubi ardere cœperunt, hymnum cecinere, quem vix flamma & fragor ignis intercipere potuit. Nemo Philosophorum, tam fortis animo mortem pertulisse traditur, quam isti incendium. Poggius Florentinus, ætatis nostræ nobilis scriptor, de morte Hieronymi ad Nicolaum Nicolai concivem suum, elegantem scripsit epistolam, quamvis paululum sua consuetudine in mores cleri injectus videatur. Citeres exustorum, ne raperentur à Bohemis, in lacum projecti. Discipuli eorum ex eo solo terram abstulere, in quo ignis fuit, eamque veluti sacram secum attulere in patriam. Joannes ac Hieronymus apud Bohemos martyrum honores meruere, nec minores quam Pe-

trus

trus & Paulus apud Romanos habiti. Nunciatis enim in Bohemiam, quæ Constantiæ gesta fuerunt de Joanne ac Hieronymo, discipuli eorum sequacesque omnes in unum convenientes, memoriam in primis defunctorum consecrant, celebrandamque quotannis decernunt. Exin per amicos nonnullas sibi ecclesias à rege tradi extorquent, in quibus suæ prædicare plebi, sacramentaque ministrare liberè possint. Neque hoc modo contenti, apud Sclavoniam nobile monasterium fratrum Prædicatorum extra mœnia oppidi situm, è fundamentis dejiciunt. Eaque prima ecclesiarum ruina in Hussitarum novitate facta, decurritur in ecclesias, monasteriaque passim, nobilissima superis dicata templa ferro atque igne vastantur. Nullum ego regnum ætate nostra in tota Europa tam frequentibus, tam augustis, tam ornatis templis ditatum fuisse, quàm Bohemicum reor. Tempa in cœlum erecta, longitudine atque amplitudine mirabili, fornicibus tegebantur lapideis, altaria in sublimi posita, auro & argento, quo sanctorum reliquiae tegebantur, onusta, sacerdotum vestes margaritis tectæ, ornatus omnis dives, pretiosissima suppellex, fenestræ altæ atque amplissimæ conspicuo vitro & admirabili opere, ut lucem præbeant. Neque hæc tantum in oppidis atque urbibus, sed in villis quoque admirari licebat. Fuit inter cætera monasterium Aula regis, apud ripam Multaviæ, quæ Mosæ fluvius illi jungitur, situm, in quo regum corpora condebantur, singularis excellentiæ. Nam præter ædem magni & memorabilis operis, amplum dormitorium, cæterasque monachorum officinas magnifice constructas, habuere circuitum, qui non parvum conclusit hortum, ambitum vocare. In hujus lateribus vetus novumque testamentum ab initio Genesis usque ad Apocalypsim Joan. literis majusculis in tabulis scriptum, continebatur, notis quo altius irent paulatim crescentibus, ita ut à summo usque deorsum facilis lectio præberetur. Sed hoc decus post Venceslai mortem, Hussitarum rabies delevit. Qui postquam ecclesias quamplurimas dejecerunt, monasteria incenderunt, castellum petentes, cui Bechingen nomen est, octo ferè milliaria ab oppido, quod nunc Thabor appellant, triginta circiter millia hominum convenere, atque ibi trecentas menses in patentibus campis erexere, ex quibus populo sacramentum calicis ministrarunt. Terruit ea congregatio Venceslaum, verentem ne tumultu facto in se arma converterent, regnumque sibi adime-

adimerent. Nec sua res periculo cartuit. Venceslaus ei salutis fuit, cognomento Coranda, singulari facundia presbyter, & in plebibus auditus. Quidum populum de republica admoneret, inter cetera locutus est, *Quamquam, inquit, viri fratres, ebriosum atque inertem sortiti regem finimus, sitamen ceteros expendere principes pergitimus, nemo est quem nostro regi anteferramus, quem recte omnium regum specimen dixerim, quietum, benignum, nostri amantem. Nam quis eo regnante nos lacerare audeat? licet nos ex voto vivere nostro. Si non est eadem sibi, qua nobis de religione sententia, ritum nostrum neque ipse perturbat, neque alios perturbare sinis. Quibus de rebus par esse arbitror preces pro eo ad Deum fundamus, neque singuli ei vitam rogemus, cuius desidia nostra salus, nostra quies est.* Quod cum ab exploratoribus rex cognovisset, quieto animo fuit, & tactus ex tepido frigidus, Corandum inter amicos habuit. Per idem ferme tempus surrexit & alius pseudosacerdos apud Pragam, Joannes quidam ex ordine Præmonstratensium impius monachus, & ad omne scelus audax. Qui cum predicaret apud sanctum Stephanum in Piscina, neque bene sapere videretur, inde amorus monasterium Carmelitarum invasit. Hoc suaseret hæretici, ut suam potentiam ostentarent. Singulis ferme diebus sacram eucharistiam per suas ecclesias circumvestabant. Quas cum paucas esse dicerent, ductore Nicolao viro nobili, ejus loci domino, unde Joannem Hus originem trahere diximus, in regiam tumultuarie prorumpentes, Venceslaum oravere, sibi ut ampliores ecclesias elargiretur, qui jam populi majorem partem obtinerent. Audivit rex benigne Nicolaum pro multitudine loquentem, utque in posterum diem rediret, iussit: deinde misso populo ad Nicolaum qui remanserat, conversus, *Tu, inquit, quame regno ejiceres, orditus es telam, at ego laqueum inde efficiam, quo te postea strangulem.* Ille à regis conspectu abiens, populares magis ac magis incendit. Rex in arcem Vissegradensem urbi vicinam, parvoque tantum fluvio disjunctam, sese recipit, & paulo post in castellum novum, quod ipse construxerat, quinto distans lapide, cum paucis adiit, missis ad fratrem oratoribus, qui ejus auxilium implorarent. Consulibus autem novæ civitatis Pragensis, ne ulterius ab hæreticis dominicum corpus in pompa deferri sinerent, imperavit.

CAP.

CAP. XXXVII.

De morte Venceslai Regis.

AT hæretici pridie calendas Julii apud ecclesiam Carmelitarum convenientes, ad ædem sancti Stephani eucharistiam per plurimas plateas atque ecclesias armati circumtulere, ibique domum sacerdotis suis ineptiis non consentientis diripuerunt, & sublato clamore ingenti furentes prætorium petiere. Consules undecim metu percussi fuga salvati sunt, septem qui remanserant, & cum his iudex urbis, atque alii nonnulli cives, raptim intercepti, ex altissimis fenestris in forum præcipitati, lanceis ac veribus irati populi excepti, dirum spectaculum dilaniati præbuere, stante in foro Joanne monacho, & sacrum Christi corpus sanguinario populo ostentante. Camerarius regni, qui cum trecentis equitibus ad sedandum tumultum occurrerat, ubi furentem plebem animadvertit, de sua vita sollicitus, fuga sibi consuluit. Ea cum regi renuntiarentur, cunctisque circumstantes attoniti facinus detestarentur, *at ego* (inquit pincerna) *futura hac præscieram.* Quem rex indignatus correptum, repente ante pedes suos prostravit, & arrepto pugione conatus est interficere. Sed impeditus à circumstantibus, ægrè illi vitam dimisit. Nec mora paralyti correptus, ægrotare cœpit, atque infra octo & decem dies, signatis nominibus hæreticorum, quos neci destinaverat, fratrem assidue vocitans, & amicorum auxilia anxius expectans, ante vita excessit, quam vocati principes adessent, cum regnasset annis quinque & quinquaginta, vixisset & duobus amplius. Conſequeuntur corpora regum apud Bohemos, priusquam sepelirentur, octo diebus aromatibus condita, per sacraia urbis circumferri plangique, & sequentibus amicis ac Baronibus conclamati. Hoc in Venceslao neglectum, non audente regina ingredi novam civitatem. Delatum est cadaver ad ecclesiam sancti Viti in arce, & inde ad Aulam regiam, de qua paulo ante meminimus, ibique conditum in sepulchro, quod ipse sibi delegerat. Sed postea cum monasterium ipsum ab hæreticis diriperetur, & sepulchra regum effringerentur, cadaveraque abjicerentur: pisciculos quospiam, nomine Muscha, Venceslao vendere solitus, regis, quem amaverat, corpus clam collegit, & in loculo apud se domi

condidit. Interjecto deinde tempore, rebus in meliorem formam, redactis, cum Venceslai corpus inquireretur, acceptis viginti aureis illud reddidit, tumq̃ue circumgestatio ex more facta, & iustum regi funus exhibitum.

CAP. XXXIIIX.

*De Joanne Zischa, hæreticorum Hussitarum capitaneo,
in armis strenuissimo, ac victoriosissimo.*

Recens obierat Venceslaus, cum Joannes Zischa nobilis genere ex loco, cui Trosnovia nomen, censu tenui, in curia regis à puero enutritus, & bellis exercitatus, uno carens oculo, quem strenue pugnans jam pridem amiserat, infectus Hussitarum veneno, & rapinarum avidus, collecta perditorum hominum multitudine, in ecclesias, quæ restabant, impetum fecit, simulachra Sanctorum, & imagines magni Dei perfregit. Monasterium Carthusiensium Pragæ vicinum invasit, quo direpto monachos ejus ordinis tanquam populo inutiles, qui veluti sues in claustro saginarentur, migrare alio jussit. Venere per idem tempus ex montibus Pragam, CCCC. circiter viri cum mulieribus, lepra Hussitarum infecti, atque in foro sedentes, cibum ex magistratibus petiere. Consulatus metu plebis, quæ advenarum miserebatur, cibaria eis publicitus ministravit. Zischa hos sibi adjunxit, arcem Vissegradensem, quæ negligenter custodiebatur, invadere cupiens, ad locum, quem Cruces appellant, profectus est. Ibi supra quadraginta millia virorum ex hæreticis convenere. Qui suam multitudinem conspicati, animum ad omne facinus audacem sumpserunt. Multa ibi adversus Sigismundum Cæsarem, quem regium hæredem suis conatibus insensum norant, excogitata, atque decreta. Exin Zischa, duce Coranda, de quo supra meminimus, Pelzinam, ubi complures esse suæ factionis amicos non ignorabat, valido præsidio muniit, qui apud Cruces remanserant, arcem Vissegradensem invadere. Sophia interim anxia, quo se pacto tueretur, crebris nuntiis ac literis Sigismundum vocare, vicinorum auxilia petere, atque in omnes partes mentem dirigere. Sigismundum, malo usum consilio, in Turcas, qui se jam pridem castris exuerant, arma

ma prius movere, quàm Bohemiam petere libido incessit. Quod si exercitum Pragam duxisset, antequam vires hæreticorum convaluissent, nunquam ea incendia, quæ postea vidimus, Germaniam exulsiſſent. At dum ille Turcas laceſſere parat, Bohemiam amiſit, & Hungariam non defendit. Ea propter cum ſerum eſſet ejus auxilium, regina cum Cenchone Wartenbergenſi regnum gubernans, ex theſauro regio copias comparavit, arcem Pragenſem & minorem civitatem, quæ arci adjacet, præſidio firmavit, ponti Multaviæ, ne tranſitus illac eſſet hæreticis, ligneas turres ac januas adjecit. At illi paſſim per regnum conventus agitare, ſollicitare populos, hos minis terrere, illos blanditiis allicere, implere Novam civitatem ſuis hominibus, dies noctesquæ conſultare, quibus modis ſummam ſibi rerum acquirerent, Cum quibus Petrus Staremburgius apud inſulam Benedic̃ti conſigens, æquo Marte prælium diremit. In Praga aucta hæreticorum alluvie, pro ponte pugnatum, multisquæ utrinquæ cadentibus, pons deniquæ in poteſtate Huſſitarum factus, declivioris partis Pragæ minoris fideles in altioreſe ſeſe partem receperunt, atquæ inde converſi acribus animis inſtauravere certamen. Pugnatum eſt die noctuquæ continuis quinque diebus, ſæviſſimis ac crudelibus auſibus, multi utrinquæ caſi, magnificæ domus exuſtæ, prætorium inſimo loco ſitum, in cenſum atquæ deletum.

CAP. XXXIX.

De Sigismundo Bohemorum rege tertio decimo, & Romanorum imperatore.

Cum hic eſſet rerum ſtatus, legati Sigismundi ſupervenere, qui regni gubernationem accipientes, cum civitate Pragenſi ea lege inducias focere, ut arce Viſſegradenſi reddita, liceret civibus ad Sigismundum oratores mittere, deſ, re ſua cum eo tranſigere: Ziſſcha Pelzinam, Pieſtam, & alia quæ occupaverat loca, reſtitueret. Conditionibus acceptis atquæ completis, externi hæretici urbem reliquere, conſulatus ex priſco more gubernationem iniiit, quæ tior reddita civitas, non tamen Catholici, qui exceſſerant, redire auſi. Expeſtabant autem Sigismundi adventum, cujus præſentia ſeſe

tutos arbitrabantur. Sed interruperunt spem literæ ab eo missa, in quibus scriptum erat *ipsum brevi venturum, regnumque eo modo gubernaturum, quo pater ipsius Carolus provinciam gubernasset*. Quibus ex verbis intellexerunt hæretici sectam suam exclusum iri, quæ regnante Carolo nondum ortum habuisset, proinde magis ac magis indignari. Sigismundus autem ad festum nativitatis Dominicæ, Brunnam, quod est Moraviæ oppidum, petiit, ibique Pragensibus veniam petentibus ea lege pepercit, ut catenas & repagula tota ex urbe deponerent, suos magistratus acciperent. Paruit attonita civitas, cum primores regni elevatis in cælum manibus adventum novi regis gratulabundi exposcerent, ejusque rectores sine controversia reliquæ urbes admitterent. Nec dubium videbatur, quin tota Bohemia labe Hussitarum excessisset, si ex Brunna Sigismundus recta via se Pragam contulisset. Sed divertit ille, ut fortasse sati sui erat, Vratislaviamque Slesię caput accessit. Quo in loco populus urbanus non diu antea consulatum à Venceslao fratre suo constitutum per seditionem obtruncaverat, ejus scelëris autores securi percussit. Quod ubi Pragæ renunciatum est, diffisi de venia cives, exemplum Vratislaviensium veriti manifesto desciverunt, & allecto præmiis Cenchone, qui arcis Pragensi præerat, in totum regnum literas dedere, ne quispiam Sigismundo adiun præberet, qui Dalmatica lingua hostis esset, nec alia cura teneretur, quam regni perdendi, qui antiquam Prutenorum civitatem Ordini jure pignoris obligasset, Brandenburgenses autem à corona Bohemica alienasset, Johannem ac Hieronymum in Constantiensi concilio cremari non solum permisisset, verum etiam procurasset, dogmata fidei, quæ ipsi sequerentur, totis conatibus impugnaret.

CAP. XL.

De civitate Thabor & extruclione ejus, fratribusque Thaboritis.

Zischa dum hæc aguntur, relicta exsœdere Pelzina, bis à fidelibus invasus, bis versutiis usus, ex penè victo victor evasit. Erant aspera loca, in quibus pugnare oportuit, hostes in eqvis, milites sui omnes pedites, nec certamen committi nisi pedestre poterat. Ut ergo desiliere ab eqvis adversarii, mulieres quæ de more

more suum exercitum sequebantur, projicere popla in terram iussit, quibus implicita per calcaria equites, prius extincti sunt, quam pedes expedire valerent. Ipse deinde Aufcam petiit, oppidum ad Lusinitium amnem in ripa situm, ex quo Copius & Ulricus fratres, vere fidei cultores, ejusque loci domini, non parvam populi partem eiecerant cum hæreticis sentientem. Id Zischa Quadragesima nocte aggressus armis expugnavit, diripuit, incendit. Sed & Licium castellum, ab eo loco mille passuum distans, quo se Ulricus receperat, vi cepit, Ullrichum familiamque suam gladio occidit, unitantum vita retenta, qui reliquos obtuncaret. Cumque civitatem quam incoletet muro cinctam non haberet, locum natura munitum ad eundem amnem elegit, vix octo stadiis ab Aufcha separatum. Hunc mœnibus cinxit, & ut quisque tentoria fixerat, ita ædificare sibi domos imperavit, civitati Thabor indidit nomen. Nam & comites ejus, fratres Thaboritæ appellabantur, tanquam cum tribus Apostolis saluatoris Christi transfigurationem in monte vidissent, indeque suas opiniones mutuati essent, quas fidei veritates appellant. Civitas quamvis altis defensa rupibus, muro tamen & antemurali cincta est. Lusinitius amnis majorem urbis partem alluit, quod reliquum torrens non modicus ambit. Qui cum recte in Lusinitium tenderet, saxeo colle impeditus, quam longa est civitas, flectere ad dexteram iter coactus, in fine urbis majori fluvio miscetur. Spacium, quo per terram acceditur (nam penè insulam duo amnes efficiunt) vix pedes triginta protenditur. Hic fossa profunda manufacta, & triplex murus ea crassitudine, quæ nullis effringi machinis queat. Turrets in mœnibus crebræ, & propugnacula, quæ ipsi Thaboritæ expugnandarum urbium magistri excogitaverunt, locis opportunis constructa. Hic refugium omnium hæreticorum, arcemque Zischa primus erexit, qui cum secuti sunt, pro suo quisque ingenio munimenta urbis auxerunt. Nos qualem vidimus civitatem descripsimus. In anse Lusinitio auri grana reperiuntur, ciceris æquantia magnitudinem, quæ nullo egent purgamento. Nondum equites apud Thaboritas militaverant, cum essent omnes ferme infimæ plebis homines, & qui non tam novam fidem secuti, quam judicia & carceres fugisse videbantur. Nicolaus magister monetur, quem Sigismundus ad res curandas in Bohemiam miserat, primus omnium

eqvorum copiam Thaboritis fecit, qui cum mille eqvitis in vico, cui Vogice nomen est, novis Zischa motibus occursum confederat. In hunc nocte ipsa parasceves Zischa ex improvviso prorumpens omnes illi eqvos ademit, arma surripuit, vicum incendit, Milites suos eqvos ascendere, saltare, currere, flectere in gyrum docuit, neque posthac absque alis eqvitum copias duxit. Nicolaus in arce salvatus est,

CAP. XLI.

De Adamitis hereticis.

Inter hæc & alia apud Bohemos nephanda & inaudita prius emer-
sit hæresis. Picardus quidam ex Gallia Belgica, transmissio Rhe-
no, per Germaniam in Bohemiam penetravit, qui præstigiis quibusdam fidem sibi concilians, brevi tempore non parvam mulie-
rum virorumque plebem ad se traxit, quos nudos incedere jubens, *Adamitas* vocavit. Et occupata insula quadam, amne Lusincio cin-
cta, filium Dei se dixit & Adam vocari. Connubia eis promiscua
fuerunt, nephas tamen injussu Adam mulierem cognoscere. Sed ut
quisque libidine incensus in aliquam exarsit, eam manu prehendit,
& adiens principem, *In hanc*, inquit, *spiritum meum concaluit*. Cui prin-
ceps respondit, *Ita crescite, & multiplicamini, & replete terram*. Alebat
cæteros homines servos esse, se vero & qui ex eis nascerentur, libe-
ros. Ex iis quadraginta viri insulam exiere, & intrantes vicinas vil-
las, evaginatis gladiis super ducentos agrestes interfecere, quos dia-
boli filios asserabant. Zischa iis auditis, quamvis sceleratus, scelus
tamen exhorruit. Habet enim hoc natura hominum, ut aliena ma-
gis quam sua quisque vitia perhorrescat. Neque summa mala diu
inulta manent, ultoremque mali sæpe malum cernere licet. Dire-
xit igitur in eos exercitum, expugnataque insula, Adamitas omnes
gladio delevit, duobus tantum reservatis, ex quibus gentis superstitio-
nem cognosceret. Audivi ego ex Ulricho Roseni præstanti regulo,
cum agerem in Bohemia, fuisse apud se viros & mulieres ejus sectæ
captivos, & mulieres quidem palam dixisse, non esse liberos, qui vesti-
bus & præsertim femoralibus uterentur, easque in carcere apud se pepe-
risset,

riffe, quas cum anno elapso simul cum viris igni tradidisset, ridentes cantantesque flammarum incendia pertulisse,

CAP. XLII.

Quomodo Sigismundus Bohemiam ingressus, coronam regni acceperit, minusque feliciter pugnaverit.

Sigismundus interea convocatis Silesiæ ducibus, ingressus Bohemiam, Græcium, exinde Cuthnam infesto exercitu petit. Cenchohem ut arcem Pragensē sibi reddat, magnis sponsonibus allicit, equitum quatuor millia, qui urbem lacestant, ibidem collocat. Cencho bina prodicione insignis domum revertitur. Pragenses Zischam accersunt, qui cum Thaboritis nihil moratus, urbem accepit in potestatem. Duo tantum ex Baronibus Hilco Cruffina Lituburgensis, & Hilco Valdesteinensis, ac pauci nobiles, Pragensium signa sequebantur, reliqua multitudo ex plebe collecta. His primum studium fuit arcem oppugnare. Locus ipse natura munitus, non aliter quam vinci fame posse apparebat. Clausi aditus, ne quid commeatus importaretur. Sigismundus ferro iter aperuit, obsessisque necessaria præbuit, nec diu postea civitatem ipsam, accersitis ex imperio auxiliis, obsidere decrevit. Fuerunt in castris ejus Saxoniarum duces, Marchionesque Brandenburgenses, & gener ejus Albertus Austriæ princeps. Oppugnata est civitas sex hebdomadibus. Ipse vero Sigismundus in æde Metropolitica, quæ in arce sita est, regni coronam accepit. Conradus natione Westphalus archiepiscopus, qui postea in hæresin prolapsus est, sacris solennibus rite peractis, diadema ei imposuit. Albicus enim jam pridem dignitati cesserat, cum familiam edentem bibentemque ferre non posset, & minori contentus officio, avaritiæ serviebat. Oppugnabatur summis viribus hæretica civitas. Medio tempore reguli Rosenenses, & Chrageri Thaboritarum castra tenentes, à Nicolao Hus, quem Zischam cum parte copiarum eo miserat, prælio victi exuuntur. Græcium quoque reginæ ab hæreticis expugnatum. Imminet urbi Pragensi sublimis mons, quem Viclechonis appellant, hunc ne hostes occuparent, Zischam præsidio munierat. Cum quædam Marchio

Misnen-

Misnensis congressus, magnam militum suorum partem amisit. Misnenses enim cum jam montis cacumen occupassent, in partem coacti, quæ prærupta erat, acrius oppressi, ubi retinere impetum non valuerunt, alii cæsi sunt, alii ex monte deturbati per abrupta dilapsi perierunt. Sigismundus obsidione dimissa Cuthnam se recepit. Per idem tempus vulgaverant hæretici ipsa die Pentecostes ignem de caelo casurum, qui urbes Bohemicas omnes exureret. Ob quam rem magna ex parte civitatum mœnia relicta, populariter in agris errant. Sed die prædicta, cum imbres tota fermè Bohemia vehementes fuissent, religio in risum conversa, multum hæreticis opinionis detraxit. Vicit tamen obstinatio eorum, quos rapinarum cupido magis quam fidei zelus pellexerat. Zischa apud pragenses degens, ex consilio suorum sacerdotum, omnes basilicas delere adorsus est, quæ sanctorum nominibus dedicatæ fuerant. Neque enim fas esse dicebant, alteri quam soli Deo templa sacrari. Hinc plurima monasteria & nobiles ecclesiæ uno impetu in civitate disjectæ. Id Pragensibus ægre fuit, quibus servandum ædificiorum decus videbatur. Orta dissensione, jurgioque sensim obrepente, Zischa cum suis abiit, & ad Thaboritas reversus multa fidelium loca expugnavit. Inter quæ Pragatini præpositi Vissegradensis oppidum diripuit, in quo viros ac mulieres cum pueris & infantibus, cunctosque loci sacerdotes in ecclesia conclusos, immisso igne combussit.

CAP. XLIII.

De Orbitis hæreticis.

Fuit & alia in Bohemia hæreticorum sectio, fratrum Orbitarum, appellata, quæ territorium Græcense vicinasque gentes magnis affecit cladibus, pestilera atque immanis, neque Thaboritarum crudelitate ulla ex parte inferior. Adversus quam Martinus quintus Pontifex maximus nominatim crucem decrevit, neque tamen in plures annos extirpari potuit. Hujus sectæ homines, quotiens sacerdotes nostros intercepte, aut igne cremaverunt, aut nudos rigente hyeme super glaciem colligatos dimisere. Quos parvi momenti existimarunt, defectis virilibus abire permiserunt. A Pragensibus inter hæc summis viribus arx Vissegradensis oppugnatur. In qua cum cetera

cætera abessent, equinæ carnes aliquandiu pro cibo fuere. Ad extremum nisi ad certum diem Sigismundus auxilium ferret, deditio promissa, verum ea lex adjuncta, ut veniente Sigismundo Vissegradenses prorsus quiescerent. Affuit inter diem dictum imperator, ignarusque conditionis, locum ingressus arcem sub arce, in quo facile ab obsessis defendi poterat, cum illi datam fidem observassent, invasus repente à Pragensibus, ingentem perpeffus stragem, rebus infectis retro abiit. Ceciderunt ex Moravis quatuordecim proceres, ex Hungaris cæterisque gentibus quàm plurimi, arx Pragensibus dedita.

CAP. XLIV.

De multis præliis & victoriis Joannis Zischa.

Zischa dum hæc fiunt, Booslaum regulum, cui Cygneo cognomen fuit, qui multis antea cladibus hæreticos affecerat, in oppido suo munitissimo vi cepit & in hæresim suam pellexit. Qui ad Rethium paucis post annis in Austria, dum hæreticorum copias ducit, vulneratus interiit. Erant in territorio Pelzinenfi complura cœnobîa, opibus & structuris insignia, ex quibus Zischa quinque combussit. In monasterio vero Claronensi, quod munitius fuit, præsidium posuit. Huic Sigismundus exercitum admovit, Zischa autem in eum copias ducente, turpi fuga recessit, nec diu postea Bohemiam quoque reliquit, Zischa ad Pelzinam duxit. Sed cum civitatem egregie defensam expugnare desperaret, inde solvens Comitaviam petiit, non parvi nominis oppidum. Quo vi capto populares cum sacerdotibus in ædibus ligneis reclusos, frustra veniam petentes exussit. Cum vero ante oppidum, cui Rabi nomen est, convocatis fratribus Thaboritis & Orbitis castra teneret, obsessosque summa vi oppugnaret, oculum quo uno lumen cœli videbat, sagitta confossus amisit. Inde Pragam ad medicos vectus, quamvis ex vulnere curatus vitam retinuit, lucem tamen haudquam recuperavit. Nec propterea castrensium laborem, aut rei militaris curam dimisit. Cæco populo, cæcus placuit ductor. Res apud posteros plus admirationis habitura, quàm fidei, Pragenses autem Peronam, ubi magnum inerat Sigismundi præsidium, armis ceperunt, & paucis vita reservatis, puberes utriusque se-

xus interemerunt. Expugnarunt & Brodam Teutonicam, interfecto præsidio, mox Cuthnam pluresque alias civitates deditibus oppidanis in potestatem acceperunt. Cum vero ad oppidum, cui Pons nomen est, & à Misnensibus possideretur, copias ducerent, occurrentibus Saxonibus non audentes congregi, redierunt. Post hæc Sigismundus electoribus diem statuit, ut in celebritate D. Bartholomæi ad Occidentalem plagam Bohemiam cum copiis ingrederentur, ipse ad Orientale latus cum Hungarorum exercitu aggressurus. Venerunt Maguntinus Archiepiscopus & Colonienfis, Comes palatinus Rheni, Saxoniae duces, Marchio Brandenburgensis, & plurimi ex Alemania pontifices, ceteri suos miserunt. Castrametati ad oppidum Sozium munitissimum locum, expugnare non potuerunt. Vastatus est undique per circuitum ager, continuata obsidia ad festum usque sancti Galli, tumque soluta, cum Sigismundus ad præmissum diem non adesset. Ille autem collecto ex Hungaris, Australibus ac Moravis exercitu, circa solennia Dominicæ natiuitatis Bohemiam intravit, & cum aliqua oppida viceperit, Cuthnenses per deditionem accepit. Sed irruente in se Zischa quamvis cæco, pavidus trepidusque multis ex suis interfectis nobilibus, & amissis impedimentis effugit. Prius tamen Cuthnam exussit, quam Thaborenses propter argenti fodinas *crumenam Antichristi* vocabant. Zischa itinere unius diei Imperatorem secutus, magna surgentium præda ditatus est, & oppidum Brodam, quod Teutonicorum vocant, vi captum incendit, quod postea quatuordecim ferme annis sine habitatore permansit. Imperator amnem Iglariam ponte, transmisit. Pisto Florentinus, qui equites in eam expeditionem quindecim millia ex Hungaria duxerat, per glaciem iter habuit, quæ multitudinis pondere dissoluta, multos mortales in profundum rapuit. Hac victoria elatus Zischa magis ac magis in ecclesias desieuit. Nec jam amplius ullam pati aut statuam sanctorum, aut picturam poterat, nectolerandum esse putabat, qui prisco more sacerdotalibus indutus vestibus rem divinam conficeret. Ob quam rem majores, quam prius inter eum & regni procures, inimicitia oborta. Consules vero Pragenfes insolentiam Joannis Apostatæ Præmonstratensis iniquo ferentes animo, eum in prætorium vocavere, & novem simul scelerum principes, tanquam de republica cum his aliquid acturi, intromissosque statim gladio percussere, & quasi nihil actum esset, pacatam civitatem arbitrati, domos quilibet suas petierunt. Sed

ministri

ministri parum cauti, dum atrium aqua proluunt, cruorem, interemptorum per aquaductum in forum transnecere. Eo viso, non latuit populum res gesta. Tumultus è vestigio factus, expugnato armis pratorio, undecim primarii cives, qui rei auctores putabantur, occisi, collegium Caroli direptum, & nobilis bibliotheca disiecta. Mulieres, quæ Joannem monachum veluti divinum habebant, caput ejus intercipientes, pluribus diebus ululantes, per urbis ecclesias circumtulere, *beatum* vociferantes, *sanctum & Deo plenum virum, qui pro veritate & patrum traditionibus occubisset.* Contra vero sacrilegos nepharios atque hominibus odibiles, qui sacro & optimo sacerdoti manus iniecissent: postremo inter sacras reliquias aromatibus conditum Joannis caput obtinere. Per idem, tempus castellum Purgellinum, in quo parvum Sigismundi erat praesidium, & quo multi Pragenses rectæ fidei cultores, cum liberis & uxoribus confugerant, per incuriam arsit: qui superfuerunt incendio, Pelcinam se contulere. His actis nonnulli Bohemorum reguli, & consilatus Pragensis legatos ad Vitoldum Lituaniæ ducem misere, eumque sibi regem asciverunt, adversante Zischa, ejusque factione, qui liberis hominibus regem habendum esse negabat, & cum potissime, qui gentium ritu viveret. Vitoldus Sigismundum Coributum cum duobus milibus equitum in Bohemiam misit. Qui apud Pragenses magnis exceptus honoribus civitatem brevi ad meliorem formam redegit, nobilibus, & qui quiete vivere vellent, blandus atque amicus, in insidiosos & facinorosos asperrimus vindex. In hujus adventu munitissimum castellum in monte situm oppugnare placuit, quod lapidem Caroli vocant. Hic Sigismundus quatuor centurias militum praesidio liquerat. Castra tribus locis posita sunt, obsidio sex ducta mensibus, neque die, neque noctu omnia oppugnatio, quinque balistæ majores ingentia saxa per omnes horas intra moenia jactaverunt, vasa circiter duo millia cadaveribus, & humano excremento plena in omnes emissa, tantum miseris obfessis foetorem attulere, ut omnibus infectis dentes aut deciderent, aut nutarent. Toleraverunt tamen forti animo, & hyemem usque protraxere certamen, accepto clam ex Praga medicamento, quo dentes contineri possent. Fons erat extra moenia in medio præruptæ rupis, unde aquam oppidani necessariam hauriebant, & turris desuper vetusta,

sta, quæ tuerentur aqvantes. Hanc Pragenſes diruere machinis conabantur. Fama eſt in poteſtatem obſeſſorum primarium quendam Pragenſem civem caſu factum, cumqve in turris culmine deligatum, dato per irriſionem in manu ſabello, quo lapides baliſta miſſos quaſi muſcas abigeret, parſuros quippe concivi ſuo Pragenſes arbitrabantur, illos nulla miſericordia flexos ſaxa ingentia quam plurima projeciſſe, hominem vero cum diem integram intactus perſeveraſſet, hoſtium magis miſericordia, quam civium ſuorum humanitate ſervatum. Interea Fredericum Brandeburgenſem principem magnis copiis Bohemiam ingreſſum, longe lateqve prædam agentem, Pragenſes ab obſidione diſcedere compuliſſe, Vitoldum vero, rogatu Vladislai Poloniae regis, qui cum Sigismundo Caſare in finibus Hungariae convenerat, patruelem ſuum Coributum ex Bohemia revocaſſe. Putavit ea re Sigismundus hæreticos externis auxiliis deſtitutos, mox imperata facturos. Sed longe deceptus. Nam illi magis ac magis inſoleſcentes, ſubactis intra regni fines Catholicae fidei cultoribus, exercitum extra Bohemiam duxere, vicinas longe gentes populati. Ferunt Ziſſcham in Auſtriam proſectum, cum agreſtes armenta quæqve navibus in inſulam Danubii transportaſſent, vitulos ſuesqve nonnullos per negligentiam in villis dimiſſos, ad ripam fluminis tamdiu deſperbaſſe, donec pecus inſulam depaſcens, mugitum, grunnitumqve audiens, deſiderio ſimilis animantis fluvium transnatavit, eoqve modo magnam prædam abactam. Per idem tempus Sigismundus Imperator Alberto duci Auſtriae genero ſuo Moraviam, ne deſenſore careret, dono dedit, quamvis jam pleriqve illius provinciae proceres ad Huſſitarum inſaniam deſeciſſent. Eo quoque tempore Ericus rex Daciae, & inſans Petrus regis Portugaliae familiaris, germanus Jacobi Cardinalis ſancti Euſtachii excellentis & clariſſimi viri, Imperatorem accedentes, ambo rei militaris peritiſſimi, exercitum ejus & copiis & auxiliis auxere. Ob quam rem caſtra ad Jutenbergam Moraviae oppidum, Huſſitarum peſte infectum, ſtatim poſita, obſidio tribus menſibus eo loco dueta. Eqves apud Pragenſes, cognomento Aqva, ſatis opulentus fuit, & inter ſuos cives autoritate præditus. Is ſororis filium nomine Procopium, cum ſobole careret, in ſuum adoptavit, cumqve grandiuſculum, ad Galliam, Hiſpaniam, Italiam, deniqve Hieroſolymam ſecum adduxit,

xit, reversus in presbyterum ordinari curavit. Qui surgente in patria Hussitarum novitate, Zischæ adhæsit, & cum esset robustus & manu promptus, nulliusqve fugax laboris, magno loco apud eum habitus, primos ducitavit ordines, malus malo aptissimus. Hic est ille Procopius, qui postea ob res fortiter gestas magni cognomen obtinuit. Huic provincia Moraviæ commissa est, & Jutenbergenſium defensio. Qui non parva militum manu accepta invitis obsidentibus, commeatum in obsessum oppidum importavit, irritamqve Sigismundo fecit obsidionem. Dederat imperator Marchionibus Misnenſibus Pontem & Aufcam, super Albim fluvium, ut eas civitates præsidio tuerentur. Obsederunt Aufcam Zischæ simul cum Pragenſibus, Fredericus Marchio Misnensis pater eorum, qui modo provinciam regunt, & frater ejus Lantgravius Thuringiæ, collecto ex Saxonia, Thuringia, Misnia, & utraqve Lusacia milite, obsessis auxilium ferre statuerunt. Commissum est ante urbem prælium, incerta diu victoria pependit, cum fortissimi utrinq; caderent, & nunc illi nunciis victi victoresqve viderentur. Ad extremum cæca cæcum secuta, penes hæreticos fuit. Burggravi Misnenses & * Chirpogenſes, & Comites * Kirchenglichenſes, multiqve nobiles in eo prælio ceciderunt. Ex quibus *bergensæ*, pleriqve projectis armis, flexis genibus frustra supplices vitam petierunt. Novem millia ea pugna ex fidelibus cæsa, Aufca capta, & funditus deleta. Elatus ea victoria Zischæ, insolentius indies agere, ecclesias passim delere, si quæ restabant, sacerdotes qui more majorum sacra peragerent, crudeliter persequi, nobilibus insensus esse, civitatibus gravia imperare tributa. Pragenſium qui detrectarent, ejus imperium, vicos & villas incendere. Ob quas res Pragenſes Baronum auxilio freti, adversus eum copias eduxere. Ille cum se armis imparem animadverteret, ad Albim usqve profugit, eratqve penè comprehensus, nisi pater Georgii ejus, qui nunc regno potitur, Poggiebracium oppidum transitum sibi præbuisset. Nec sic suares tuta facta est. Fuerunt & hostibus alio loco pontes, per quos Albim transmiserunt, sed Pragenſes fugientis ultimum agmen insectati, complures Thaboritas necavere. Perventum est denique ad montes, ubi Zischæ vallem ingressus, cum loci angustias eas esse nosset, in quibus explicare hostes suas acies minime possent, stare signiferum jussit. Exin commilitones pro tempore hortatus, pugnae copiam

ani fecit. Certamen atrox commissum, victor Zischa tria millia Pragensium cecidit, reliquos in fugam vertit. Nec moratus, Cuthnam à Pragensibus instauratam, iterum vi cepit, atque incendit, & qui Pragenfes inerant, eodem igne consumpsit. Mox successu rerum tumens, infestis signis Pragam petiit, & ad sagittæ jactum castrametatus obsidere urbem cœpit. Erant & in civitate & in exercitu plurimi, qui hoc dissidium detestabantur, & alii Zischam, alii Pragenfes accusabant. In castris quoque tumultuatum est, dicente milite, indigne esse eam urbem armis premi, quæ caput regni esset, neque de religione secum dissentiret, casuram brevi Bohemorum potentiam, si se hostes divisos norint. Materiam belli satis magnam à Romano imperatore præberi, stultum esse consilium in se arma vertisse. Accepit Zischa, quæ vulgo dicebantur, & advocatam in concionem multitudinem, vas vinarium, quod forte aderat conscendens, Nolite, inquit, amari super me fieri, fratres, & hominem accusare, qui vobis salutem peperit. Recentes victoria sunt, quas me duce consecuti estis, nunquam ego in aliquem locum vos duxi, unde victores non rediretis. Vos clari, vos divites, ego vestri causa lumen amisi, & jam in tenebris ago, nil mihi ex tot bellis feliciter actis, nisi nomen inane superest. Vobis pugnavi, vobis vici, nec laboris pœnitet. Nec mihi cecitas dura, nisi quod rei nostra priore ex more consulere nequeo. Nec ego Pragenfes mei causa persequor, ipsi vestrum sanguinem, non meum sitiunt. Parum eis fuerit me jam & utroque, cassum lumine perdidisse, vestras illi manus timeant, & fortes in periculis animos. At vos certe, aut illos perire oportet, qui dum mihi parant insidias, vestras animas expetunt. Domestica nobis arma timenda magis quam externa, civiles auferre seditiones oportet. Pragam prius expugnabimus, seditiososque, civis exterminare licebit, quam Sigismundo divisionis nostræ nuntius afferre possit. Cum paucis ejusdem animi intus imperatorem expectabimus, quam si nobiscum dubii Pragenfes in castris militent. Verum ne me amplius accusetis, liberam vobis consulendi facio potestatem. Si libet Pragensibus pacem dare, non abruo, insidia modo absint. Si bellum decernitis, præsto assum. In utramvis partem declinaveritis, Zischa vestri consilii adjutor erit. His dictis, mutati militum animi bellum decrevere, multitudo arma capere, festinare, muros adire, provocare hostem, pro portis urbis pugnam ciere, egredientes cives in urbem repellere, Zischa ad oppugnationem urbis cuncta parare.

CAP.

CAP. XLV.

De Joanne Rochezana presbytero heretico.

Oppidum est Pragensis ecclesiæ, non longe à Pelzina, cui Rochezana est nomen. Ex hoc loco puer obscuris parentibus, censuque tenuissimo natus Joannes nomine Pragam venit, mendicatuque victum quærens, Grammaticam & Dialecticam didicit. Cum adolevisset nobilis cujusdam pueri pædagogus factus est, & cum valeret ingenio, linguaque promptus esset, in collegio pauperum receptus, auditor Jacobelli fuit. Postremo presbyter ordinatus, prædicare verbum Dei Pragenlibus cœpit, ex oppido unde ortum habuit, Rochezana cognomen ducens. Et jam nomine & autoritate valebat, cum Zischa Pragam obsideret: exiit ergo consentientibus civibus & in castra profectus civitati Zischam conciliavit.

CAP. XLVI.

De morte Joannis Zischæ.

Sigismundus autem, ubi Zischæ cuncta ex sententia cedere animadvertit, & jam illum esse unum, ex quo res Bohemiæ penderent, clam sibi cum conciliare tentavit, gubernationem totius regni, militiæ quoque ducatum, & ingens auri pondus quotannis promittens, si regem nominaret, & in verba sua civitates jurare cogeret. Magna profecto Regiæ majestatis ignominia, & imperialis gloriæ dedecus, atque infamia reipublicæ Christianæ sempiterna, Sigismundum pluribus annis provectum, ex imperatoribus natum, & ipsum imperatorem, cujus nomen Italia, Gallia, Germania, & omnis Europa venerata est, quem Barbaræ nationes timuerunt, supplicem, vidit nostræ ætas homini haud ex parentibus admodum nobilibus nato, seni, cæco, heretico, sacrilego, & in omne scelus audaci, pecuniam & summos honores offerre, ut suarum esse partium dignaretur. Sed avertit divina pietas eam pestem, & tantum malum è medio Christianorum eripuit. Nam Zischa conditionibus annuens, dum conventa comple-

completurus Sigismundum petit, inter eundem apud castellum Priscoviam, divinitus, ut par est credere, peste tactus, expiravit, monstrum detestabile, crudele, horrendum, importunum, quod postquam manus humana conficere non valuit, digitus Dei extinxit. Ferunt illum, cum ægrotaret interrogatum, quonam loco mortuus sepeliri vellet, *jussisse cadaveri suo pellem adimi, carnes vulneribus ac feris obiectari, ex pelle tympanum fieri, eoque, duce bella geri, arcepturos fugam hostes, quam primum ejus tympani sonitum audierint.* Thaborenses, qui reliquas picturas abominantur, Zischæ tantummodo, & angeli cuiuspiam calicem manu tenentis, effigiem supra portam urbis pinxere, eiçve sacra quotannis agunt.

CAP. XLVII.

De Orphanis hereticis, qui se post mortem Zischæ separaverunt à Thaboristis.

Zischæ mortuo ingens mœror invasit exercitum, trepidari, lamentari milites, accusare fortunam, quæ ducem invictum, morti vincendum dederit. Nec mora duæ factiones exortæ. Altera Procopium magnum, quem Ratum vocare, cuiusqve supra meminimus, sibi ducem præfecit. Altera nullum inveniri posse didicissans, qui jure Zischæ succederet, selectis paucis qui communi concilio bellum administrarent, sese *Orphanos* appellavere, inter quos potior habitus est Procopius, cognomento minor, atque ita Thaboritæ in duos exercitus divisi, alii vetus nomen retinere, aliis Orphanorum, ut diximus, ob mortem ducis inditum nomen. Qui etiam aliquando inter se dissentirent, ubi tamen extrinsecus vis ingruit, junctis viribus in unis castris sese defenderunt. Muro circumdatas urbes nisi necessariorum emendorum gratia perraro ingredi, cum liberis & uxoribus in castris vitam agere. Carros quamplurimos habere, his pro vallo uti. Procedentes ad pugnam, duo ex his cornua facere, in medio peditatum claudere, alæ equitum extra munitiones prope adesse. Ubi congregi tempus visum, aurigæ qui cornua ducerent, ad imperatoris signum, comprehensa sensim, quæ voluerunt, hostium parte, ordines quadrigarum contrahere, incercepti hostes, quibus sui subveni-

subvenire non possent, partim gladio à peditatu, partim missilibus ab his, qui erant in carris, viris, ac mulieribus necari. Equitatus extra munimenta depugnare, quem si forte quis oppressisset, fugientem, mox aperti curtus excipere, indeq; velut ex civitate mœnibus cincta defendi, eoque modo victorias quamplurimas consequi, cum eam, pugnandi peritiam vicinæ gentes ignorarent, & ager ille Septentrionalis late patens, ad explicandas bigarum quadrigarumvè ordines peridoneus haberetur. Egrediebantur duo exercitus, alter Silesiam, alter Moraviam populabatur, vicinasq; regiones assiduis incursionibus infestabant, Teutones per circuitum habitantes, alios *Philistæos*, alios *Idumæos*, *Moabitæq;* vocabant. Bohemiam terram promissionis esse dicebant. Cumq; in proximam provinciam exissent, prius cum præda depopulatis agris revertébantur, quàm hostis cognovisset adventum. Erat & tertius exercitus, quem fratrum Orebitarum appellari diximus. Huic ductor fuit Bredricus presbyter Strasmicensis, natione Moravus, qui bellis assiduis Silesiam afflictauit. Hic etiam hodie vivit, & urbem Coloniam appellatam possidet. Qui spreta religione Christiana, calcatoq; pontificio jure uxorem publice duxit, & illa mortua alteram ex Polonia superduxit, ex qua filios suæ nequitie sectatores sustulit. Cum obsiderent Suetlam oppidum in Austria, Thaboritæ simul & Orphani duabus noctibus & una die absque intermissione mœnia expugnare, superveniente autem Alberto ejus terre principe cum exercitu, ut auxilium oppidanis afferret, pugnatum est quatuor ferme horis nutante hinc aut illinc victoria. Ceciderunt ex utraque parte primi bellatores. Postremo ita discessum est, ut curus suos Thaboritæ amitterent, Albertus castris exutus abire, quod negligentia Roberti Vallensis factum credere, qui tum ductor exercitus fuit. Rediit tamen paulo post Procopius Rarus, & oppidum Retium in Austria celebri obsidione cinxit. Pragenses ejus signa secuti, & Boheslaus Cygneus, cujus supra meminimus, qui eo loco fagitta confossus interiit. Retium vi captum, directum, atque exustum, in quo multi mortales periire, Burggravius Malburgensis, loci dominus, captus, & Pragæ ductus in carcere diem obiit. His gestis, vocati ab Imperatore Bohemorum principes, ad eum usque Posonium profecti sunt. Id oppidum Hungaria, in finibus Austriae atque in ripa Danubii situm. Neque ingressi mœnia, in tentoriis è regione

urbis manfere. Egreffus ad eos Sigismundus, multa de jure fuo locutus, paternum atque avitum regnum repetere, fi qua eflent qua provinciarum mentes ab fe alienarent, ea ablaturum, Bohemis ex quibus natus efllet, pacificum, benignumq; regem futurum. Illi fe armis ab eo fine caufa impetitos dicere, cives fuos in Conftantia contra publicam fidem exuftos, inauditos Bohemia primores tanquam hæreticos à Romana ecclefia damnatos, regnum facris contumeliofe interdictum, non eflle tam exiguum Bohemorum potentiam, qua fuo nequeat honori confulere. Refponfum à Sigismundo benigne datum ad objecta, oblatumq; generale concilium, in quo fuam innocentiam Bohemi oftendere poffent, fi fe univerfalis ecclefie fux judicio fubmittere vellent.

CAP. XLIIIX.

De expeditione in Bohemiam, contra hæreticos & rebelles per Martinum Papam quintum inflituta, & de infelici pugna contra eosdem.

AT Martinus Pontifex maximus, ubi armatam hærefim crefcere indies animadvertit, priusquam peftis amplius invalefceret, Cardinalem Vintonienfem natione Anglicum, regia ftirpe natum, in Germaniam proficifci juffit, qui contra Bohemiam labem vicinas gentes in arma conciret, cui & imperator adjumento fuit. Inflituti funt tres exercitus. Saxoniæ duces, & quas vocant Stagnales civitates, in primo militavere. Secundum ex Francobus conflitutum Marchio Brandeburgenfis ducebat. Tertio præfuit Otto Treverenfis Archiepifcopus, quem Renenfes fecuti funt, Bajorii quoque, & civitates Svevorum imperiales. Ingreffi Bohemiam tribus locis, poftquam fylvam penetravere, juncti fimul ante Miſnam caſtrametati funt. Hanc urbem Prichicho Elenotenfis inter hæreticos quantum doctior ac facundior, tantum crudelitate ac perfidia nequior, præcedenti nocte ex fidelium manibus eripuerat. Erat igitur confilium exercitus, hanc urbem prius recuperare, quam ultra procederent. Sed cum hæretici collecto raptim milite in eos properare nunciarentur, non viſum hoſtem fugerunt, Thacoviamq; petentes, inflrumenta bellica cum præda ibi dimiferunt. Nondum Cardinalis in exerci-

exercitu fuerat, sed ad Thacoviam fugientibus occurrens, admiratus est tot ducum, tot fortium virorum pavidam scdamqve fugam, magnis precibus ut redirent in hostem, omni ex parte debiliorem hortatur. Quod cum frustra niteretur, & ipse turpis fuga comes effectus. Vix sylvam ingressi erant, cum supervenientes Bohemi postremum agmen lassere coeperunt. Facta est profusior ac pavidior fuga, nec prius Teutones fugere, quam Bohemi persequi desisterunt. Hostes impedimentis direptis, Thacoviam expugnantes, machinisqve bellis potiti sunt. Exin Misniam populati, cum per Franconiam redirent, ne Bambergensem agrum, Norimbergensemqve vastarent, pecunia placati divitem exercitum reduxere. Sigismundus his cognitis, Norimberga profectus nova principum auxilia comparat. Martinus quoque pontifex maximus Julianum Cardinalem Sancti angeli, literis ac moribus excellentem, cum ea legatione in Teutoniam mittit, ut Bohemis bellum inferat, & adveniente tempore in Basiliensi concilio, quod propediem futurum erat, nomine apostolico præsideat. Is Germaniam ingressus, mox Norimbergam ad Sigismundum se confert, quo in loco perfrequentes Germanorum reguli convenerant. Decreta est nova in Bohemos expeditio, ad VIII. Calend. Julii. Dux belli Fredericus Marchio Brandeburgensis declaratus, qui Cardinalem sequeretur. Ingressus est Bohemiam per viam quæ ducit ad Teplam. In ea expeditione Albertus & Christophorus Bajoaria, & Fredericus Saxoniae duces fuere. Joannes & Albertus Brandeburgenses principes, cum patre, quem penes belli summa erat, Herbipolensis, Bambergensis, Eistetenensis episcopi, Societas Svevorum, quam sancti Georgii vocant, & imperialium civitatum. Maguntinus, Trevirensis & Colonienensis antistes, auxilia miserunt, & cum his provinciarum suarum primores. Supra quadraginta millia equitum fuisse traduntur, Peditum minor erat numerus. Nam Germani patentibus freti campis, equestres plerumque pugnæ agitant. Promiserat & Renatus Lotharingiae princeps in eam expeditionem sese venturum. Sed domestico bello implicatus, dum comitem Videmontensem oppugnare nititur, neque promisso satisfieri potest, neque Comes Palatinus Rheni, qui Videmontensi opem tulit, adversus Bohemos ire permittitur. Cardinalis dum eos operitur, ad calendas usque Augusti professionem suspendit. Albertus interea ex Austria ducens, cum ad dictum diem adesse

adesse Cardinalem minime intelligeret, impar Bohemicæ potentia retrocessit. Ingressus deinde Cardinalis, numerosum exercitum ductans, multas hæreticorum villas incendit, oppidaque diripuit, in quibus non avaritia tantum, verum crudelitas etiam militum grassata est, qui mares cum fœminis obvios, senes puerosque passim necavere. In extremis tamen regni partibus ea calamitas deflexit, cum duces copiarum interiora petere formidarent. Bohemi, qui jampridem, hostem affuturum acceperant, expeditas in armis legiones cogerant, & ubi fidelium domicilia reperiebant, ea ferro atque igne vastabant. Inter quæ Stiltvergium oppidum ab Orphanis expugnatum, ac directum, puberes ad unum necati. Interea sive proditio in exercitu fidelium fuit, quod plurimi putavere, sive inanis sua sponte mentes hominum pavor invasit, totis castris trepidatum est, & priusquam hostis ullus in conspectu daretur, fœdissima cœpta fuga. Miratur Julianus, unde hic timor, quæ ratio tantum exercitum fugere suaderet, ambire duces, hortari arma expedirent, aciem instituerent, fortianimo hostem expectarent. *Non de regni gloria aut agrorum possessione certari, de vita, de religione, de Christi honore, de animarum salute bellum geri. Turpe Germanis esse, quorum nobilitatem virtutemque totius orbis celebraret, ex pralio fugere, mori satius, quam hosti nondum viso cedere. Neg, secure intra mania habitare posse, qui campos hosti relinquerent, arma viros non muros regere. Nisi gladiis modo libertatem suam tueantur, aut casuros brevi hostili ferro, aut servitutem morte miseriorem laturos.* Sed frustra apud eos cohortatio fuit, quorum pudorem metus evicerat. Ablata sunt raptim signa, & tanquam nullus esset in exercitu ductor, tumultuose quisque non expectato imperio, non salutato comite, multi etiam projectis armis non aliter quam si hostis à tergo instaret, rapido cursu fugam maturavere. Quibus & Cardinalis invitus sese comitem dedit. Hostis paulo post ex metu alieno factus audax affuit, impedimentisque omnibus, quibus per sylvam non erat facilis exitus, & ingenti præda potitus est. Albertus tamen cum accepisset intrasse Bohemiam Cardinalem, & ipse iterum ex Austria coactis copiis in hæreticos duxit, Præzoroviamque nuntium oppidum oppugnare adorsus est. Sed fuga Cardinalis cognita, ab incepto desistit, & per Moraviam, quæ nondum ei parebat, infesta signa circumferens, supra quingentas villas ferro atque igne delevit. Oppida multa vi cepit atque

que diripuit, mortalium maximam cadem fecit, adeoque gentem illam afflixit, ut jugum ejus accipiens, parere sibi ea lege promiserit, ut circa religionem id sequi teneretur, quod Basiliense concilium decerneret.

CAP. XLIX.

De inchoatione Basiliensis concilii, & vocatione Bohemorum ad ipsum Concilium, ut fidei suae rationem redderent.

EXactus ex Bohemia legatus, Basileam se contulit, ibique concilium celebravit. Sigismundus, qui per tempus expeditionis Norimbergæ se continuerat, ad coronam imperii Romæ suscipiendam iter ingressus, primoribus regni Bohemiæ literas dedit, in quibus scriptum erat: *se natione Bohemum, nulli genti magis quam suæ affectum, Romam non aliam ob causam petere, quam coronæ suscipiendæ gratia. Id decorum Bohemorum genti accedere, cujus honestanda sibi maxima semper cura fuerit. Captum esse jam sua opera Basileæ Concilium, hortari eos qui se audiri de religione cuperent, eo proficisci, nec plus sapere vellent, quam mater ecclesia catholica, auditurum benigne conventum rationes eorum, tantum operam dent, ut cum Synodo de religione conveniant, sibi redeunt paratum regnum referrent. Neque enim arbitrari se Bohemos ejus imperium fugere, cujus pater, frater, avus apud eos regnaverint. Nec se alia lege regnaturum, quam ceteri Christiani reges. Scripsit & ipsa Basiliensis synodus Bohemis, ut legatos mitterent, qui fidei suæ rationem ostenderent, securitatem itineris, & dicendi quæ vellent libertatem promittens. Fuerunt inter Bohemos duæ sententiæ: Orphani & Thaboritæ, & plebes ferme omnes eundum, esse negabant, Joannis & Hieronymi exemplum in medium afferentes, qui Constantiam ad Synodum profecti sub fide Sigismundi, publice combusti fuissent. Nobilitas vero Mainardum secuta principem Novæ domus, virum cordatum & ingenio dextro, petendum esse Concilium prorsus aiebat, nec tolerandos videri qui novas peregrinasque de fide sententias, novumque ritum religionis invenissent, nisi dictorum factorumque rationem universali ecclesiæ redderent, & quæ vulgo inculca-*

verant, coram doctis defenderent. Vicit hæc sententia, legatio CCC. equitum Basileam missa. Cujus principes fuere, Gulielmus Goska, non tam equestri dignitate quam ecclesiarum direptione insignis, Procopius cognomento Rasmus, idemq; magnus multis victoriis magnisque sceleribus nobilitatus, Johannes Rochezana pseudo Pragensium apostolus, Nicolaus Gallecus Thaboritarum sacerdos, & Petrus Anglicus patria profugus, ac solis elenchis in disputatione confidens. Effusus extra mœnia urbanus populus, ex Synodo quoque complures, adventum fortissimæ gentis pro portis expectavere. Alii frequentes in plateas, quæ transitus esset, convenire, matronæ, pueri, puellæ fenestras atque tecta complere. Alii hunc, alii illum digito designare, peregrinos habitus non visa prius vestimenta mirari, horribiles hominum facies, truces notare oculos, non esse alienum dicere ab ea hominum specie facta, quæ fama prodiderat. In unum tamen cuncti Procopium defigere lumina, illum esse, qui toties fidelium fugasset exercitus, qui tot oppida subvertisset, tot hominum millia necididisset, quem sui pariter atque hostes metuerent, invictum ducem, audacem, intrepidum, neque labore, neque timore superandum.

CAP. L.

*Oratio Juliani Cardinalis, ad Bohemorum legatos,
Responsivaque eorundem.*

EXceptos Bohemorum legatos hospitaliter, postridie in concione accersitos, Julianus Cardinalis benigne allocutus, & longa & luculenta oratione, quæ adhuc extat, ad ea quæ pacis & unionis essent, cohortatus est, ecclesiam Christi salvatoris sponsam omnium fidelium matrem esse, diligitans claves ligandi atque solvendi habere, candidam sine ruga, sine macula, in his quæ necessaria ad æternam vitam esse creduntur, errare non posse. Qui eam contempserit, alienum, prophanum & quasi ethnicum, publicanumque censendum, eam nunquam melius quam in generali concilio representari. Statuta conciliorum ecclesiæ placita existimari, conciliis non minus quam evangeliiis credi oportere, quorum auctoritate & ipsa sacrarum literarum eloquia præcepta sunt.

Bohe-

Bohemos qui se filios ecclesie dicerent, voces matris audire debere, quæ filiorum obliuisci non potest, eos jam pridem seorsum à matre vixisse, neque id novum esse. Complures aliquando fuisse, qui matrem reliquere, rediisse tamen qui salutem oprauere. Regnante diluvio omnes perisse, qui extra arcam remansere, dominicum agnum in unis adibus comedendum, extra ecclesiam non inveniri salutem. Hanc esse conclusum hortum, signatumq; fontem, cuius aquam si quis biberit, non sitiet in æternum. Ex re sua sapuisse Bohemos, qui ejus aqua stuenta apud concilium requisierint, matremque tandem audire statuerint. Facessere jam odia debere, ponenda esse arma, omnemq; belli materiam procul abjiciendam, audituros benigne patres, quæcumq; Bohemi pro sua causa dicere velint, tantum parati animo sint, ne bene consultæ sanctæ Synodi consilia respuant, quibus non Bohemos tantum, sed omnes Christi fideles conquirere oportet, si modo æterna vite participes esse velint. Audita est cardinalis oratio summo patrum consensu. Bohemi pauca respondere, quibus par facundia non esset, se neque concilia, neque ecclesiam contempsisse, adversus inanditos sententiam Constantie latam, nihil de religione Christiana detrabere, incorruptam apud se patrum auctoritatem manere, quodcumque Bohemi asserant, sacris licetis atque Evangelio confirmari, venisse ut innocentiam suam universali ecclesie patefaciant, petereque publicam audientiam, in qua laici quoque adsint. Neque id negatum. Interrogati quanam illa essent, in quibus à Romana ecclesia dissentirent, quatuor articulos propofuere. De communione divinæ eucharistiæ, quam sub specie panis & vini sumendam his qui salvi esse velint, necessario affirmabant. De civili dominio, quod clericis interdictum divina lege dicebant. De prædicatione verbi Dei, quam liberam permissamq; passim omnibus arbitrabantur. De publicis delictis, quæ nulla ratione toleranda putabant, etiam majoris mali vitandi gratia. Nam quamvis plurima sint, quæ Hussitarum perfidia adversus catholicæ fidei veritatem astruere ac prædicare non dubitat, coram concilio tamen doctorumq; patrum cœtu, hæc tueri tantummodo posse arbitrati sunt, eaq; regni nomine dicta. Verum cum legatus alia de Bohemis accepisse se affirmaret, quæ Christianas aures offenderent, inter quæ illud esset, quod religiones mendicantium inventum esse diabolicum prædicarent, asurgens Procopius, neque hoc falsum est, inquit. Nam si neque Moyses, neque ante eum patriarcha, neque post eum propheta, neque in nova lege Christi.

Christus dominus, neque Apostoli mendicantes instituere, quis non intelligit diaboli tenebrarumq; opus esse? Excepta est ingenti cachinno Procopii vox, legatus vero, ut erat mansuetissimus pater, argumentationem indocti hominis placide dissolvit. Neque enim prophetarum patriarcharumqve placita, & quæ Christus instituit, quæ sanxerunt Apostoli, duntaxat à Deo esse docuit, verum ecclesiæ quoque decreta, quæ sancto dirigente spiritu ducitur, opera Dei esse monstravit, quamvis & aliunde mendicantium vita ex Evangelio sumpta videri possit. Selegerunt Bohemi quatuor magistros, qui suos articulos ex divina lege sumptos ostenderent. Qui eos confutarent, ex cœtu patrum, totidem assumpti, viri præstantes, & ad dicendum parati. Disputatum est quinquaginta diebus, multa in utramque partem adducta. Postremo cum victa Hussitarum perfidia vinci noller, ad tractatus ventum, tentatum, si fortasse amicè trahi possent. Missi & oratores ex concilio in Bohemiam, viri doctissimi, & qui gentis versutiam, nossent. Multa cum Bohemis agitata, nunc pacis spes facta, nunc belli metus.

CAP. LI.

De victoria Bohemorum fidelium, & debellatione morteqve Procopii, ac aliorum hæreticorum.

DUm hæc aguntur, Thaboritæ & Orphani Mainardo cæterisque nobilibus infensi esse cœperunt, eorumque suspectas actiones habere, tanquam concilio auscultarent. Neque vana opinio. Convenere namque sæpe inter se Barones, errorem suum recognoscere, miseros se dicere, qui cum regis imperium abdicaverint, Procopii jugum ferant. Illum dominum esse, illum pro sua libidine provinciam regere, vestigalia exigere, tributa imponere, delectum habere militem, exercitum quo velit ducere, rapere, spoliare, occidere, nullum pati, qui suis consiliis advesetur, nobiles juxta nō ignobiles ei mancipia esse. Nullum hominum genus infelicius esse Bohemis, quos semper in castris versari oportet, æstates atque hyemes sub divo agere, in duro jacere solo, arma in omnes horas versare, nunc civilibus bellis, nunc externis

externis agitari, aut bellum geri, aut bellimetum impendere. Excutiendum tandem crudelis tyranni jugum, neq. ferendum, ut qui ceteras gentes armis vicerint, Procopio serviant. Placet accersire publice conventum, procerum & civitarum, in quo regni status reformetur. In eo Mainardus: ei regno bene esse dicit, in quo neq. per otium marceant homines, neq. per bellum atterantur. Bohemos hactenus expertes fuisse quietis, attritum assiduâ calamitatibus regnum, perituum brevi nisi occurratur. Incultos jacere agros, homines atque armenta sensim deficere, id accidere, quod omnia in potestate unius sita essent, qui sine consilio procerum civitatumque pro suo arbitrio rem gerit. Illi salubre bellum esse, nam si paci locus sit, imperium ejus statim casurum. Deligendum unum esse ex nobilitate ducem, cujus potestas annua sit, nonnullosq. ei adjungendos, quorum consilio domi belli, rempublicam administret. Ne vero usurpare sibi Barones imperium viderentur, ex media nobilitate assumendum ducem consuluit. Itum est favente conventu in sententiam Mainardi, Alscio Rîsemburgensis antiquæ nobilitatis homo, sed tenui censu, dux gentis declaratus, quem Capitaneum vocaverit. Cæterum majestatis insignia apud eum fuere, autoritas apud Mainardum extitit. Procopius his cognitis, Orphanos & Thaboritas in expeditionem ducens, ad urbem Pelzinam, quam fideles incolebant, castra ponit, atque undecim continuis mensibus pertinaci obsidione, crebrisq. oppugnationibus urget. Oppidani extrema omnia passi, ac jam fame pereuntes ad synodum Basiliensem misere oratum, ne fidelem urbem in manus hæreticorum pervenire sinerent. Patres quibus non esset publicum ærarium, ex privato argento symbolum dedere, auri octo millia nummum Mainardo mittentes, qui collecto exercitu subveniret obsessis. Per idem tempus ea pars Pragæ, quæ nova civitas appellatur, ab Orphanis imposito præsidio tenebatur, cujus præfectus erat presbyter Lupus Rochezanæ infensissimus, adversus quem prædicando plebem incitabat. Ille in veteri civitate apud adem, S. Mariæ ante lætam curiam inhabitabat, Lupumq. suis ipse sermonibus probrosisq. maledictis lacerabat. Ob quam rem crescentibus odiis, clauserunt Orphani aditus veteris civitatis in novam, turressq. ligneas plurium tabularum erexere, quibus oppidanos in adversa civitate missilibus infestarent. Ea occasione usus Alscio, convocata nobilitate, nihil esse imperium suum dicit, quod Thaborita-

Orphani-

Orphanique contemnunt, regnum mature periturum, nisi magistratibus pareatur. Rogat proceres in medium consulant. Placet omnibus cum ea manu militum, quam Mainardus comparaverat, Pragam peti. Nec morati veterem civitatem ingrediuntur, ligneas turres amoveri, parereque omnes Alscioni jubent. Negant Orphani ducem esse, quem neque ipsi, neque Thaborita suscepissent. Fit tumultus: committitur in urbe prælium. Lupus, ubi suos cedere animadvertit, pluresque cadere, salutem pedibus petiit. Disiectæ turres omnes, in potestatem Alscionis factæ. Pelzinenses re cognita, Procopio è muris illudere, hortari *suis civibus opem ferat, alienos ne lacestat. Stultum esse, cum qui sua tueri nequeat, infestare aliena. Nisi suapte ingenio ab obsidione discedat, venturos brevi proceres, qui nolentem cogant.* Ficta ea Procopius credere, atque oppidanis ad ferendam fortius obsidionem blandimenta oblata. At ubi certum nuncium de gestis Pragensibus accepit, soluta mox obsidione, plenus irarum, cum omnibus copiis versus Pragam iter dirigit. Properanti communes amici occurrunt, de pace inter eum & nobiles agunt, *divisum inter eos regnum stare non posse, consulendum communi quieti, neque concordia sine viribus, neque vires sine concordia sufficere, civitatibus ejus populi inexpugnabile munimentum esse, qui concordibus animis arma tractaret, lites ex arbitrio ducis componi posse delectis ex utraque parte pari numero viris, quorum consilio leges pacis dicerentur.* Procopius demum ita se pacem habiturum respondet, *si nova Praga sibi restitatur, si munitiones dejectæ reficiantur, si Pelzina eo in statu reponatur, in quo fuerat ante dissolutam obsidionem:* nam commeatus jam eo importati fuerant. Nobiles ubi res factu difficillimas peti vident, Procopiumque vincula, verbera, cædes minari, cum alia via pax inveniri non posset, armis decertare constituunt. Relicta itaque civitate, cujus nutare animos non ignorabant, obviam hosti pergunt. Ventum est ad locum inter Brodam, Bohemicam & Burim, quatuor millibus & quingentis passibus à Praga distantem, in agris late patentibus. Ibi currus contra currus incurunt, & sublato clamore alteri alteros contumeliose compellant. Deceverat Procopius haudquaquam pugnae copiam facere, nisi ex occasione prærogativa daretur. Erat ei animus recta via Pragam petere, ubi non dubitabat novam civitatem sibi portas aperturam. At equitatus nobilium munitiones ejus prætergressus, dum forte ad ultimam partem

partem apertam videt, raptim ingreditur, cædemq; magnam facit. Hostes improvise malo præventi, quid agant, nesciunt. Trepidatur, totis castris, insolita res terrorem auget. Neque enim intra munitiones curruum intrasse prius equites aliquando viderant. Cæduntur passim pedites, fit fuga, aperta ex altera parte mole quadrigarum. Instant nobiles, sternuntur ubique fugientes. Procopius ubi suos retinere non potest, nec audire hortamenta periculum metusq; sinit inter confertissimos hostes dilapsus, cum cohorte quam sibi ex fortissimis magis quam amicissimis delegerat, aliquandiu hostis impetum retinet, multisq; cæsis, victoriam penè hostibus eripuit. Sed circumventus multitudine equitum, non tam victus quam vincendo fessus, telo in incertum missò transfoditur. Pari modo & alter Procopius, quem minorem appellari diximus, in eodem globo fortiter pugnans occumbit. Atque is finis duobus illis perniciosissimis ac deterrimis monstis fuit. Sic Thaboritarum & Orphanorum scelerati exercitus, invicti prius, victi ac deleti sunt: Procopium rasum quis occiderit, ignoratum est, quamvis Coska, de quo supra meminimus, id facinus honestum dignumq; præmio suum dixerit, qui tum partes nobilium seqvebatur. Primus ejus victoriæ autor habitus est Mainardus, post eum Ptarsconis magna virtus visa. Coapcho vero Thaboritarum equitatum ductabat, rei militaris apprimè peritus, & qui multis aliquando damnis Prutenos affecerat, & à rege Poloniæ vocatus, usque ad Gedanum, & mare Baltheum victorem exercitum duxerat, ex hoc prælio fuga dilapsus, cum magna parte equitatus in Coloniam sese recepit. Confecto bello cum multa millia captivorum essent, Mainardus cum concilio procerum accersito perdere pessimam plebem statuit, quæ nutrita in armis omnem ætatem in castris egerat, nec sub legibus victura credebatur, rapinis, cædibus, atque adulteriis asfveta. Qua stante, pacatum regnum stare non posset. Sed veritus ne simul innocentes interficeret, qui ex agris coacti ad pugnam venerant, voce præconis edici jubet, nondum bellum peractum esse, fugisse Coapchonem, Coloniam expugnari oportere, vicinasq; per circuitum gentes, quæ regnum popularentur, armis demandari. Ad eam rem necessarios, qui sub Procopiis militassent, viros fortes & in bello exercitatos, decretum eis ex publico stipendium, donec regnum pacaretur. Proinde omnes, qui stipendia facere vellent, in horrea sese proxima reciperent, caverent, ne rudem inexper-

vosq; belli secum admitterent, illos sua turra, suosq; lares repetere posse. Introierunt horrea, quæ apud Bohemos in villis ex maceria culmo tecta frequenter sunt, pleraque Thaboritarum & Orphanorum millia, homines nigri ad solem & ventum indurati, aspectu tetrico atque horribiles, & qui circa fumum in castris vixissent, aquilinis oculis, impexocrine, promissa barba, corporibus proceris, membris hispidis, cute adeo dura, ut ferrum quasi lorica repulsura videretur. Clausa sunt confestim ostia, & ignis immissus horreis, quo fax illa & colluvies hominum, ignominiosum agmen, post multa quæ patrauerat scelera exusta contemptæ demum religionis poenas dedit.

CAP. LII.

*Quomodo Sigismundus Romæ coronatus, post multas
dissensiones & bella, cum pace & gaudio
à Bohemis suscipitur.*

Sigismundus interim ab Eugenio Pontifice maximo Romæ coronatus, Basileam petierat, dissidioque patrum, quod tunc erat cum Eugenio, ad tempus sedato, Ulmam se contulerat. Ea est Sveciæ civitas, ad ulteriorem Danubiî ripam sita, Licius amnis, qui Svecos à Bajoariis determinat, è regione urbis in majori flumine exoneratur. Hic audita Thaboritarum Orphanorumque clade, legatos in Bohemiam mittit, regni proceres commendat, qui viros nocentes deleverint, hortatur regni quietem procurent, seseque regem suscipiant, quem fratri successorem jus gentium dederit. Illi magno numero apud Ratisponam cum conveniunt, Regemque suum salutant. Venerunt & seorsum, Coapcho & Joannes Rochezana, de suis rebus acturi. Legati quoque Basilienses, qui Pragæ fuerant, & cum Bohemis certo modo convenerant, eo se contulere. Sigismundus auditis, quæ de religione in communione placuerant, conventa probavit, eaque servari mandavit. Exin poscentibus Hungaris, navibus petens, Danubium vectus, Budam petiit, ubi reformato rerum statu, vocatis ad se Bohemorum principibus, in Alba regali sexaginta millia numerorum inter eos distribuit, pecorumque maximum numerum. Dièta die quæ vellet Bohemiam ingredi, non moratus Iglariam venit. Ubi concilio

concilio cum Bohemis habito, conventa legatorum synodaliū iterum comprobavit firmavitqve. Ea hujuscemodi fuere. *Bohemi ac Moravis ecclesiasticam unitatem, pacemq, complectentibus, seq, in ceteris omnibus, præterquam in usu communionis utriusque speciei, universalis ecclesia fidei acritui conformantibus, auctoritate Domini nostri Jesu Christi, & ecclesia sponse suæ, sub duplici specie panis scilicet ac vini, his qui consueverint divina eucharistia communicare licebit.* An vero ex præcepto Dei id fieri debeat, generale Concilium in Basilea congregatum diffinit, & quid utilitati fidelium salutiq, congruat, lege in perpetuum valitura constituet. Quo facto, si perseveraverint Bohemi in ejusmodi communicationis desiderio, idq, missa legatione petierint, sacer conventus Bohemia ac Moravia sacerdotibus communicandi sub utraque specie personas sibi subjeccas, & in annis discretionis constitutas, & quæ id reverenter postulaverint, libertatem impartientur, ea conditione adjecta, ut inter communicandum plebem publice instruant, non sub specie panis carnem Christi tantum, nec sub specie vini solum sanguinem, sed sub qualibet specie totum & integrum contineri Christum. Brevis concordia notula, verum tot sententiæ quot verba, quibus peregrinæ de fide sententiæ, diversisqve de religione ritibus obviari jubetur. Et quod ecclesia universalis credit, quod servat, genti Bohemorum credendum servandumqve præcipitur, circa communionem tantum permessa novitas. Cæterum inter Bohemos & Imperatorem alia pactiones intervenire, quibus ecclesiarum prædia occupatoribus jure pignorum relicta sunt, donec certa pecunia reluerentur. Religiosis utriusque sexus, quibus adempta monasteria essent, exulibus quoque spes redditus interdicta, Rochezana Pragenfis ecclesiæ præfulatus promissus, de disponendo ecclesiarum Bohemicarum regimine summo Pontifici facultas oblata. His sic constitutis, Rochezana cum aliis quatuor presbyteris, nomine totius cleri sibi adherentis, sedente Sigismundo pro tribunali in foro civitatis erecto, assistente Alberto genero magnæque procærum & oratorum circumstante corona, obedientiam Romanæ ecclesiæ sese præstare professus est. Seqvente vero die, haud absimili solennitate absoluti sunt ab anathemate, cæterisque censuris hæretici, & in ecclesiam per concilii legatos introducti. Ubi cum divina celebrarentur, Rochezana perfidia suæ non immemor, altare accedens, divina re peracta, uni quem jusserrat ex laicis adesse, sacramentum ex calice dedit. Et quamvis Joan-

nes Polomor, alter ex concilio legatus in aliena ecclesia, id sibi non licere assereret, eumque prohiberet, in proposito perstitit. Ob quam rem penè in irritum conventa ceciderunt. Composita tamen lis est, ex eo conventionis capite, quo sancium erat, *ne paucis pacta violentibus communis concordia rumperetur*. His compositis, Sigismundus nona Septembris, anno sexto & tricesimo supra millesimum & quadringentesimum ab ortu Salvatoris Domini, Pragam venit, ubi, qui paulo ante Bohemorum hostis ex adulterio natus, Antichristi filius, sacrilegus, publicis hominum votis perdendus censebatur, extremis honoribus exceptus est. Barones ac civitates in ejus verba juraverunt, & magistratus suos, quos ipse constituit, acceperunt, certantes inter se, quis alter altero suo regi obsequentior videretur, ut est humanum ingenium utramque in partem imodicum, sive persequi sive obsequi malit. Philibertus episcopus Constantiensis, natione Gallicus, & collegæ sui ex Basilea missi, ecclesiasticos introducere ritus, sacerdotes instituere, ex missarum solennibus vulgaria verba, cantilenasque detrahare, sanctorum imagines reducere, aquam benedictam in ædibus sacris reponere, baptismatis fontes sacrare, altaria ornare, spurcicias omnes abolere. Paruere complurimi, quibus mens sanior fuit. Rochezanæ complices resistere, obloqui, blasphemare, plebem modis omnibus avertere. Ipse quoque inventor malorum ex parochia S. Mariæ ante Latam Curiam, quam propria temeritate invaserat, amoveri minime potuit, neque laniare sermonibus suis inter prædicandum Romanam ecclesiam prætermisit, legatisque sæpe necem per insidias machinatus est. Sigismundus autem cum ecclesias pollutas intrare nollet, templum S. Jacobi, quod fratrum minorum fuerat, & in quo machinæ bellicæ tum servabantur, restitui sibi poposcit. Annuit civitas, & aliqui monachi introducti sunt, qui verbum Dei prædicarent. Id olim ne Zischa subverteret, armati carnifices defendere, sepulchris majorum consulentes. Redierunt & alii mendicantes, tum Celestini, Slavi, servi S. Mariæ Theutones, Hierosolymitani, & nonnullorum monasteriorum Abbates. Sacerdos quoque S. Georgii in arce Pragensi, quæ principis honore defungitur, & pastoralis baculo utitur, sacris præfecta virginibus ab exilio remeavit. Hæc ex veteri more quottannis in celebritate S. Viti novellum regi panem offere

ferre tenetur. Restituti sunt & Cathedralis ecclesiæ canonici ac vicarii, ornamenta altaribus reddita, divinum officium instauratum. Legati Basileam missi, qui declarationem super articulo communionis expectarent: cumque nulli essent ecclesiæ reditus, ex quibus aliorum templorum ministri possent, iussit Imperator, ex fisco regio per singula canonicorum capita hebdomadatim aureum nummum distribui, minoribus clericis dimidium dari. Eas res annua aureorum sex millia apud ecclesiam Cathedralem absumpsit. In alia quoque templa donaria collata. Nova jam facies urbis, novus populus, verus rediisse religionis cultus apparebat. Quibus ex rebus liquet Imperatorem, quæ fœdera cum hæreticis percussit, necessitate magis admisisse, quam voluntate, voluisse illum paternam hereditatem, quoquomodo intrare, sensimque regni possessione accepta more majorum sub veram Christi religionem provinciam reducere. Jamque reges ei populi que Christiani de regno recuperato congratulabantur, ejusque nomen in omni ecclesia magnum erat. Eugenius quoque Pontifex maximus auream rosam indicem suæ laticiæ ad eum misit. Thaboritæ qui superioribus cladibus superfuertant, in oppido conservati, ea lege in gratiam recepti, *ut quinquennio toto suis moribus viverent, religionis cultum mutare non cogerentur, jura civitatis haberent, signum ferrent, in sigillis rubra cera uterentur, tributum nomine singulis annis sexagenas decem penderent.* Sed cum nephandas eorum consuetudines Sigismundus accepisset, quibus illi circa rem divinam uterentur, quinquennium haud expectaturum se dicere, correpturum propediem sceleratæ civitatis insaniam. Rochezanam hortari Romanæ ecclesiæ se subiceret, sic posse pontificatum sibi committi, superbienti, & aliena de fide sapienti, ascensum desperandum esse, qui vel consecratus episcopus ejici deberet. Ille mente superba, & opinione sua inflatus, dietim pejor, dietim venenosior effici, monachorum redditum ægerrime ferre, quorum sermones non minus quam suos acceptum iri verebatur. Ob quam rem occurrente inter prædicandum sermone de monachis, *Venerunt, inquit, novi dietim ad nos demones, quos monachos vocant His studium est ejicere nos de veritate, at si viri fuerimus, prius sanguinem effuderimus.* Id Sigismundus ubi accepit, imo nos, inquit, *Rochezana sanguinem non inviti ante aras libabimus.* Non latuit Rochezanam Sigismundi sermo, qui ex amicis

cis commonitus clam aufugit. Ejus ecclesia Papusconi bono & docto viro commissa, quem nos postea exulem, perturbatis iterum rebus in Nova domo vidimus. Priusquam Bohemiam intrasset Sigismundus, Joannes Rohacius, nobili loco natus, ingenio malo, mente pessima non longe à montibus Cuthnis, intra sylvas in edito colle castellum edificavit, vocavitque montem Syon, asserens ex eo loco veritatem aliquando exituram, quæ gentem Bohemicam libertate donet. Euntibus ad Iglariam ceteris nobilibus imperatorem suscepturis, ipse domi manens, vicinis infestus prædas agitat, insurgentibus nonnullis Baronibus, quibus pax noxia, bellum salubre videbatur: Sigismundum quoque laceffit, armenta boum & ovium, quæ illi advehebantur, ex Hungaria rapit. Itinera quæque infecura, infesta reddit, neque purpuratis regiis abstinet. Sigismundus Henricum Ptarfconem, qui hominem corripit, cum exercita mittit, obsidio quatuor ducta mensibus, castellum summa vi oppugnatum. Sed in cacumine montis situm, vallo, fossa, murisque opportune munitum, difficile superatu erat. Eriguntur turres, quæ munitiones murosque superent, tela intus jaciuntur, multi utrinque cadunt, obsidentium plures, in quos tela haud frustra cadebant. Accessum ad muros altior fossa prohibebat, quæ licet aqua caruit, laboriosum tamen periculosumque militi erat, sagittis undique cadentibus in eam descendere, atque inde rursus vallum, quo muri præcingebantur, ascendere. Cuniculis igitur aditus in fossam paratur, relicto terræ aliquanto, ne fraus intelligi posset instar ostii ante fossam. Expectatur ventus, qui ex castris in castellum spiret. Is ubi vehemens datus est, armati aditum ingrediuntur, tormenta ænea quam plurima simul incenduntur, ventus fumum in castellum rapit, milites aperto cuniculorum repagulo in fossam prosiliunt, & admotis scalis vallum ascendere nituntur. Prædebat tum forte Rohacius, pauci qui pro muris excubant, clamorem attollunt. Fictumultus, concurrunt undique ad defendendum vallum. Rohacius quoque relicto cibo sumtis armis auxilio suis ex arce advolat, pugnatur eodem tempore pluribus locis acerrime. Ubi Rohacius adest, hostis ex alia parte vallum superat, stragemque late faciens, castellum ingreditur. Rohacius dum ire in arcem festinat, præcluso itinere capitur, arx quoque vi rumpitur, latronibus qui eo confugerant interceptis, sacerdotique Husitarum

stearum vesaniæ participi, qui sacramenta ministrabat hæreticis, indita vincula, ducti omnes Pragam, suspendio vitam finire. Furcarum, quibus damnati pœnas dedere, triplex differentia fuit, & sublimior Roacius pependit, imam tenuere latrones circiter nonaginta, media sacerdotem arripuit nomine Medium, atque ita Medius in medio furcarum damnatam animam devotamque Sathanæ reddidit.

CAP. LIII.

De morte Sigismundi Imperatoris, & quem reliquerit in testamento heredem.

Æ Grotare interea Sigismundus cœpit, exaugente morbum senectutis incommodo. Barbara imperatrix de retinendo imperio sollicita, Henricum Ptarfconem Sterenbergium, Georgium Poggiebracium, & alios plerosque Barones, quorum autoritas apud Bohemos potior, clanculum ad se vocat, *Sigismundum brevi moriturum asserit, futuras in regno turbationes, nisi rei suæ quam celerrime consulant, quietis unicam viam esse, si se viduam rex Polonia ducat uxorem. Id ei suavis facile. Nam quis matrimonium renuat, quod dotalia duo regna sequantur, eaq; maxima, & opulentissima? Suo nomine & in Hungaria & in Bohemia oppida munitissima custodiri, comites Cilia alterum fratrem, alterum nepotem, auxilia præburos, multos in Hungaria procures, suas partes complexuros. Placet Bohemis imperatricis consilium, datisque dextris fœdus ineunt. Mulier jam anus, novum conjugium mente complexa, filiam, quæ in spem regni creverat, & Alberto duci Austriæ nupserat, ex animo dimovet, nec aliud, quàm novi concubitûs gaudia meditatur. Inexhaustam fœminæ libidinem! quæ tumulo quo propior est, eo genialis thori, nuptialisque facis cupidior & curiosior redditur. Non latuerunt Imperatorem furentis fœminæ excogitatus. Qui postquam referentibus medicis moriendum sibi esse cognovit, ex Bohemia cujus sibi dubia fides erat, in Moraviam se vehi jussit, visurus filiam, priusquam vita excederet. Illa cum viro ad eum in civitatem venit, quam Snoima vocant. Ibi mox Barbara virum secuta, custodiæ traditur, Ulricus*

m

Ciliæ

Cilia comes præmonitus, fugam arripuit. Imperator vocatis in cubiculum Hungariæ ac Bohemiæ primoribus, adventasse resolutionem sui corporis, nec jam amplius se vivere posse affirmat, *iturum se patrum viam. Ceterum priusquam oculos claudat, de salubri statu regnorum suorum velle cum eis agere. Albertum Austria ducem, generum suum esse, & virtute præstantem, & generis nobilitate sublimem, eum se non minus amare quam filium, successorem itaque suum nominare, rogare supremam voluntatem suam exequantur, beatum id regnum futurum, cui Albertus imperaverit.* Exin legatos nominat, qui se mortuo Bohemiam petentes, in conventu testamentum suum patefaciant. Inter quos Gaspar Slichius princeps fuit, matre Italica ex comitibus Collis alti agri Tarvisini, patre Teutonico natus, ex familia Lazana provincie Franconia, ingenio dextro, facundia savi, doctrina cultor, ad omnia genitus, quæcumque ageret. *Quem usque adeo fortuna & virtus exultit, ut quod erat prius inauditum, trium Cæsarium successiveregnantium cancellaria præfuerit, unus ex ducibus Silesia filiam sibi in matrimonium tradere non recusaverit. Sigismundus illi Egram & Cubitum, & alia in Franconibus oppida dono dedit.* Albertus in Hungaria Calesium, & Albam ecclesiam. Fredericus in Austria Græcium. Versatilis profecto ingenium, & naturæ bonitas singularis, quæ inter tot, imperatores, moribus prorsus dispares, pari gratia vivere potuit. Nos hujus amicitia in curia Frederici Cæsaris usi, si quid profecimus quod scimus quam tenue est, adjumento ejus consecuti sumus, Episcopatum certe Tergestinum, unde reliquæ dignitates provenire, ipse nobis primus committi curavit. Mortuus est Viennæ, & apud Carmelitas cum conjugē sepultus. Sigismundus supremis suis ordinatis, inter amicorum manus defecit.

CAP. LIV.

De sepultura Sigismundi Imperatoris.

Albertum Barones qui aderant ex Hungaria & Bohemia, concordibus animis regem salutavere. Ipse missis in Bohemiam suis & Sigismundi legatis, versus Posonium iter flexit. Miserabile spectaculum, & humanarum rerum singulare documentum, imperatrix captiva & Imperatoris cadaver una vehitur. Occurrunt lugubres

gubres Hungari, nec teneri lachrymas in tanta rerum novitate possunt. Hinc defuncti regis corpus fletum elicit, inde reginae vincula, commiserationem excitant. Solatur tamen miseros novi regis electio, cujus virtutis multa extabant documenta. Duo inter se oppugnantes curae occurrebant, altera sepeliendi regis, plena mœroris, altera coronandi, læta jocundaque. Justa prius defuncto regi perfoluta, corpus ejus in Varadino, ut in ultima voluntate placuerat, sepultum. Albertus in Alba regali, cum conjuge sua Elizabeth, Calendis Januarii summo consensu & applausu populi coronatus est,

CAP. LV.

De Alberto Bohemorum Rege quarto decimo, & etiam Romanorum Rege.

Legati in Bohemiam profecti, vulgato Sigismundi testamento, Albertum vicinum, potentem, nobilem, virtute præstantem, Bohemis amicum, regem assumi petunt, Joannis, Caroli, Venceslai, & ipsius Sigismundi erga regnum merita commemorant. Natam ex eorum sanguine Elizabeth, non esse paterna hæreditate privandam. Inter Bohemiarum reges & Austriarum principes fœdus extare, procerum consensu & imperiali autoritate firmatum, *ut deficientibus altera domo masculis hæredibus, altera regnum accipiat.* Defecisse masculos in Bohemia regiarum stirpis, successorem ex Austria vocandum. Neque alium regno idoneum videri, quam Albertum, qui & uxoris, & suo jure, & fœderi judicio, præferendus sit. Futurum eum regem, quem Bohemi ex coelo missum putent. Hungari quem cupide regem acceperunt, Bohemis haud aspernandum. Flectitur his Bohemorum conventus, Albertus pridie nonas Majas designatur. Verum proceres qui cum Barbara conspiraverant, non alio pacto in Albertum consentiunt, quam si postulatis suis mos geratur. Alscio Sternenbergio eorum nomine Albertum adiit, sed frustra ejus preces fuere. Albertus ferme Bohemis, quæ fœderis, affirmavit. Interea Barbara, dimissis, quæ possidebat in Hungaria inexpugnabilibus castellis, libertati reddita est, duodecim millia auri nummum locis patentibus, quoad viveret, ei singulis annis constituta. Partem de voluntate Alberti ab Alscione certior factus, acceptis sitis ex factione sua

sua primoribus, quorum pars potior hæretica fuit, Hussitarum sequax erroris, Casimirum regis Poloniae germanum, tredecim annos natum, regem appellat, missisque oratoribus auxilia petit, quibus nobile regnum ei conservari possit. Inter hæc & Electores imperii apud Francfordiam convenientes, rem Romanam Alberto commendant. At illi acceptare imperium in jussu Baronum Hungariæ haudquaquam licebat. Id enim eis promiserat, cum se regem accipere. Vocati primores regni, negabant ex usu esse Hungariæ regi Theutonicis ceterisque gentibus imperare, dum Sigismundus Romanæ consulitur, Italiam, Germaniam, ceteraque provincias peragraret, Hungariam Turcarum direptioni paruisse. Multa in utramque partem dicta. Postremo victi precibus, Frederici ducis Austriæ tunc adolescentis, assensum dedere, imperium summa Germanorum congratulatione ab Alberto susceptum. Nec mora legati ad regem Poloniae, nomine gentis Bohemicae missi, Joannes Rabensteinus, & Joannes Placius, oratum, ne fratrem turbare Bohemiarum regnum patiat, meminere inter Bohemos ac Polonos veteris amicitiae, Albertum ex Sigismundi testamento, & provincialium decreto, regem esse, non potuisse paucos, qui Casimirum vocavere, jura regni ad alium transferre. Si pergat alienum regnum fratri parare, caveat ne de suo certare cogatur. Polonus ad ea Bohemos sibi amicos esse facitur, cupere benevolentiam perpetuo stare, ac fratri, quem primarii barones regem vocaverint, jus auferre non posse, Polonis ac Bohemis unam esse linguam, & unam utrique genti originem, cum Theutonicis nihil Bohemis esse commune. Nihil provincialibus incommodius, quam sui regis vocem non intelligere, atque in omni loco interpretis egere. Regnum sibi suum satis tutum fidumque esse, neque se externam vim ullam timere. Proinde orare, ut fratrem potius recipiant, quam ipsi ab eo recipiant: donatosque preciosis pellibus, ut est mos gentis, oratores dimisit. Legatis autem alterius partis, missurum se propediem auxilia pollicitus. Albertus medio tempore Igariam petit, quo in loco ab Ulrico Rosenf, Mainardo, plurimisque Bohemiarum proceribus percupide expectabatur. Parasco vero per nuncios eum rogat ne prius regnum ingrediatur, quam sibi factione sua faciat satis. Neque enim passurum se regem esse, quem ipse non elegerit. Albertus, quod major pars regni statuisset, id ratum esse debere respondit, hortari ne regnum quietum inturbet. Inventurum benignum regem si paci consulat, sin pergat res innovare, plus belli reperiturum quam

quam vultis. Erim motis castris Cutinam occupat, quam Ptarsco sine praesidio reliquerat. Petenti Pragam frequens populus occurrit, atque ut hostium victori congratulantur. Et quamvis iterum Ptarsconis sacro conventum peteret, priusquam rex coronaretur, reiecit precibus, tertio Calendas Julii solenni pompa coronam accepit. Ptarsco vero Coloniam, & alias suae factionis civitates impigre munivit. Cumque duo milia equitum ex Polonis ad eum venissent, populari eorum agros cepit, qui regem introduxerant, & tanquam diu Bohemia quievisset, novo exultans bello, adeo gloriabundus in campos exiit, ut captivos nobiles, quos sorte interceperat, ea conditione juratos dimitteret, ut se non prius repraesentarent, quam castra maris Praegensibus admovebantur. Albertus etiam auxilia ex Austria Hungariaque asciverat, illis tamen non expectatis hosti copiam pugnandi fecit. Quam Poloni detrectantes, per montes Cuthnae & Sobeslaviam, ad Thaboritas se contulere, amicam sibi civitatem, castrisque ante urbem positis, Albertum expectare. Ipse cum copiis egressus, per Benescaviam ad eos festinans, legatos praemisit, qui Polonis dicerent, inter Casimirus, cuius causam agerent scilicet, belli praemium Bohemiam esse, caverent ne incendia agerent. Experirentur praelio, cuius provincia esset, cultam potius quam desertam mallent, sese moram minime facturum quin pugna licet regni desiniant. Poloni ad haec huiusmodi responsum dedere, ex aequo se ferre animo Alberti arrogantiam pugnam potentis: nam superos superbis insensos esse. Venturo non desuturum praelium, Polonos faciem hosti, non terga ostentare solitos. Latus eo nuncio Albertus quadrato agmine in conspectum hostis advolat. Quo intra castra se continente & ipse castra sua e regione, Thabor ad iactum lapidis tormentalis metatus est. Pugnatum singulis diebus in campo, qui medius inter bina castra jacebat, nunquam totis viribus in fortunam belli ventum, Polono non tam facile egregia manu facinora edente, quam verba magnifica ore iactante. Erant in castris Alberti, Christophorus Bajoaria princeps, qui postea regno Daciae potitus est: Fredericus Saxoniae dux, & Albertus marchio Brandenburgensis, cuius nomen ab eo tempore cultum magnumque fuit. Triginta milia militum Alberto parebant, Polonis quatuordecim milia, quorum castris juncta civitas, magno adjumento erat. Tormenta quoque aenea in utriusque castris plurima, majora apud

Albertum fuere; Ex quibus uni quod erat maximum, ignem ad-
moveri iussit, cujus lapis emissus miræ magnitudinis, cum præter-
opinionem in castris hostium cecidisset, multos mortales interemit.
Vidisses passim corpora sine capite jacentia, capita quoque, pedes,
membraque sine corpore in cruore fluitare, jumenta humi procum-
bere mortua. Neque enim primo ictu duntaxat, sed multiplici saltu
pluribus in locis decidens saxum stragem fecit. Quare consternati
Poloni relictis castris intra urbem se recepere, Georgius Poggiebra-
cius per idem tempus cum Thaboritas peteret (nam & ipse Ptarsco-
ni junctus erat) in alam quandam Alberti equitum forte incidens,
commisso prælio hostem prostravit, atque hinc primum homini no-
men datum. Albertus vero cum expugnari Thaboritas aliter quam
fame nequiret, soluta obsidione Pragam rediit. Poloni exhausti ar-
gento, amissis equis, pedibus in patriam abiire. Fredericus Saxonum
princeps, dimisso rege domum rediens in hostium insidias incidit. Sed
nihil improvisa re motus, ordinata raptim acie, ea constantia, ea
fortitudine pugnam iniit, ut penè victus captusque victores vice-
rit, caesisque quam pluribus capros abduxerit. Rex Poloniae nondum
cognitis quæ in Bohemia suis acciderant, cum duobus magnis exer-
citibus Slesiam ingressus, in Bohemiam properabat. Sed intel-
lecta suorum fortuna, populatis hostium agris domum rediit. Alber-
tus autem relicto, qui regnum gubernaret Ulrico comite Ciliae, per
Slesiam Gorlicium venit. Uratislaviensibus vero, ea est civitas no-
bilibis ac præpotens, & Slesitarum caput, Albertum marchionem
Brandenburgensem petentibus belli ducem dedit, qui Poloniam sæ-
pe infesto exercitu petens, longe lateque prædas egit. Non multis
post diebus actum de concordia. Rodericus Burgenfis episcopus, na-
tione Hispanus doctrina ac virtute præstans, arbitër litis ex Basili-
ensi concilio missus Albertum convenit. Disceptatum est inter le-
gatos partium, non convenientibus induciæ belli dictæ, conventus
in aliam diem apud Uratislaviam statutus. Eo veniens Albertus,
ex gradu forte prolapsus, graviter læsus pluribus diebus agrotus de-
cubuit: exin claudus effectus, infecta pace per Moraviam in Austril-
iam rediit. Interea comes Ulricus, qui Bohemiæ præerat, inter Ba-
rones de vendicando sibi regno agere cœpit. Albertus cognito
ejus studioproperatim stipendia subtraxit. Ille: materia adimpleta

qva Bohemorum animos sibi conciliabat, ex provincia discessit, nec ultra remissus est, regni cura Mainardo & Ulrico Rosenfi commissa. Per idem tempus Despotus Servia, qvam Rasciam vocant, cum sacerdotibus & nobilibus in Hungariam profugerat, Turcarum impetum veritus, uno tamen relicto filio, qui castellum Synderoviam, in ripa Danubii situm, & à Turcis obsessum, tueretur. Albertus ab Hungaris invitatus, obsessis opem laturus, Budam petiit. Interea Georgius Palotius, Strigonienſium pontifex, diem obiit, qui coronam regni, divitemqve regum suppellectilem in arce servaverat. Qva re cognita, Albertus eo se confert. Arx reginae deditur. Qva dum thesaurum regni coram Baronibus ad eam rem selectis recognoscit, coronam beati Stephani regis, qvam sacrosanctam putant, clam surripuit, anuqve custodiendam tradit, cætera obſignatis occludit, arciſ.

CAP. LVI.

De morte Alberti inclyti regis.

Albertus Budam reversus, non expectatis auxiliis adversus Turcas exercitum ducit, castra inter Titiam amnem ac Danubium collocat. Interea Turcarum imperator evicto castello, exaratoqve Despoti filio, cujus sororem in matrimonium duxerat, domum abiit. Crudelis, qui neqve conjugii affectum sensit. Verum Turcis matrimonii necessitudo levis, apud quos singuli pro opibus plures uxores habent, regibus eo amplius nubere licet. Ita animus multitudine distractus, nullam pro socia, pariter omnes videret. Albertus ubi expugnatam Synderoviam, Turcas abiisse cognovit, dimisso exercitu Budam rediit. Sed insolito ferventis Augusti calore vexatus, dum peponibus nimium oblectaretur, in ventris solutionem incidit, sentiensqve periculum, moriturus in patria Viennam repetere statuit. Iter ingressus, cum jam Strigonium praterisset, in villa qva Longa dicitur, condito testamento sexto Calendas Novembris decessit, princeps liberalitate ac fortitudine clarus, & qui cæteris rebus longe religionis studium anteposuit.

CAP.

Quomodo Bohemi post mortem Alberti, eligunt in regem Albertum Bajoaria ducem, sed electioni consentire noluit.

Bohemi qui Alberti regis causa inter se dissidebant, cognita morte, apud Pragam convenientes, unum totius regni corpus efficiunt, atque ad eligendum novum regem ad octavum Calen. Majas diem statuunt. Rochezana qui dudum apud Gracium exulaverat, domum revertitur, suoque more infans, Romanam ecclesiam, Cardinalesque, Patriarchas, ceterosque per orbem episcopos blasphemans, apud solos Bohemos incorruptae veritatis in veniri sacramenta dicit, preciosissimum Christi sanguinem parvulis ac dementibus praebet. Sacerdotes suae temeritati adversantes, domo pellit, popularibus communionem sub specie vini recusantibus, ecclesiasticam sepulturam interdicit. Redeunt damnata tempora, suumque placitum, suum quisque ingenium recepit. Regina Elizabeth jam filium ex Alberto pepererat octavo Calend. Martii, Ladislaum nomine, atque Hungarorum ei coronam imposuerat. Mittuntur ad eam legati, qui dicant *ad eligendum regem diem statutam. Si quid juris in regno Bohemia ad se spectare confidat, oratorum mittat, qui rem suam agant.* Regina natum ex Alberto filium in cunabulis ostendit, rogat ne paterna hereditate pupillum exuant: tempus mittendi legatos arctum esse: neque enim amplius quam dies quindecim supererant. Si prorogetur terminus, missuram qui pueri iura edisserant. Erat inter legatos Procopius Rabensteinus nobilis eqves, doctrina ac morum lenitate praestabilis, cuius nos amicitia pluribus annis oblectavit. Is cum Alberto servisset, habiturum se cura ait, *qua regina mandaret.* Reversus in Bohemiam eos primum adiit, qui partes Alberti foverant. Exponit reginae desiderium, suadet proferri conventum. Res digna exauditione videtur. Verum Ptarfco, & qui Alberti recularant imperium, cum jam Pragae convenissent, regno consulendum quantocius esse dicere, reginam spernere, instare, properare, vocare absentes. Illi diem ex die consulto proferre, morae causasnectere. Interea legati ab regina veniunt, fit frequens conventus. Intromissi Oratores proceres

proceres rogant, Sigismundi & Alberti suorum regum meminerint, veniens filiumq; ne respuant, contra jus gentium paternam hereditatem pueri se adimant. Fœdera cum Australibus percussa ne violent, pupilli atque orphanæ misereantur. Sunt non pauci, qui læto favore legatorum postulata suscipiunt. At qui Albertum oderant, filium regem negare, ejus patri tanquam regi non paruisse. Infantem regno inutilem esse, regem à regendo dictum, qui regendus sit, regem vocari non posse. Anterivum Ladislaus adolescat, longum tempus effluxurum esse, interim regem assumi, qui per se regat. Satis esse Ladislao, si post quatuor & viginti annos id regnum vocetur, medio tempore locum alteri faciat. Reges regno dari, non regnare regibus. Fredericum Austria ducem, jam Romanorum regem electum, Bohemis indulsisse, uti quem vellent, regem sibi assiscerent. Vicit hæc sententia. Albertus itaq; Bajoariæ dux, majore procerum voto rex declaratur, qui apud Venceslaum quondam nutritus, Bohemica lingua non ignarus erat. Mittuntur ad eum primores regni, inter quos Ulricus Rosenfis, homo semper se tempori accommodans, princeps fuit, qui licet Alberti partes olim defenderit, hujus tamen ententiæ suæ exiterat. Quibus ea res indigna videtur, hi Procopium ad Fredericum Cæsarem clam ire jubent, rogantes nobile regnum ne pupillo negligat, cujus tutelam suscepit. Jam enim Elizabeth Hungarorum inconstantiam verita, qui ad Polonia regem decerant, Ladislaum ad eum miserat educandum. Fredericus audito Procopio, missis ad Albertum Bajoarium nunciis hortatur, ne regnum sibi alienum usurpare præsumat, quod cum difficile, cum ignominiosum fuerit. Bohemis, quibus defuncti regis heres esset, non licuisse alium eligere, neque se potestatem eam dedisse, quemadmodum in Bohemorum conventu nonnulli e mentis fuerant. Procopium vero in Bohemiam remittit, qui jus Ladislai haudquaquam se neglecturum asseverat. Albertus ea virtute atque animi moderatione usus est, quæ postquam reges esse cœpere, rarissima semper fuit. Nam venientibus ad se Bohemorum egatis, amplum & nobile regnum offerentibus gratias egit, qui se unum ex omnibus elegerint, cui parere vellent dignumq; tanto imperio judicassent. Multa se idcirco debere Bohemis, neque id unquam beneficii oblivioni daturum. At cum regis Alberti soboles exier, indecorum esse eum alterius injuria regnum querere, paternam hereditatem nulli auferendam. Qui pupillos suo jure dispoliens, Diis atque hominibus in visis panis aliquan-

de patriati sceleris dare: cognovisse se non vano rumore fœdus antiquum inter Bohemos & Austriacos extare, deficiente mascula sobole principem ne fortas assument: fidem servare pulchrum, ne cui semere noceatur cavendum. Sceleratam execrabilemque vocem illorum, qui regnandi causa jus violandum asserunt. Atque ita majorem se sperato regno monstravit, & si verum fateri licet, clarissimum egi regem. Nam regnum apud eos, qui spernunt, non qui cupiunt.

CAP. LVIII.

De Ladislao infante Bohemorum Rege quintodecimo.

Bohemi ab Alberto repulsi iterum convenientes legatos ad Cæsarem mitunt, petentes tutorio nomine, uti regnum accipiat. Is in Belgium se iturum dicit coronæ suscipiendæ gratia, cum redierit de re ipsa transacturum. Reversum potentissimi ex Bohemia proceres adeunt. Inter quos Ptarſco cum esset Alberti filio insensus, seorsum Fredericum alloquitur, *regem ut seipsum faciat, hortatur, facile id futurum, si tutelam pupilli rejiciat. Nam cum ceteri desint, Bohemos suapte ingenio regnum sibi oblaturus, cui ex fœdere tanquam seniori Austria principi debeatur.* Negavit Fredericus orphanæ, cujus tutelam gereret, hæreditatem se quoquo pacto invasurum, nec tamen Bohemiam tutorio nomine administrare voluit, quam sine profusione magna pecuniarum retinere non poterat. Nam Bohemi nisi ex regibus quotidia munera accipiant, ab officio recedunt. Neque est regnum cujus fiscus abundat. Regiæ possessiones in privatas manus pervenire, argentifodinæ unde opes regiæ in immensum crevere, majore ex parte perire. Distracti census, vectigalia proflus extincta, nisi populares in sumptus regios pecuniam conserant, quam vocant bernam, aut rapere unde vivat regem oportet, aut precario regentem mendicare. Svasit igitur Imperator, ipsi ut per se provinciam regerent, donec pupillus adolefceret, donatosque oratores à se dimisit. Domum reversis gubernatores eligere placuit, inter quos Ptarſco & Mainardus priores habitæ. Stetit aliquandiu concordia discors. Nam licet Mainardo Ptarſconique factionum capitibus parum conveniret, & alter conventa cum concilio habita servanda esse diceret, catholicorum

arum tutor partium, alter sperneret, Rochezanæ amicus, ab ar-
 nis tamen abstinere, mediumque quoddam temperamentum inven-
 um est, quo partium cuique suo voto liceret vivere. Verum Ptar-
 cone vimorbi repente extincto, Mainardi potestas aucta est, cui tum
 Pragenses, tum fortiores regni civitates paruere. Id ægre fuit adversæ
 parti, quæ Ptarcone defuncto ad Georgium Poggiebracium se con-
 ulerat, eumque sibi ducem elegerat, jam tamen rei militaris peritia,
 ebusque strenue gestis insignem. Orare igitur ne jacere suas partes si-
 at, Mainardum indies crescere, Pragam in potestate habere regni metropo-
 lim, sacerdotes qui Romanum ritum introducant magnificare, qui veritates pa-
 rum sequerentur, persequi. Occurrendum temeritati hominis, qui peregrinos
 mores patria anteponat, Pragam ei auferendam, neque id esse difficile, ci-
 vibus non placere Mainardi regimen, Rochezanam multos habere amicos,
 qui excitato tumultu arma capebant, audendum esse fortibus viris, fortu-
 nam ipsam aperire vicloriam. Georgius ipse, qui suapte natura magna
 superet, collaudatis svaloribus nonnullos in urbem ire jubet, qui per-
 entatis civium animis, quæcunque invenirent, ad se referant. Post-
 quam multi aures adhibent, conjuratione facta invadendæ urbis di-
 ces constituitur. Conjurati incendium in parte urbis admodum re-
 nota excitant, concurritur ad reslinguendum ignem. Interea Ge-
 orgius ex adversâ parte cum copiis muros invadit, nec mora prodit-
 ores in instanti portas aperiunt, extollitur clamor, ut capta urbe so-
 let. Hinc tremor suprema timentium, inde exultatio victorum ex-
 iudiri. Trucidantur passim resistentes, Mainardus in eo tumultu ca-
 ptus in carcerem conjectus, ibique tandem obiit, sive tædio diutini
 carceris, sive, ut plerique putaverunt, exhausto veneno. Ex illo tempore
 ine controversia Praga in potestate Georgii fuit, neque posthac adversa-
 ri palam voluntati ejus ex Baronibus quisquam præsumsit: quibus pote-
 tas suspecta visa, durum imperium, in concionibus laudare hominem,
 probare regimen, blandiri, adulari, cum esse dicere, qui tandem regni cala-
 mitatibus modum ponat. Id nulla vi rectius fieri posse, quàm si rex in re-
 gnum veniat, precari, numen obtestari, id patria non doneget, legatos ad
 Cæsarem mittat, infest, urgeat, facturum tutorem denique, quod in pu-
 blicum sit. Si pergas adversari, nihil Bohemis imputandum aliis regem
 parentibus. Sententia quamvis ingrata Georgio, accepta in auribus
 populi reselli non potuit. Missi ad Cæsarem oratores nihil impetra-

vere, pupillaris ætas excusationem præbuit, quamvis sæpius idem tentaretur. Venerè plurimi ex Bohemis ad Fredericum visendi regis gratia. Inter quos Georgius nomine Giscra, armorum gloria clarus, qui partes ejus unus fermè defenderat in Hungaria, cum rex Poloniae regnum invasisset, prædones sæpe acie fuderat, Joannem Huniadem bis castris exuerat, rebellantes Hungaros magnis cladibus affecerat. Is ubi ad conspectum regis intromissus est apud Novam civitatem, quo in loco tunc aderamus, astantibus plurimis illachrymans Ladislai manum exosculatus, in hunc modum verba fecit: *Videto te tandem tuncq; mi Rex, si scires quæ pericula propter te adivi, quibus me laboribus implicui, quot adverso corpore vulnera accepi. En cicatrices testimonio sunt, patri ego tuo tibiq; vitam devovi. Nulla vis est, nulla fortuna, quæ alienare animum à te meum possit, officia mea sola tibi auferet mors. Sed tu hac per artem non intelligis.* Et subridens, *Quod inquit, mihi premium fidei ac laboris erit? & quod das militi tuo stipendium?* Sextum tunc annum agebat Ladislaus, qui postquam Giscra finem dicendi fecit, oculos huc atque illuc circumvolvens, loculos Joannis magistri cameræ suspiciens ex phylacterio pendentes, quæ ille nummos more Teutonico pauperibus erogandos asservabat, hanc tacitus arripuit, araq; sex tantum, neq; enim plura invenit, illinc deprompta Giscræ dono dedit. Admirati omnes pueri factum, & providum & liberalem futurum judicare. Giscra innexos postmodum auro nummos è collo suspendit, regiæ gratitudinis monimentum. Hungari, qui mortuo Alberto regem Uladislaum ex Polonia vocaverunt, diu imperium Ladislai obtrectare, bellumq; adversus Turcas infelicitè fecere, in quo Uladislaus fortiter pugnans obruncatus est. In conventu deinde civitatum procerumq; Ladislaus rex appellatus, missa legatio ad Fredericum, in qua regni primores fuere, decretum electionis exposuit, Ladislaum in Hungariam mitti coronandum postulavit. Responsum est relictè Hungaros egisse, qui Regem tandem suum recognoverint, electione inde hand quaquam opus fuisse in eo, quem natura regem dedisset, neq; coronandum esse, qui semel coronatus sit. Puerum adhuc egere tutore, nullius tutelam salubriorem ei esse, quam Frederici Imperatoris & proximi consanguinei. Expectarent ætatem regno idoneam, interea per se regnum administrarent. Diu inter Hungaros & Imperatorem ob negatum regem inimiciæ fuere, & armis quoque tentata res est. Joannes Hunia-

des

des infestis copiis Austriam ingressus, quamvis ferro atque igne agros vastaverit, regem tamen coronamque, & quæ repetebat in Hungaria castella, obtinere non potuit. Pugnavit iterum contra Turcas, à quibus magno prælio victus, humilior factus, Cæsaris benevolentiam & petiit & impetravit. Ob quam rem quamvis sæpe & ab Hungaris & Bohemis Ladislaus peteretur, res tamen ad duodecimum ejus annum protracta est. At cum Fredericus imperialis coronæ suscipiendæ gratia Italiam petere statuisset, rursus Bohemi, Hungari & Austriales, legationibus seorsum missis Imperatorem fatigare, Ladislaum reposcentes, postulata omnibus negata sunt. Ad Bohemos, quia de re conventum Pragæ habituri erant, ac ferocius agere viderantur, regem alium electuri, nisi mos eis gereretur, legatos mittere placuit, quibus & nos additi sumus. Provinciales, quibus apud Pragam dies statuta fuerat, grassante illic peste, in Beneschavia convenire, quos in frequenti conventu, præsidente Georgio Poggiebracio, non hunc modum allocuti sumus: *Petivistis ex Cæsare, viri Bohemi, Ladislaum regis quondam vestri filium ad vos mitti, idem Hungari, idem Austriaci importunis precibus exigunt. Si vobis mos geritur, illos offendere necesse est, si preces aliorum audiantur, contemnere, vestras oportet, si necessarium sit ulterius ex duobus, vestram amicitiam præferret Imperator. Verum est enim majorum suorum cum Bohemica gente fœdus, & acceptorum ultro citroque beneficiorum memoria recens. Sin virtus claritasque, pensanda est, quis Bohemico nomini non invidet, cujus victorias tempestate nostra plures numerare licet, quam reliquæ gentes omnibus sæculis comparare poterunt? Verum Cæsari hoc tempore in hanc electionem descendere haud quaquam necessarium videtur, quando ea pueri ætas est, quæ neque vobis neque Hungaris usui esse potest. Esto, veniat in Bohemiam Ladislaus, quod inde regno emolumentum cedat? Ille nevis litigantibus decet? statum reipublica reformabit? adversus hostes copias, lucas? belli pacisve munia obibit? Nihil horum præstare potest, cui recte suela opus est. Illud in primis ejus adventum faciet. Regis pompa ducenda est, ornanda regia, adhibendi ministri, curia more progenitorum apparanda. Ad hoc grandi pecunia opus. Vobis nullum ararium esse audio, nullos census, nulla vectigalia publica. Ad vestras igitur opes recurrendum, vos præstare sumptus, vos regem alere, vos inexplebilem curiam & insatiabiles ministros replere oportebit. Video præterea inter vos non paucos esse proceres, consilio, auctoritate, atque opibus penè pares, Cura regis vni committenda erit, non omnibus.*

omnibus. Ille dominus, ille Rex vester iudicabitur, qui regis corpus in potestate habebit. Et quis vestrum est, qui non eum honorem sibi quam alteri malit? Semina inter vos discordiarum petitis, nisi prius in unum conveneritis, qui regis cura præsit. Vos his incommodis Fredericus liberat, qui suo summi pupillum regium gubernans, diffusionum vobis fomitem aufert. Nec vos latet, quandoquidem tenera regis ætas est, corpus ejus in potestate Caesaris rectum esse, quam in alterius cuiuspiam. Ille enim consanguineus est, ex eadem familia natus, & Imperator. Et quis pupillo regi convenientior tutor detur, quam princeps principum? Si sit inter vos & Hungaros contentio coram extraneo iudice, de custodia corporis regis, par causa vestra atque illorum iudicabitur. Utrique regem petitis, utrique fidelitatis documenta prestabitis. Verum in hoc illi superiores erunt, quia natum apud se regem, coronatumque, dicent. Apud Casarem vestra causa longè justior est, quam Hungarorum, se ipsum tamen in cura patrius vobis præsert. Curate regnum, pupillum sibi dimittite, quem postquam pubes fuerit, vobis inprimis credet. Quod vero oratores vestri dixere, alium regem accersendum a vobis esse, id magis terroris incutiendi causa dictum Imperator existimat, quam quod animo vestro ea sententia sedeat. Neque enim vestra fides incorrupta prius, hoc repromittit, neque progenitorum Ladislai in vos collata beneficia hoc exigunt, nec innocens ejus ætas quicquam demeruit. Ceterum voluite animo prius, ut sapientes decet, quemnam Ladislao præferre possitis, cujus sanguinem, si matris originem memoria tenetis, quatuor Romanorum Imperatores produxere. Si paternam prosupiam exquiritis, quingvies imperatoria dignitas in Austriaci domo resedit. Obscuritatem quærat necesse est, cui tanta claritas non satisfacit. Addite potentiam, amicitias, clientelas. Austriam vobis vicinam possidet, Moravia, Silesia illi parent; Hungari, cistres novæ moliri videantur, ab officio tamen non recedent. Imperator à quo regnum vestrum pendet, sanguini suo non deerit, nec jura familia sua negliget. Bojaria Saxoniæque ducis, Marchionis, Brandeburgenses, & omnes fere Germaniæ principes, Ladislauum propinqua necessitudine attingunt. Non potest hic pupillus offendi, nisi & tota Germania ladatur. Hac supersine vobis commemorari non ambigo, verum ita jussit Imperator. Ille in Italiam pupillum secum abducat, reductum, puberemque, factum, si perstiteritis in fide, ad vos primum mittet. Vos interea pro gravitate integritateque vestra, quod in rem Bohemici regni pupillique sit, consulere admonet. Verisimilis oratio vix neque sine favore accepta, acceptioremque Procopius noster collega reddidit.

qui

qui patrio sermone, Latine lingua ignavis verba nostra interpretatus est. Iussi sumus ex conventu paululum abire, mox revocatis responsum datum. *Reddita Imperatori gratia, qui eam legationem misisset, atque in dimittendo rege, Bohemos praeferret ceteris. Accipere se bene consulta consilia, missuros ex nobilitate sua primarios juvenes, qui Casarem Italiam petentem sequantur, eiq; ministrarent. Expectaturos quiete reditum, quem felicem sanctumq; superum benignitate futurum exoptent.*

CAP. LIX.

De morte Barbarae imperatricis, uxoris Sigismundi.

A Pud Gracium Barbara imperatrix ea tempestate decessit, inextinctae libidinis mulier, quae inter concubinos illaudatum avum publice agitans; saepius viros petiit quam peteretur, neque Christianae, neque alteri cuiquam religioni astricta, quippe quae superiores ullos esse negabat. Ferunt eam ancillas suas saepe orantes jejunantesve increpasse, quae corpus suum frustra macerarent, fidumque coeli numen placare verbis crederent *Vivendum suavius, dum vita superest, fruendumque voluptatibus. Id tantum homini datum, cujus anima cum corpore simul extinguitur, somnare qui alteram vitam sibi promittunt.* Congrua moribus sententia. Nam qui relicto animi cultu voluptati corporis se dedere, gravati vitiorum sarcina, non quibus explicent vitamque corrigant, sed quae coeptum iter approbent, ea dogmata facile imbuunt. Neque inquinatis mentibus solamen ullum valentius, quam totum extingui morte hominem opinentur. Una salus desperanti coelum, inferos non timere. Corpus Barbarae quamvis infidelis foeminae, Bohemi Pragam tulere, peractoque funere in sepulchrum regum condidere. Nec defuere sacerdotes, qui prophanum, cadaver ecclesiastico ritu sepelirent. Non sunt regibus scriptae leges, nec in Bohemia quicquam non permissum. Fredericus postquam, quieturos Bohemos intellexit, quorum motus in primis verebatur, reclamantibus Hungaris & Austrialibus, assumpto secum Ladislao rege Italiam ingressus, augustalem coronam à Nicolao quinto pontifice maximo Romae accepit. Exin viisitato apud Neapolim rege Alphonsio, cujus tum opes florentissimae fuerunt, cujusque neptem in matrimonium duxerat Leonoram, regis Portugalliae filiam, moribus ac for-

ma præstantem, domum rediit. In eo itinere Ladislaus sæpe fugam molitus est, consilio pædagogum fretus, cum quo postea captus, usque in hunc diem custoditur in vinculis.

CAP. LX.

Quomodo Australes Ladislaum regem ab Imperatore petentes, non exauditi, bellum movent, Novamque civitatem obsident.

Australes interea svasore Ulrico-Eizingero, sumptis armis præfides provinciæ à Frederico institutos vi pellunt, gubernatores ex seipsis duodecim eligunt, summam rerum Eizingero committunt. Inventorem quoque novitatum alterum Ulricum Ciliæ comitem in societatem accipiunt, auxilia ex vicinis gentibus accersunt, reversum imperatorem, missis legatis, aut regem Ladislaum tradere, aut bellum expectare jubent. Postulatis non tam rejectis quàm suspensis, impatientes magis moræ quàm belli, infestis signis Novam civitatem petunt. Committitur primo adventu atrox pro portis prælium, nullus sagittis modus, cadunt sine numero tela, bombardæ stragem hostium horrendam edunt. Miserabile visu, disiecta passim membra equorum atque hominum cernere, cruorem late fluentem aspicere. Qua densissima fuit, unus perfrigit aciem lapis emissus, idem alius atque alius fecit, prostratis quæcunque occurrere, inermibus atque armatis, nec tamen intermissa pugna. Conglobati hostes, magis ac magis insistere. Ubi res gladio geri cœpit, ac vir virum manu prehendit, equus equum impulit, pugnatum est aliquandiu æquo Marte. Postremo Cæsarianorum acies, non tam virtute quàm multitudine superata, terga dedit, atque in urbem trepide se recepit, unius militis Andræ Pœumkircher, postea à Cæsare ad Baronatum suffecti, audacia civitatem tutata est. Qui ne victores cum victis uno agmine irrumperent, tamdiu pro porta solus impetum tenuit, donec conversi fugientes, globo facto, ex loco difficili hoste repulso, januam clausere. Firmata est deinde obsidio, & oppugnata machinis mœnia. Ex Bohemis solus Henricus Rosenfis cum ducentis equitibus, peditibus ferme octingentis in castris

tris fuit. Hungari nondum venire. Neque enim per inducias bellum
 asserre Cafari licebat. Australes circiter duodecim millia militum ex-
 editos in armis habuere. Georgius Poggiebracius Cafari, cujus erat
 mieus, opem laturus, sedecim millia militum congregaverat. Sed
 audita concordia, in agrum regulorum Rosensium exercitum duxit,
 illasque late populatus est. Imperator enim interventu Caroli Mar-
 thionis Badensis, Sigismundi que Saltzburgensis archiepiscopi, Ladis-
 laum è manu sua dedit, Australibus multa promittentibus, quæ mox
 barbara fide negaverunt. Inter cætera conventum erat, ad tertium
 idus Novembris conventum Viennæ habere, in quo vocati utrimque partis
 consanguinei, Bohemi quoque atque Hungari, de tutela regis nondum pu-
 eris judicarent, Ladislaum interea in potestate comitis Cilia extra Viennam
 legere, nihil prius administrare quam consilii decretum fieret. Verum
 puer postmodum in urbem ductus, summis novisque honoribus exce-
 ptus, è vestigio magistratus in civitate creavit, præfecturas tota pro-
 vincia instituit, sacerdotia donavit, regio more curiam erexit. Hun-
 gari ad eum venire, inter quos Joannes Hunniades fuit, qui tum
 comitatum Bistricensem regia beneficentia consecutus, haud aliter
 quam principes consuevere, novæ dignitatis insignia suscepit. Ac-
 cersunt & regem suum Bohemi, cum Georgio Poggiebracio, qui-
 bus non minora Ladislaus pollicitus, quam pater atque avus promi-
 serant. Postquam dies affuit cum imperatore constituta, Ludovicus
 Bajoariæ & Gulielmus Saxoniarum duces, Albertus quoque Marchio
 Brandenburgensis, Carolus Badensis, & multi ex Germania prælati
 ac principes advenere. Freqvens conventus habitus. In quo præsi-
 lente Ladislao, oratores imperatoris, inter quos & ipsi fulmus, ita
 auditi sunt, ut victi apud victorem. Frustra æquitas, frustra hone-
 stas, in medium deducta. Cuncta ex arbitrio comitis gerebantur,
 ipse pro rege verbum facere, ac respondere, qui neque leges, neque
 pacta victorem obligare posse aiebat. Fredericum & jure simul &
 bello excidisse, armatis ac fortibus jura favere. Postremo infectis re-
 bus conventus dissolutus. Nicolaus Cardinalis sancti Petri, doctrina
 & vitæ integritate conspicuus, ad componendam pacem Apostolico
 imperio missus, ab Australibus rejectus est. Ladislaus quamvis rex
 appellaretur, alieno tamen arbitrio ductus, in regnis suis triumvira-
 tum deduxit. Joannes Hunniades Hungariam rexit, Poggiebracius

o

Bohe-

Bohemiam, Ulricus Austriam, Penes hunc major autoritas, qui regem in potestate habens, illis quoque imperare posse videbatur. Promiserat Ulricus & Hungaris & Bohemis regem ad eos propediem venturum, Hungaris primū satisfacere statuit, diem illis apud Pozonium constituit. Conveniunt frequentes Hungari, res ibi voluntate huiusmodi ordinantur. Potentiori omnia parent. Ulterius regnum ingredi, neque regina, neque comiti visum. Fit reditus in Viciam, Bohemis dies influitur, quia regem coronandum Pragæ suscipiant. Erat inter Bohemos Joannes Smiricheus, homo nobilis, & facundiae gratia inter primos constitutus. Is postquam regem Bohemiam ingressurum cognovit, literas huiusmodi ad eum dedit. *Joannes Smiricheus Ladislao regi salutem. Venturum te quamprimum in regnum tuum probo, si modo imperaturus veneris, non pariturs. Inermem impotentemque intrare non lando, si non bicipitem mater peperit, ut ex duobus capitibus unum Vienna apud amicos dimittas, alterum Bohemorum dubie credas fidei. Vale.* Epistola comiti reddita est, qui cognito tenore, Georgio eam remisit. Ille accersito procerum concilio, inter quos Joannes non in postremis erat, literarum sensum suppressio scribentis nomine recitat, quid mereatur scriptor percunctatur. Dignum morte primi judicant, nec Joannes suo loco sententiam dicere iussus, adversari audet, proditorem & ipsum patriæ, afficiendumque summo supplicio censet, qui ea scripsit. Profertur mox epistola ejus manu conscripta, & impressum annuli signum recognoscitur. Damnatus ore suo comprehenditur, duarum horarum tempus datur, in quo si velit, & animæ suæ saluti, & domesticis rebus consulat. Nec diutius vitæ dimissus, gladio percutitur. Sic vir magis eloquens quam cautus, dum alienam servare vitam studet, perdidit suam.

CAP. LXI.

De ejectione Comitissæ Ciliæ, & privatione administrationis suæ.

COmnes interea, ut quam splendide regem in Bohemiam duceret, haud ignave operam dabat, ad eam rem non parum auri necessarium erat. Publicum ararium exhaustum, qui eam summam crederent, neque negotiatores, neque proceres inveniri. nos
- cft

est Austrialibus, quotiens repentina principi necessitas ingruit, ex subditis pro modo facultatum pecuniam exigere, quam vocant *Srenam*. Id tamen injussu provincialium haud permissum. Hue ergo revertitur. Convocantur apud novum Triticiburgum pro veteri consuetudine quatuor ordines, Sacerdotes, Barones, Nobiles, Civitates. Ibi comes praesente rege convocationis causam edicit. Iterum in Bohemiam regi necessarium ostendit, quae pecunia sit opus exponit, principi suo ut subveniant hortatur, neque inopem mendicantique similem ad coronam suscipiendam ire permittant. Conventus deliberandi copiam petit. Ibi Eizingerus, qui jam pridem à comite spretus, extra regis gratiam ejectus, occasionem quae se vindicaret expectabat, idoneum nactus tempus, vocatis seorundum primoribus, quos sibi fidos, comiti in senos credidit, ita locutus fertur: *Quid agimus, utri Austriales, semper ne Ciliensis mancipia erimus? Imperatoris jugum excusamus, ut comiti serviremus? Moderatius certe illius regnum fuit, tolerabilior duratio. Ille in Austria natus, nostrorum principum sanguis erat, & si verum fateri libet, nostri domini dominui. Quia tamen ex res sua magis quam principis nostri provinciam rexerat, arma sumpsimus, praefectos ejus ejecimus, regem nostrum vindicavimus. Hic alienigena nostra demum aetate principatus honore donatus, nos omnes pro servis habet. Cui nostrum de re publica consilium creditur? injussu nostro rex in Hungariam ductus est, superis gratia, qui remiserunt incolumem. Nunc nescientibus nobis promissus Bohemia, Hungarica Bohemicaque, negotia solus comes pro libidine sua ducit. Neque contentus duorum regnorum gubernatores vestigales sibi fecisse, Austriam solus exhaussit. Nam quota portio est, quam regis sumus accepit? quicquid reliqui est, comiti cedit. Major ei quam regi familia servit. Taceo concubinam instar regina cultam, cujus virum concivem nostrum, ô Vienneus, interfecit. Plena praeconibus & meretricibus domus ejus, inter hos regias opes effundit. Magistratus, praefecturae, sacerdotia vendit: ubi non sufficiunt publica furtiva, ad privatas facultates manus admovent. Quicquid olim peccavere opulenti, hodie plebitur, nulla vetustas impunitatem criminis habet. Neque tanta innocentia est, incorrupta puniuntur scelera. Et offendisse majestatem convincitur, quisquis dives habetur. Nemo sua substantia certus dominus. Equi servi, liberi, conjuges vestrae, pro libidine comitis auferuntur. Nunc summi regii petuntur, quibus in Bohemia pergat. Fateor, non iniqua postulatio est, si frans abusu, Cantio rem me comitis artos ac versutis reddunt.*

Soli hoc precande non regi quaritur, novum aliquod bellum novum argentum parari. Nostris alitur malis sua quies: pax ejus, nostrum bellum est. In-
 jectum facit nostra securitas. Pudet me patientia nostra, qui si viri esse-
 mus, factis opprobrium hoc è nostris oculis ejiceremus. Sed fuis hæcenus
 provida cunctatio, nunc simul congregatis reipublica licet consulere. Resu-
 mite aliores spiritus, amicos quisq; vestros commonitos reddite, ad imperi-
 um prosto cum armis adsint. Accingimini mecum, aut vobis libertatem, aut
 mihi mortem parabo. Illud in primis mihi ex usu videtur, multitudo ne re-
 gi postulata deneges, paucos ex primoribus eligat, qui regem adeuntes semo-
 eis arbitris provincia necessitates exponant. Non dubium, quin vobis mihiq; id
 munus demandetur. Ego si regis alloquendi facultas detur, exclusum
 me comitem nequaquam ambigo. Placet Eizingeri consilium, dant in-
 vicem dextras, jurejurando se astringunt alterum alteri non defutur-
 um, donec comes ejiciatur. In conventu provincialium quæ volunt
 ex sententia ordinant. Nec morati, regem adeuntes daturus argen-
 tum provinciales offerunt, esse tamen, quæ soli sibi mandata perfe-
 rant, reipublicam Austriæ concernentia. Jussis exire cæteris, soli
 apud regem manent. Ibi Eizingherus regem Austriæ tangvinc na-
 tum dicit, nullos sibi fideliores Austrialibus esse. Imperium ejus illis natu-
 rale, cæteris violentum. Consilium ab his recipi oportere, qui amant. Mode-
 ste ferre Austriales principis sui negocia non bene administrari, expilari pro-
 vinciam, vexari subditos, vicinorum odia provocari. Comitem ditare
 suos, regem ad inopiam redigere: Ladislaum regem vocari, comitem re-
 gnare, bellum ab eo cum imperatore nutriri. Gubernatorem autem Hunga-
 ria annua quatuor & viginti milia nummum regi pendere, comiti duode-
 cim milia. Idipsum reliquos provinciarum præfides facere, omnes comiti vo-
 ligales esse. Nihil dubium, quin ea mens hominis ad regnum quoque aspi-
 ret, amovendum eum priusquam meditata perficiat. In atrocibus delictis
 etiam cogitationes plectendas esse. Possè haud difficile comitem ejici, verum
 taciturnitate opus. Aperto consilio postquam cuncta placent, intro-
 misso comite deliberatio conventus exponitur, promissa pecunia di-
 citur. Viennam tamen, dum exigitur, esse petendam, ordinandam ci-
 vilitatem, ne quid in absentia regis turbarum exoriat. Ficta pro ve-
 ris plerique referunt. Commendat deliberata Comes. Eizingerus Vi-
 ennâ præcurrit, senatum de mente regis edocet, cujus reditus civi-
 tati jucundissimus fuit. Nihil prima die actum. Postera summo mane

Eizinge-

Eizingerus regiam adit, collocatis in proximo divi Augustini templo mille armatis, qui praesto ad signum irrumpant, alios tectis armis intrare palatium jubet. Conveniunt frequentes consiliarii, regem in rubiculo salutant, proceres exiturum in aulam expectant. Ex familia comitis nemo intromittitur. Ultimus omnium adest ipse Comes, qui apud concubinam dormierat, nec tam cito venisset, nisi vocatus ab amicis in palatio novas res parari accepisset. Pulsanti fores non satuere, donec furens calcibus insultavit. Ubi ad regem ventum est, silentium aliquandiu servatum. Deinde Eizingerum innuente rege ita locutum accepimus: *Ab hac hora, Comes, regiam tibi curiam interdiciam cito, abique quo libet gentium: neque posthac gubernatoris nomen, neque consilarii, neque regii familiaris usurpes. Hac me tibi dicere rex iussit: Ad ea Comes nihil mutato vultu, forti & constanti animo indignum se cui talia licerentur, respondit. Emulorum suorum ea esse, non regis, solere principes qui de se benemeriti essent, his meliora referre, se patri Alberto, se matri Elizabeth, se ipsi Ladislao summa fide servivisse, pro eo prius fuisse sanguinem quam nasceretur. Bella ejus causa difficilissima confecisse, fuisse in carceribus, patrimonium fuisse, imperatoris odium incidisse, ut regnum ei conservaret, seire se benignum regem habere, & accepti beneficii memorem. Quae dicta essent verba, moribus suis non convenire, Eizingerum ea excogitasse, qui jampridem sibi fuisset insensus, quoniam pro sua libidine expilari regis dona non potuisset. Orare ne plus inimicorum odia quam sua merita vellent, ne bonitatem regiam adversariorum malignitas vinceret. Fit silentium: Comite non satis certo sentitur, an rex in sententia persisteret, & mutatum ejus animum ratione Comitis verebatur, inclinaturi pro ille se verteret, ex cujus nutu pendere victoriam norant. Eizingerus de statu suo sollicitus, nihil cunctandum ratus, priusquam rex comiti responderet. Ita inquit: Ego mandante rege verba feci, nihil de meo locutus sum, ipse adest, ipse me iudicat. Dabo merito parvas, si meam ibi, Comes, non regis voluntatem exposui. Et sive tandem Rex optime, nec nos ultra sustinere teneto. Tum rex placide, ut consuevit, ex mea, inquit, intentione ac voluntate locutus est Eizingerus, atque his dictis subticuit. Vidisses erectas Australium mentes, & jam comiti tanquam victo ejectoque insultantes. Ille ad proceres exiens, quos in aula congregatos diximus, ejectionis suae contumeliam exposuit, consilium atque auxilium expetens. Quibus in voluntate regis omnia sita respondentibus,*

bus, ad sororem regiam se contulit, ab ea præter lachrymas & muliebrem ejulatum nihil extorquet. Et jam undique per palatium ire armatos animadvertit. Cedendum itaque potenti invidiæ censuit, neque parum putavit ex inimica civitate salvum corpus educere. Clientes ejus audita rei novitate sibi quisque fuga consuluerant. Tacitus igitur & confuso similis cum quatuor tantum comitibus ex aula discedens, in patriam suam concessit. Albertus Marchio Brandenburgensis ne populares saxa in eum jacerent, ad portam usque tutum iter fugienti præbuit. Verum quels prohibita manus fuere, linguæ libertate usi probrosa in abeuntem maledicta omnis generis congestere. Inconstantis fortunæ singulare documentum. Nam qui paulo ante tutor regis, & secundum in Austria caput erat, in quem omnium oculi respiciebant, qui belli pacisque munera solus agebat, unico regis verbo potestate privatus, inops consilii, & animo confusus abiit.

CAP. LXII.

De coronatione Regis Ladislai.

REx paulò post magnificentissimis apparatibus Bohemiam petiit, atque in Praga summos consecutus honores, regni coronam accepit. Bohemi in ejus sumptus suorum quisque censum tertiam partem contulere. Ex ea pecunia coronationis solennia peracta sunt, supportata curiæ onera, & nonnulla coronæ castra redempta, quæ vel Georgio Poggiebracio, vel amicis ejus commiserunt. Mansit ibi non parvo tempore Ladislaus, nec unquam hæreticorum ecclesias quamvis rogatus intravit nec sacris eorum interfuit. Presbyter quidam ex factione Rochezanæ, in sacello arcis rem divinam facturus, sacerdotali veste ornatus ad altare conscenderat. Rex eo in loco sacra, quibus interesset, celebrare jusserat. At ubi hæreticum id muneris occupasse, nec velle alteri locum facere didicit, misso magistro militum, prophanum sacerdotem, nisi abiret, rapi extra sacellum, & de proxima rupe præcipitari jussit. Illi charior vita quam contumacia fuit. Rochezanam in celebritate corporis Christi sacram eucharistiam per urbem deferentem ex fenestra conspicatus, nullum reverentiæ signum præbuit, Percunctantibus amicis ut quid sacramentum inhoneflasset?

nestasset? *Non me latet, inquit, divinisimum Christi corpus dignius
 esse quam per me satis honorari possit, nec mea reverentia gloriam ejus
 auget, neque dehonestatio decus imminuit. Verum mihi cavendum, ne
 dum Christum honoro, sacrilegum presbyterum Rochezanum populari-
 bus approbasse videar, quorum plerumque mores ex principe pendent.
 Nec illi me Deum contempsisse putabunt, cujus sacratissimum corpus carbo-
 nici presbyteri manu summis semper honoribus profectum videre. Gravis hæ-
 reticæ factioni jam mora regis in Bohemia esse cœperat, cujus sacra
 ibi eo & à cæteris principibus diutius confluentibus contemnebantur.
 Et jam qui decepti errabant, aliorum contemplati mores, suas ine-
 rtias cognoscences, relicta Hussitarum perfidia, ad ecclesiam rever-
 ebantur. Ob quam rem cupientem in Austriam reverti regem, nul-
 lus hærenarum est adversatus. Prius tamen quam rediret, Utratis-
 aviam nobilem urbem revisit, Slesiarum caput. Ibi cum divinis
 interesset in æde pontificali, frequentesque principes convenissent,
 Poggiebracius quoque proximus regi adstaret, fama est, eaque vul-
 gata, Chilianum quendam parasitum ex his, qui stulticiam simulan-
 tes alios stultos faciunt, Poggiebracium his verbis compellasse: *Quo-
 niam sacra nostra respicias plane adverto, animum non intueor. Fate ob-
 viro, nonne satis nitida tibi videtur nostra religio? Vides ne quàm multi
 & magni principes, & ipse rex noster unum ritum sequantur? Cur non
 is potius quàm Rochezanus consentis? An plus sapere paucos Bohemos, quàm
 aliquam Christi ecclesiam, censes? Quin relicta incondita plebe, nobilita-
 te jungas nobiliter. At Poggiebracius: Si tua hæc sunt verba, inquit,
 non es quem simulat, tibi tanquam prudenti respondeo. Sin aliena, satisfac-
 ere me illis oportet, audi ergo. Ecclesiasticas ceremonias sua quisque pro-
 de gerit. Sacrificia ea facimus, quæ credimus Deo grata. Neque nostri
 vitrii est credere, quod velimus. Vista magnis rationibus mens humana,
 olens nolensq; capitur, utq; natura instituta est, altera facile trahitur, altera
 abitur. Mihi persuasa est meorum sacerdotum religio. Si tuam sequor, ho-
 mines fortasse fallam, anima mea contrarius, Deum qui corda inspicit, ne-
 vco fallere. Neque me tui similem esse decet. Aliud histioni, aliud vero
 nobili convenit. Hac vel tibi habeto, si sapias, vel his referto, qui te submi-
 re. Comes Cilix dum hæc aguntur tractus animo, & omni spere-
 riva deslitutus, ab eo petere salutem coactus est, cujus salutem fuerat
 iudicatus. Ad Fredericum igitur confugiens, malo se usum consilio
 dicit,**

dicit, qui dominum suum reliquerit atque impugnaverit, recepit se parati sceleris poenam, regia curia dejectum, & in alienis hospitibus auxilia mendicare coactum. Poenitere quamvis sero prioris vitæ, dignus tamen cuius Cæsar misereatur, qui non tam nocuisse quam prodesse possit. Restitutum Austriam, si suo consilio fides sit, nam secum primores provincie sentire. Petit errati veniam, & in posterum magna pollicetur, si pristinam in gratiam recipiatur, Cæsar cui verba dare difficilimum esset, multa se comitis defectione passim damna tulisse commemorat, eaque resarciri exposulat. Neque Austriam sibi promitti sufficere, quæ non esset in comitis potestate, si sua quæ possideret, comes traderet, posse reconciliationem sequi: sin minus, non placere poenitentiam, quæ non sentiret poenam. Diu res agitata est. Postremo cum Fredericus facta cuperet, comes verba offerret, infecto negotio discessum est. Erat per idem tempus inter Franciscum Sfortiam Mediolani ducem, & rempublicam Venetorum grave atque atrox bellum. Alphonsus Sicilia rex Venetos adjuvabat, atque ob eam causam Florentinos Francisci amicos armis premebat, eumque Senenses sequebantur. Nec dubium erat, quin Francisci conditio multo inferior videretur. Quod cum ipse adverteret, externa ex Gallis auxilia accersivit, conducto grandi stipendio, Alphonsi amulo, Renato Lotharingæ duce, qui paulo ante ex regno Sicilia fuerat expulsus. Hujus adventu magna fortunæ inclinatio facta est, & Venetorum exercitus loco pulsi, debiliores visi sunt. Sensit hæc Ciliæ comes, atque hinc suæ miseriæ finem sperare coepit. Missisque ad Venetos legatis, venturum se cum ingentibus Bohemorum copiis auxilio pollicitus est & finem bello impositurum, si stipendia darentur. Neque id erat difficile. Nam Bohemi novarum rerum cupidi, & in armis educati, nullo imperio domi teneri queunt, si quis militantibus mercedem offerat. Adhibuerunt aures Veneti. Sed cum longinqua militia multum auri expoleret, oblatam potius cum hoste pacem accipere, quam dubium emere bellum voluerunt. Frustratus iis Comes, postquam foris nullum exilii sui praesidium reperit, per amicos reconciliari Ladislao quærit. Neque amplius adversata fortuna est. Invisus Baronibus Eizingherus, quorum avaritiæ atque rapinæ obsistebat, conservare gratiam regis nequibat, cum illi modo per seipsos, modo per filios, qui regi diu nocturneque adstant,

stabant, Eizingerum criminarentur, & indigne pulsum Comitem dicerent, regi propinquum, & qui sibi regnum restituisset, Libuit igitur ab exilio revocare Comitem.

CAP. LXIII.

De reductione Ulrici comitis Cilie, & restitutione administrationis sibi factæ.

Comes Cilie iis gestis, per amicos clam regi reconciliatur, reversurusque Viennam magno & splendido apparatu, mille ducens equites expeditos in armis, adit, venienti rex obviam extra urbem factus est. Primores, nobiles, populares, omnes exultare, amplecti, laudare Comitem, certare invicem, contumeliosus ejecerint, an magnificentius revocaverint. Mira rerum mutatio. Ubi paulo ante moestus in exilium ierat, in triumphantis modum convertitur. Eizingerus, qui culmen potentie consecutus eum deiecerat, quod in alium statuit, in seipsum pati cogitur. Intrante namque urbem comite, ipse cum amicis egreditur, spontaneum exilium igens. Lubricus apud reges primus est locus, nec solida potestas unius voluntate subnixæ. Ferunt comitem, Eizingeri cognito recessu, laudasse hominem, qui fortunæ ludibrio se subtraxerit, paratam ei turissimam fuisse mortem, si judicium expellasset. Usurum optimo consilio, si vitales procellas perpetuo declinaverit. Nec tamen sibi ipsi curia moros placere, fluxa incertaque omnia esse, omnibus horis instare pericula, acceptam periori anno ignominiam menti sue semper herere, semper ante oculos esse irremediabilem ejjectionem, contumeliosum exilium, probrosa verba, mirari quod in pejora pertulerit: Deo gratias agere, qui sibi pristinum statum reddidit, satisfactum honori suo esse, nec plura cupere. Mansurum tamdiu apud eum, donec ejjectionis infamiam gloriosi reditus rumor extinguat, potentiam deinde, & regis amicitiam, & populares aures malle se dimittere quam perdere. Non tam fortiter ea fecit quam dixit sapienter. Potentiam si consecutus fuerit nemo tam facile deponit, quam damnat. Revertent amici, implicat gloriæ cupido, obstat inimicorum metus, semper est quod crassius compellit. Facilius Gordii famosum in Asia

nodum quis solverit, quàm potentia regniqve blandiciis sese explicaverit.

CAP. LXIII.

De dolo comitis Ciliæ, Joannem Huniadem ab administratione regni Hungariæ cupientis amovere.

H Ungari postquam regem in Austriam rediisse accipiunt, legatos ad eum è vestigio mittunt, utqve in Hungariam veniat, suum regnum visitatum, petunt. Joannes Huniades petidum tempus Hungariam ferè universam in potestate habuit, regis arces in manu ejus fuere, equestres pedestresqve copiae uni ei paruerunt. Id nonnullis regni Baronibus invidiosum ac molestum erat, atqve in primis comiti Ciliæ, qui locum ejus optabat, nec post electionem ab eo promissum acceperat aurum. Criminari ergo Joannem, regi odium efficere illum regem esse, non Ladislaum, vestigia ad eum cuncta deferri, munitissima regni oppida, arces, equos, arma, in potestate ejus esse. Nihil dubium quin regni coronam quarat, si nequeat per Christianos, conatum per Turcas, quibus bis magnos Hungarorum exercitus prodiderit. Palam Turcis infestum videri, clanculum esse amicum. Bis fidem ab eo violatam, reginam Elizabeth, introducto rege Polonia, contra jus suum, repulsam. Polonum, quem accerserat, in bello desertum. Si pergat in Hungariam Ladislaus, in ejus manu aut vi, aut veneno periturum. Id solum quari, dum regis in Hungariam transitus petitur. Qui provincias ex arbitrio suo regunt, eos sine fraude dolisve superioris presentiam non expetere, insidias proculdubio in caput regis paratas esse. Preveniendum facinus, & in autorem vertendum scelus. Promittendum in Hungariam iter, prius tamen Joannem sub specie pacandi regni ad curiam evocandum, venientem captendum atque necandum, sic Ladislaum paterno regno perfreni posse. Tutissimum illud consilium ac salubre visum, compositis insidiis Joannes ad regem vocatur. Ille ab amicis de fraude certior factus (difficiliter enim res magnæ silentur) pariturum se regi in Hungaria respondit, irurumqve quocunque jusserit, extra regni fines non esse obnoxium. Mittuntur igitur ad eum primores curiæ cum comite Ciliæ, qui secum in finibus Hungariæ convenient ad oppidum Coziæ, conven-

tumqve

umq̃ue Viennam abducere si nequeant, intra oppidum arte tractum
 1 terficiant. Joannes ad iactum teli cum duobus millibus equitum
 onstitit, colloqvium in campis offerens. Comes Cilix se regis vicem
 2 erere ait, gubernatori eos adire, qui regis mandata perferant, band indeco-
 3 um esse, neque se ita ignobilem, ut cedere Joanni debeat, colloqvium intra
 4 oppidum & quietum & honestius haberi posse. Joannes legationem ad se mis-
 5 im dicere, legatos ei cedere ad quem mittantur, de nobilitate non esse in pra-
 6 entia certandum. Ceterum in Hungaria, Comites Cilix regni gubernato-
 7 res sequi solitos, postremo munita se oppida minime ingressurum, nisi presi-
 8 dium intus habeat, aq̃ue ut Comes. Ita rebus infectis discessum. Nova,
 9 einde fraus excogitata. Vicerunt Joannem communes amici, ad-
 10 entus in Viennam promissus, si modo rex principesq̃ue nominatim
 11 his literis securitatem facerent. Oblata sunt omnia, q̃væ optavit. Ille
 12 d octo millia passuum Viennæ appropinquavit. Ad quem Lamber-
 13 ius nobilis eq̃ves jussu Comitum egressus, properare eum festine jussit.
 14 am enim rex magno comitatu obviam exisset, & cum eo Comes, qui
 15 teras publicæ fidei afferret. Motus eo nuncio Joannes, triginta fer-
 16 nè stadia versus urbem profectus est, inspiciensq̃ue late campos, cum
 17 neminem exire obviam cerneret, in propinqua villa consedit. Tan-
 18isper moraturum, Comes cum quadraginta tantum equitibus adiit, &
 19 se regem occurrentem moraretur, eq̃vum repente ascendere, festi-
 20 nareq̃ue jussit. Joannes late, inquit, campi patent, neque ego vel regem
 21 vel alium quempiam video venientem. Tum Comes æstum causatus, re-
 22 gem intra vineas & arbores expectare in umbra dixit. Interrogatus
 23 de literis, apud regem eas esse respondit. Intellexit fraudem inesse,
 24 Joannes, seq̃ue verbis incautum duci. Conversus ad Lambergium,
 25 este, inquit, mentitus es mihi. Cui Lambergius, Q̃væ jussu Comes, ea dixi,
 26 i quis error inest, exim argue. Ipse suam causam agat, qui mandavit, mihi
 27 arere necessarium fuit. Rursus Joannes Comitum intuens, sicine ludi-
 28 care homines pergis? Fraude me appetis? ego te vi possem perdere. Incide-
 29 as in foveam, quam fodisti, si vellem. Q̃vis prohibere potest, quin de te
 30 odie ultionem accipiam, dignaq̃, tuis factis pramia reddam? Reverentia
 31 regis te saluum facit, illi tuam vitam dono, non tibi, cave posthac, ne meos
 32 ne oculos veneris. Atq̃ue ita rursus conveniendi spes adempta. Multa
 33 ost hæc inter Hungaros & regem agitata sunt, & cum ipso Joanne
 34 actiones habitæ. Arces nonnullæ regi reddita, rex ipse Budam pro-
 35 fectus.

*De cruce signatis, & pugna eorundem contra Turcas,
victoriamq; apud Albam in Hungaria.*

INterea mortuo Romæ Nicolao V. Pontifice maximo, qui Eugenio quarto successerat, Calixtus tertius Petri cathedram est adeptus. Qui cognita Mahumetis Turcarum imperatoris voluntate, Hungariam sibi armis subicere cupientis, (jam enim Constantinopolim græciæ cultmen expugnauerat) Joannem cardinalem Sancti angeli, virum ac idustrium magnanimum, cum legatione in germaniam misit, Septentrionis vires in Turcas concitaturum. Coactus est exercitus non tam armatus quàm fidelis. Vulgus incomptum, populares inopes, arma sumpsere, quos æternæ vitæ præmia commoverunt: opulenti homines, præsentis rerum statu contenti, domi mansere. Odiosus plerumque potentibus sermo divinus: quibus desunt facultates, levissimè in cœlum volatus. Mahumetes autem Constantinopolitana victoria superbus, congregatis ingentibus copiis, in Thracia per Triballos in Hungariam properans, centum quinquaginta millia pugnatorum ducere ferebatur. Et inflatus opinione sui, tantoq; tumens exercitu, nil dubitare, quin devicta Hungaria, Illyricos penetrare sinus, atque intima rure Liburnorum, & fontem superare Timavi, rerumque caput Italiam atque Romam uno impetu subigere posset. Verum parva urbs, & alioquin ignobilis, tantos ejus conatus retinuit, Taurinum appellavere majores, nostra ætas illam vocat Albam, ad confluentes Danubii Saviqve sitam. Hanc primam oppugnare statuit, propter opportunitatem transeundi fluminis. Joannes Capistranus ordinis Minorum professor, vitæ sanctimonia clarus, ea tempestate Hungaros in arma publicis sermonibus excitabat. Qui ubi appropinquare Turcas accepit, nihil moratus, in Albam se contulit, haud parvam cruce signatorum manum adducens. Joannes quoque Huniades contractis raptim copiis, eò profectus est. Cardinalis Budæ remansit, auxilia undique ciens. Rex ubi advenisse Turcas cognovit, nec vires Hungaris esse, quæ tantam vim ferre possent, mobiles gentis animos veritus, neque satis tutam Budæ moram arbitratus, sub specie venationis urbem egressus, in Austriam propere se recepit. Turca interim apud
Albam

Albam castrametatus, summis viribus eam urbis partem oppugnare coarctatur, quæ planus patuit aditus, dispositisque tormentis raræ atque insolitæ magnitudinis priores muros aperuit. Vacuum haud parvum spatium intus erat, usque ad murum alterum. Hic cruce signati stationes habuerunt. Parum testâ armis acies, gladiis hastisque tantum. Insuper, verum ferocitate animi, & cœlesti auxilio tuta. Ingressi per nuri ruinas Turcæ, atrox cum his prælium commiserunt. Capistranus ex turri clamitans Christianos hortari, vexillum crucis ostendere, opem de cœlo promittere, maledicere hostibus, Dei præsentiam implorare. Huniades modohuc modo illuc cum globo militum currere, instaurare ordines, pro fessis validos, pro faucibus integros sufficere, imperatoris ac militis officium exequi. Pugnatum est summa utrinque vi, modo nostri, modo Turcæ pedem referre. Audaciores, priusque bellatores confossi gladiis cadere, super cadavera passim strata colligerari, pulsi extra mœnia hostes. Instante suo imperatore, urgente, castigante, Turcæ iterum irrumpere, iterum pugnare, acriter Christianos in ultimum discrimen adducere. Postremo Christiana virtute repulsi, denuo periculi magis quam pudoris anxii, oppidum, cœdâ fugâ reliquere. Rursus sequentibus cruce signatis, extra muros pugnam instaurare. Mox ex proposito fugere, & quàm remotissime ab oppido Christianos protrahere. Interim aciem à latere immittere, præreditum in urbem egressis interceptat, furentes nostri ac victoria exultantes, in quod præcipitarentur discrimen, non advertere, paulum processuris, & à fronte & à tergo periculum imminere. Vidit ex muris Capistranus transversam hostium aciem, insidiasque cognoscens, revocare suos coepit. Cum parum exaudiretur, tympanis ac tubis confundentibus vocem, præceps in pugnam dilabitur, atque inter duas acies, inter tela volantia percurrens, clamoribus ac signis cruce signatos redire coëgit, apud quos nulla erat Huniadis vel fides vel auctoritas, quorum magnâ pars Teutonica fuit, Hungarico insensibilissima generi. Fraudati magna spe Turcæ in castra redierunt, cum præterea & viginti horis interdiu noctuque, nunc muros quatientes, tunc manu pugnantes prælium protraxissent. Multi ex utraque parte occidere, plurimi ex Turcis, & hi quidem præstantiores. De cæsis hostibus varia sententia est. Quidam super quadraginta millia perisse tradiderunt, nonnulli viginti millia cæsa fuisse affirmant. Alii ad sum-

num quatuor millia caesa fuisse dicunt, quod nobis infra verum esse videtur. Neque enim in tanto exercitu videri clades ea octiduo potuisset. Major profecto jacitura tantum imperatorem fugere compulit, qui sequenti nocte incensis castris ac machinis, cum toto exercitu trepidus abiit, nec tam audax superbusque venerat, quam timidus dimissusque fugam arripuit. Traditum est sub papilla confossum, salutem desperasse, vulnus ejus obsidioni finem dedisse, inter fugiendum plures quam in acie periisse. Victoribus ea tantum præda relicta est, quæ non potuit ignis absumere, tormenta scilicet ænea, & arietes ferro graves, machinarumque ingens vis. Huniades & Capistranus huic bello, interfuere, uterque rem gestam scripsit, neque alterius mentionem fecit, alteruter solidam sibi rei gestæ laudem usurpavit. Ingens dulcedo gloriæ, facilius contemnenda dicitur, quam contemnitur. Spreverat Capistranus sæculi pompas, fugerat delicias, calcaverat avaritiam, libidinem subegerat, contemnere gloriam non potuit. Qui summo Pontifici bellum, atque exitum belli describens, nulla Huniadis, nulla Cardinalis facta mentione, totum suum esse dixit, quod gestum erat, quamvis Deum inprimis victoriæ confessus fuerit autorem. Nemo est tam sanctus, qui dulcedine gloriæ non capiatur. Facilius regna viri excellentes quam gloriam contemnunt. Verum paulo post & Huniades & Capistranus alter morbo, alter senio obiere. Felices animæ quibus tam claro peracto prælio, tanto populorum favore quaesito, ægra relinquere corpora datum est.

CAP. LXVI.

De interfectione comitis Cilie per Ladislaum Huniadis filium patrata.

Ladislaus audita Huniadis morte, suadente Cilie comite in Hungariam rediit, duobus sibi ut videbatur æmulis liberatus, altero qui fraude, altero, qui vi suum regnum appeteret. non minus Huniadis obitus, quam Turcarum conflictus cordi fuit, qui sublato adversario Hungariam jam sibi parere non dubitat. Cæca humanæ mentis judicia, sæpe lata pro tristibus, pro latis tristitia ducunt, futuri nulla homini certitudo. Nemo novit quid vespere vehat, nemo tam superis ami-

cus

cus est, ut crastinam sibi lucem promittere possit. Multi dum se credidere dejectos, in sublime rapti sunt, multos exilia claros fecerunt, & optata consecutis saepenumero exitio turpitudiniquæ fuerunt. Comiti multo salubrius fuerat Huniadem vixisse, qui Hungariam suæ neci destinatam clausisset. Nunc metu vacuus, regem in Albam ductum, hostium spolia recogniturum, & campos visurum, ubi prælium gesta, ubi barbaræ castra fuere. Eam urbem Ladislaus filius, valido præsidio retinebat. Qui venienti regi, purpuratis, togatisque portas aperuit, armatorum circiter quatuor milia ab ingressu prohibuit. Hic dum mora trahitur, rem divinam spectante rege, consilium de morte Comitis in abdito conclavi proceres ineunt. Vocatus eo Comes, an iret aliquamdiu hæsitavit. Exin diploide vix penetranda ferro indurus, proficiscitur. Venientem Ladislaus *proditorum* compellat, qui patri sæpe necem paraverit, insensumque sibi regem reddiderit, nunc diem venisse, quo scelerum pœnas luat. Sunt qui Comitem prius arguisse Ladislaum dicant tanquam regi rebellem, qui ejus armatos intrare oppidum vetuisset. Illud constat, Comitem arrepto ex manu armigeri gladio, Ladislai caput petentem, nonnullos interjectæ manus digitos amputasse, exorto clamore Hungaros arripisse, defendentemque se magno animo Comitem multis confossum vulneribus obruncasse. Nec moratos, ea novitate regem, perculsum adeuntes, occisum regni hostem dicere, digna meritis præmia reddita. Regi nihil timendum esse, cuncta ejus imperio parere, nunc regnum ejus incipere, prius apud Comitem fuisse. Rex quamquam vehementer commotus erat tam atroci facinore, supra tamen quam ejus ferebat ætas, dolorem atque vim compressit, nec dubitavit jure cælum comitem profiteri. Amicis vero circumstantibus, ferendumque quodcumque id esset dicentibus: *Atqui sic necessitas*, inquit, *exigit. Ferendum est quicquid vitari non potest. Adeptam Comiti vitam reddere non possumus. Ille suo fato functus est, nos nunc nostra manent, qua Deus optimus maximus meliora faxit.* Jussitque defuncti cadaver plaustrum impositum Ciliam deferri, atque in sepulchris majorum condi.

*De laude Joannis Huniadis per Regem Ladislaum
pronunciata.*

Ipsē autem rex, Alba relicta comitante Ladislao, Budam repetere statuit, inter evitandum ad oppidum Huniadum pervenit. Ibi conjunx Huniadis obviam facta est, ob mortem mariti lugubri veste induta, puellæque quæ circa eam erant dejectis in terram vultibus, pullis amictibus mœrorem præ se ferebant. Rex matronam complexus, indigna sunt, inquit, hac vestimenta, quæ ob mortem viri tui deferas. Joannes Huniades de morte transiit ad vitam. Ille Hungariam Christo, mihi regnum servavit, Christiani nominis hostes fudit, fugavit, perterruit, pacem Hungaris peperit, salutem cunctis fidelibus aperuit. Fortia ejus facta etiam hostes admirati sunt, & vitam & mortem posteritas consecrabit. In pralio strenuus, domi mitis, in bello vicit hostes, in agitudine se ipsum superavit. Consilio ac manu suas acies sustentavit, perfregit hostiles. Ubi adesse extremum vita tempus agnovit, & iugere vim morbi, non est passus dominicum corpus ad se deferri, neque enim dignum existimavit servum à domino visitari, surrexit à lectulo quamvis labentibus membris, & cum deficiente virtute suis pedibus ire non possit, in adem se vebi sacram iussit. Ibiq; de more Christiano, si qua extabant rerum humanarum vestigia, sordium confessione deterisit, & sacrosantam accipiens eucharistiam, inter sacerdotum manus terrena fastidientem animam exhalavit. Et quo illum migrasse credimus, nisi ad eum pro quo tot bella depugnavit? Ad imperatorem suum perrexit fortis miles, cum Christo regnat, qui pro Christo tot periculis se objecit. Jam pridem debitum sibi cælum tenet, non est cur divinitate fruenter lugere oporteat. Congaudere gaudenti æquius censeo. Facessant intempestiva lachryma, supervacaneiq; luctus, absit omnis mœror atque inprimis lugubres habitus, pullasq; vestes exuite. Atque his dictis, purpureas tunicas auro distinctas afferri jussit, easque viduæ ac filiis dono dedit. Puellas quoque sua dignitate donatas, mutare habitum imperavit, totumque diem lætitiæ dari. Convivia demum splendide apparata, inter epulas & vina saltatum cantatumque, quasi celebres nuptiæ per luxum & jocum actæ.

CAP. LXIIX.

De captivitate filiorum Joannis Huniadis, & decollatione Ladislai filii ejusdem senioris.

His blandimentis allecti Huniadis filii, nihil jamdudum ex cæde Comitum in caput suum verti posse confidebant. Itaque posito metu, regem usque ad Budam secuti sunt, aulamque inprimis æstimationi cultique frequentabant. Verum amici Comitum regias aures dictum pulsare, illustrem principem avunculum regium sine causa necatum conqueri, majestatem gravissime læsam dicere. Inultum tam atrocis scelus relinquendum non esse, corrigendum audacem juvenem, ac temerariam audaciam nisi mature coerceretur, in furorem verti. Nullum inveniri clementem virum, qui juventutem crudelitate insigniverit. Arma in manibus sepharii adolescentis periculosa esse, ausum preculdubio etiam in regem, qui regi proximum obruncaverit. Jam illi regiandi spem factam, patrem ejus idem concupivisse, animum seni, non voluntatem defuisse, graviores aatem discrimina quæque metiri, juvenem, quodcumque libuit, factum facillimum credere, per aqua & iniqua ad regnum tendere. Occurrendum priusquam malum implius serpat, in Ladislao & facta & meditata inveniri facinora ultimo supplicio digna. Rex sive iis motus, sive suapte natura incensus, designata hora, qua filii Huniadis ambo in regiam concessissent, armata juvenum manu portas claudi jubet, adolescentesque captos in carcerem rapi. Cum quibus & Joannes episcopus Varadinensis, raræ virtutis & facundia, & plerique alii comprehensi sunt, tanquam cædis Comitum & insidiarum, quæ regi pararentur, conscii. Ladislao quatuor & viginti natus annos, egregio corpore adolescens, flavis de more crinibus super humeros passis, revinctis post tergum manibus, talari atque aurea veste indutus, & eadem fortasse quam sibi paulo ante rex lonaverat, in publicum producit. Erecta cervice, oculis hinc & ilinc spectantibus, impavidus atque intrepidus ad supplicium pergit. Ibi ad locum ventum est, quo cervix amputanda erat, iussus genua lectere, pauca prius pro sua excusatione locutus, carnifici paruit. Træco cui damnatorum crimina publicare mos est, imperato silentio, nihil aliud dixit, nisi eo modo corrigi, qui domino suo infideles essent. Carnifex religata Ladislai coma ne collum impediret, iussus percutere,

nutans labansqve vix tandem qvatuor istibus candidam cervicem abs-
cidit, atq; ita nobilis adolescens occiso Comiti parentavit. Frater ejus
in vinculis retentus est. Episcopus Varadinensis, multum instante Car-
dinale Sancti angeli, qvi tum legatum apostolicum agebat, Dionysio
episcopo Strigonienſi, eidem qvoq; Cardinali & pari legatione fun-
genti, secundum canones judicandus traditur, de cæteris captivis suspen-
sum judicium, qvi tamen paulo post fractis carceribus evasere. Rex
Budæ non diu moratus in Austriam se recepit, Matthiam Huniadis fi-
lium coævum, captivum ducens. Cum per Strigonium iter faceret,
vocatū ad se Joannem Varadinensem præsulem, bono animo esse
jussit, iis verbis usus: *Cum essem Buda, feci quod voluera Barones, neque
enim mei juris eram. Quod te cepi, illorum fuit: quod te supplicio culpa
libero, meum est. Spectata mihi tua virtus, nihil de te finisrum credi fuit.
Abi, & quem gessisti hastenus, episcopatum gere.*

CAP. LXIX.

De conjugē Regi tradenda.

IN Austria de conjugē regi tradenda diu cogitatum, multæ virgines
offerebantur, tantum conjugium expetentes. Verum nobilissimō
regi quæ coire merito posset, nulla dignior visa est Magdalena, Ca-
roli regis Franciæ filia, cum propter ætatem convenientem, egre-
giam formam, pudicos mores, tum propter sanguinis excellentiam,
raramqve nobilitatem, & majorum ejus late gloriam. Placet lega-
tos mittere, qvi sponsam petant: de loco nuptiis eligendo contentio
exoritur, Hungari Budam, Australes Viennam, Bohemi Pragam tantæ
celebritati deputandam ajunt. Diu res trahitur, nutante rege. Ob eam
causam Georgius Poggiebracius cum octingentis expeditis equitibus
in Austriam usque ad Danubium proficiscitur, magna se habere dicti-
tans, quæ regi pandat. Tranare jussus atqve urbem ingredi, *Viennam
sibi suspectam* ait. Rogatus per nuncios quæ velit pandere, negat se alie-
ri quam regi arcana disciturum, non esse ab re trans fluvium regem pergere.
Eundumne fuerit, aliquantisper hæsitatum. Senatui non placebat,
tantum licentiæ dare subditis, insolentes eo modo fieri, & majestatem
vilescere. Ladislaum gubernatoris movebat autoritas, & aliquid sub-
esse

Ne arduum existimabat. Neq; latebat eum honestatem utilitati cedere, ac tempori serviendum esse. Perrexit igitur inermis ad armatum, rīa millia equitum secuta, togatus magis qvā lorīcatus exercitus. Tentoria in ulteriore Danubii ripa protensa, dimisso spatio inter bina astra, & tabernaculum in medio collocatum, in qvo rex cum gubernatore conveniret. Quatuor diebus colloqvium productum est; rex per noctem in urbem revertit. Primus congressus publicus fuit, in qvo salutatio de more facta, & honos regi habitus. In altero atq; item altero, duo tantum sermonis testes adhibiti. In quarto semotis arbitris, solus cum rege Georgius tabernaculum introivit, verba inter eos habita non sunt prodita. Ex ista tamen qvā postea secuta sunt, manifestum, de transitu regis in Bohēmīa fuisse tractatum. Ubi sermone sapius habito non docere voluntates, indignabundus Poggiebracius minabundusq; retro in Moraviam iter flexit. Regi haud salubre consilium visum est, dimisisse hominem male pacatum, qvem penes regni potestas esset, qvi nocere pariter ac minari posset. Misit ergo primores ex curia procures, qvi placatum retraherent, sin minus, facturum postulata regem promitterent. Inventus in itinere, nec de reditu verba fieri passus est, nec de sententia sua quicqvā detraxit. Promissus itaq; in Bohemiam regis transitus, & nuptiarum sollemnitas Pragæ destinata. Nec dicto fides lesuit. Ordinatis Austriæ rebus etiam ante diem dictam ingenti rex apparatu Bohemiam petiit. Intranti Pragā, Rochezana cum sacrilego presbyterorum comitatu pompam ducens, obviam venit, & habitas oratione, pro fausto feliciq; reditu congratulatus est, vix admonente Poggiebracio rex gratias egit, hæreticum ac pestiferum torvis oculis clerum inspiciens. Ubi vero majoris ecclesiæ sacerdotes sacra serentes occurrerunt, *Hos*, inquit, *dei ministros agnosce*, atq; ab eqvo proficiens, consalutatis omnibus sacram crucem osculatus est. Erant enim Romanæ fidei sectatores, qvi pro testamento Dei exilium longo tempore passi, Sigismundi tandem vocatione sua loca recuperaverant. Hæc Ladislai pietas multorum offendit animos, qvi Rochezanæ studebant ineptiis. Suppressum tamen ac dissimulatum odium. Inde duæ legationes missæ, altera ad Imperatorem Fredericum de pace actura, in qva princeps fuit Eizingerus: altera ad Carolum Franciæ regem, ejus filiam petitura. In hac primas partes gessit Ulricus Pataviensium præses, moribus ac doctrina præditus, qvem tradunt octo-

ginta equos albicantes duxisse. In ea legatione septingenti equites profecti sunt, quadrigæ auratæ, matronæ ac virgines splendido apparatu, quæ sponfam ducerent, vestes præterea donaque tanto matrimonio digna missa. Tertia quoque legatio ad Calixtum pontificem maximum decreta erat, quæ controversias de religione dirimeret, regnumque Bohemorum Romanæ ecclesiæ conjungeret. Super his quarta cura regis urgebat animum, comparandi contra Turcas validi exercitus, quo tandem nostra ætate sceelerata Mahumeti supersticio pelli ab Europa posset. Jam de concordiæ formula cum Frederico convenerat, instruebantur regis nuptiæ maximo sumptu, splendidissimo apparatu, Imperator & Augusta vocati, ambæ regis sorores cum viris eam celebritatem accessuræ ferebantur. Saxoniam, Bajoariam, Silesiam, Franconiam, Rheni principes, multi quoque ex Gallia reguli, venturos se promiserant, non solum nuptias ornatos sua præsentia, verum etiam de tuenda republica Christiana contra Turcas acturos. Sed hos tantos cogitatus, has pulcherrimas institutiones, tantum rerum ordinem immatura mors ac repentina regis interrupt. Incertæ vanæque cogitationes hominum, futurum quicquid cæca caligine Deus occuluit, ipse sibi gubernacula retinet universi. Nihil sine suo nutu mortales agitant. Sapienter ab eo justæque cuncta reguntur, sæpe in conspectu ejus æquissima sunt, quæ nobis videntur iniqua. Nihil perperam, nihil temere divina majestas agit, nos cæci versamur in tenebris, minimum est quod cernimus. Ad regimen animæ nostræ liberum nasci sumus arbitrium, ad salvandas animas lux reddita Christianis. De regimine civitatum, de mutatione regnorum, de orbis imperio, minimum est quod homines possunt: magna magnus disponit Deus.

CAP. LXX.

De infirmitate & morte Ladislai Regis.

Ladislaus igitur decimo Cal. Decembres, hora circiter duodecima noctis, ægrotare cœpit. Sunt qui ulcere pestifero percussusum ingvine dicunt, plerique nullum pestilentiae signum apparuisse. Verum mihi ita res conscripta est ab his, qui diligenter, tum

tum medicos, tum cubicularios audivere. Sederat in iudicio rex, quod de nobilitate inter Poggiebracium & Cernhaoram Moravum magnis contentionibus agebatur, ita ut alter alterum ad duellum provocaverit. Neque de more indutus prodierat, lincea tantum indumenta suscepserat, & desuper Persicum habitum, quem vocant *schubam*. Neque toto auditorio ridere visus, tristem vultum notavere omnes. Id signum praesagientis aegritudinis iudicatum. Dimisso tribunali, coenavit inter purpuratos, composito ac gravi sermone usus. Post multam noctem in cubiculum ductus, oblatas rapulas, quae apud Bohemos dulcissimae sunt, avidè comedit, siceramque bibit, sermones haudquaquam tristes inter cubicularios miscuit. Priusquam lecto decumberet, orationem de more ad superos habuit, quae finita, gravatum se dixit, & stomachum vehementer dolere. Cui unus ex cubiculariis natione Bohemus, *Ascende, inquit, stratum, dolorem somnus excludit*. Paruit rex, quietique se tradidit. Cumque ad horam dormivisset, vocato iterum cubiculario, vim doloris qui sensim cresceret, intolerabilem esse ait. Ille de se iudicium faciens, nihil somno melius affirmare, sic dolorem cessurum dicere. Jam noctis hora tertiadecima ferme effluerat, regi nulla quies dabatur. Ne tamen cubiculariis molestus esset, dolorem in diem tacitus pertulit. Tum medici accersiti, quod suarum partium erat desperata salute fecerunt. Georgius & ipse vocatus percunctari ex rege cur doleret, quid morbi esset, spem bonam praebere, ne sibiipsi deesset hortari, peteret quaecumque vellet, omnia in arbitrio suo posita, mandaret parere cupientibus. Ad quem rex, *Tua mihi, Georgi, jam pridem cognita fides, spectataque virtus est, per te Bohemus usque in hanc diem me regem appellavit. Speravi me positurum regno, quod ipse paraverat, nunc contra superi iubent. Mihi moriendum est, regnum in tua manu erit. Duo ex te peto. Alterum, ut provinciales iuste regas, pupillis, viduis, imbecillisque, rectum iudicium patrociniumque, ne subtrahas. Alterum, ut qui me secuti sunt ex Austria, caterisque provinciis, in patriam suam inviolatos remittas. Hoc mihi supremum beneficium ne deneges. Praematuras regis cogitationes Georgius esse responderet. Futurum brevi sospitem, ex suo arbitrio regnatura, desineret ea proloqui quae sibi incommoda, & aliis forent molesta. Tum rex apprehensa manu, *Aje, inquit, promitte quod cupio, nam me mori certum est. Si feceris quae jubeo, Deum propitium sibi reddam. Neque enim ita vixi, ut calum mihi negari putem, pro caelestibus terrena relinquo,**

relinquo, tu cave postulat is adversari. Non potuit tenerelachrymas Poggiebracius, deditqve fidem facturum, qvod rex imperasset. Finito sermone intromissis sacerdotibus de curatione animæ actum. Christiano more sacramenta exhibita. Rex ornamenta sua Pragenſi eccleſiæ legavit, jussitqve crines in auri modum fulgentes, ne qua superesset, vanitas, amputari. Id ministri causas moræ necdentes neglexere. Ubi anima ægra amplius demorari non potuit, sacram candelam petit, eamqve manūprehendit, & intuens Salvatoris imaginem crucifixi, orationem dominicam dicere orsus ad finem usqve perduxit. Pronunciatisqve ultimis verbis, *Sed libera nos à malo*, nihil amplius locutus, non extrema pati sed quietem arripere visus, mortalis vitæ lumen reliquit. O imbecillum humanæ naturæ conditionem! O inanem mortalium gloriam, O cœcas hominum mentes! qvid jactamur? qvid extollimur? Qvid est qvod dignitates, opes, potentiam, tantopere flagitamus? Perpetuo his frui cui datum? Ladislaus nobilissimus adolescens duodeviginti natus annos, in ipſo gloriæ culmine, tot regnis, tot gentibus imperans, tot deliciis atqve opibus affluens, inter tot auxilantium manus, intra sex & triginta horas, postquam ægrotare cœpit, extinctus est.

CAP. LXXI.

De opinione & causa infirmitatis & mortis Regis.

Mortem ejus alii morbo, alii veneno imputavere. Medici Teutones, quorum potissima corporis cura fuit, in Austriam reversi palam dixere, *q̃amprimum egrotare rex cepisset, se vocatos, manifesta mortis ac veneni signa comprehendisse, neque ausos in aliena terrâ manifestare quæ viderant, timuisse potentiam eorum, quorum scelere rex periisset, regi clam aperuisse omnia, respondisse illum non ignorare toxicum datum, silentium imperasse, ne regis mortis suam adjicerent.* Senatus Viennensis ubi vulgari eam famam animadvertit, medicorum verbum inde fieri prohibuit, ne Bohemorum adversus se ferociam provocarent. Qui violentam mortem dicunt, Poggiebracium & Rochezanam criminantur. Poggiebracium tum regi fuisse infensum, cum ad

ad Danubium usque profectus Viennam ingredi noluit, non sine causa suspectum ei regem fuisse. Conscias mali mentes metu impleri, quæis integer est animus, his omnia tuta videri. Ab eo tempore regis vitæ paratas insidias, Rochezanam nunquam regi placuisse, idque palam factum, cum sicut ante diximus, sacra ferentem contempsit. Nec me latet famâ vulgatum esse, idcirco regem apud Pragam nuptiarum celebrationem decrevisse, ut concurrentibus eo Catholicis principibus potenti manu hæreticos comprehenderet, finemque tandem, Hussitarum insaniâ daret. Id præsensisse Rochezanam & Poggiebra-cium, necemque regi pro sua salute machinatos. Mihi quid horum verius videatur non facile dixerim, neque certa pro incertis ausim affirmare. Aliorum dicta recenseo, & plura scribo quàm credo. Illud constat, præter Rochezanam, cui regiam mortem nemo non acceptissimam judicavit, & Georgium, reliquos regni proceres extincto rege in magno mœore fuisse, & publicum toto regno luctum, qui ad VII. Cal. Dec. continuatus est. Tunc regia pompa peractis exequiis defuncti corpus in sinu proavi sui divi Caroli Romanorum Imperatoris sepultum, circumvectio per urbem more majorum neglecta. Dum hæc scribo, Alphonsi regis Arragonum, cui præsentem historiam dedicaveram, multis formidatus, pluribus expectatus, mihi quidem acerbissimus nunciatus est obitus, V. Calend. Julii clausisse oculos traditur. Hispaniæ atque Italiæ rebus aliam formam præbiturus, lugendumque Camœnis fatum, & ingens difertis jactura viris. Utinam successorî cura virtutis sit, minorque seculo nostro calamitas ingruat, quàm timeamus. Nos operi, quod jam requirit, summam admovemus manum. Georgius ea die, quæ inter mortem Ladislai & funeris educationem media intercessit, accersitis proceribus gubernationem suam non expirasse regis obitu dixit, provinciam usque ad Pentecosten, commissam sibi fuisse affirmans. Arma tenenti, nemo finitum morte mandantis imperium objicere ausus. Pragenses gubernationi suæ nihil morati se commisere. Matthias Huniadis filius ex Vienna ductus, quæ die rex obiit, Pragam applicuit, atque in potestatem Georgii factus est. Nec diu postea rex Hungariæ designatus, magnis spon-sionibus dimissus, è carcere volavit ad regnum. Advenæ, qui Ladislaum secuti fuerant, suam quisque domum petiere.

CAP. LXII.

*De Georgio Poggiebracio, Rege Bohemorum
sextodecimo.*

EXinde constituta die qua novus rex eligeretur, multi tractatus habiti. Carolus rex Franciæ, qui filiam Ladislao desponderat, regnum alteri ex filiis suis petere aut ei committi, cui filiam tradere non dedignaretur. Calimirus rex Poloniæ sororem defuncti regis sibi nuptam esse agebat, eiqve regnum deberi. Pari ratione, Gulielmus Saxonix dux utebatur, cui soror natu major nupsisset. Fredericus Imperator ejusdem regni ordinationem suam esse affirmabat, in qua feudi solennia neglecta fuissent. Nec sine spe Sigismundus & Albertus Austriæ duces fuere, qui deficiente rege Bohemiæ sine virili sobole ex Austria vocandum veteri scedere principem norant. Rochezana venenorum fator crebris sermonibus usurpare, *aut regem sua professionis eligendum esse, aut si nemo tanto fastigio dignus videretur, Hebraico more iudices assumendos*, veteris legis exempla memorans. Ubi dies constituta illuxit, auditis legationibus in conventu proceditur, utilitate regni discussa, Georgius Poggiebracius rex pronuntiatur, militiæ domiqve apprime clarus, cui ad res gerendas nec consilium nec ætas deesset. Ea res necati regis maxime suspicionem auxit. Ipse ex prætorio primum in ædem beatæ Mariæ, ubi Rochezana præfuit, solenni pompa deductus, Deo gratias egit, ibiqve novello regi publica salutatio exhibita. Mira rerum mutatio, & novus syderum influxus. Duo potentissima regna eodem tempore rege orbata, ex nobilissimo atqve altissimo sanguine ad mediocres homines pervenire. Sic Deo placuit, ludere fortunam dixisset antiquitas. Nos divinæ providentiæ cuncta tribuimus. Utriusque regis electionem nonnulli calumniantur, vim adhibitam dicunt, neque jure valere quod metus extorserit. Nobis persuasum est, armis acqviri regna, non legibus.

FINIS HISTORIÆ BOHEMICÆ.

INDEX

INDEX CAPITUM.

- Cap. I. De situ regionis Bobemicae, de fluminibus ejusdem, & civitatibus ac de Bobemorum moribus.* pag. 8
- Cap. II. De origine gentis Bobemorum* 10
- Cap. III. De Zebio, primo duce Bobemiae* 11
- Cap. IV. De Croco, secundo Bobemorum duce.* 13
- Cap. V. De Libussa filia Croci, quæ pluribus annis rexit Bobemiam.* 13
- Cap. VI. De Primislao, tertio Bobemorum duce.* 14
- Cap. VII. De puella Valasca, quæ principatum Bobemiae more Amazonum, septennio potenter obtinuit.* 16
- Cap. IIX. De puella Sarca, quomodo dolose nobilem Stiradam deceperit, mortique tradiderit.* 18
- Cap. IX. De Nimislao quarto, ac Mnata quinto, Vorcioque sexto, nec non Vinslao septimo Bobemorum ducibus.* 21
- Cap. X. De Grezomislao, qui & Nedam dictus est octavo Bobemorum duce. Et gravi bello, quod gessit cum patruo suo Vratislao.* 22
- Cap. XI. De infidelitate Duringi, qui Vratislai filium sibi commissum interfecit, penamque condignam dedit* 23
- Cap. XII. De Nostirico nono, & Borsivojo decimo Bobemorum ducibus, qui & ultimus Paganorum ducum fuit, & tandem cum uxore sua fidem Christi suscipiens baptizatus est.* 24
- Cap. XIII. De situ Moraviae, & Svatocopio, penultimo rege ejusdem, qui & primus Christianus inter reges Moraviae fuit.* 24
- Cap. XIV. De Spitigneo undecimo, ac Vradislao duodecimo Bobemorum ducibus.* 26

R

Cap.

INDEX CAPITUM.

<i>Cap. XV. De sancto Venceslao martyre , tertio decimo, & fratre suo Boleslao quarto decimo Bohemorum ducibus.</i>	26
<i>Cap. XVI. De Boleslao quinto decimo Bohemorum duce.</i>	28
<i>Cap. XVII. De Boleslao sexto decimo Bohemorum duce.</i>	29
<i>Cap. XIX. De Udalrico, septimo decimo Bohemorum duce.</i>	30
<i>Cap. XIX. De Bisetislao decimo octavo Bohemorum duce.</i>	32
<i>Cap. XX. De Spitigneo decimo nono Bohemorum duce.</i>	34
<i>Cap. XXI. De Uratislao vicesimo Bohemorum duce</i>	34
<i>Cap. XXII. Vratislaus dux Maguntie in regem creatur per Henricum imperatorem quartum, regnoque Bohemie, Poloniam, Silesiam, Lusatiam, Moraviamq; adjecit.</i>	35
<i>Cap. XXIII. De Conrado vicesimo primo, Bisetislao vicesimo secundo, ac Boleslao vicesimo tertio, nec non Borzivilao vicesimo quarto Bohemorum ducibus.</i>	36
<i>Cap. XXIV. De Uladislao vicesimo quinto Bohemorum duce, & Rege secundo.</i>	37
<i>Cap. XXV. De Sobieslao vicesimo sexto, & Friderico vicesimo septimo, nec non Conrado vicesimo octavo, ac Bisetislao vicesimo nono, atque Venceslao tricesimo Bohemorum ducibus.</i>	37
<i>Cap. XXVI. De Primislao tricesimo primo Bohemorum duce, & Rege 3tio.</i>	38
<i>Cap. XXVII. De Venceslao Bohemorum Rege quarto. Et de Othocaro Bohemorum Rege quinto.</i>	38
<i>Cap. XXIIIX. De sancto Venceslao Bohemorum Rege sexto.</i>	41
<i>Cap. XXIX. De Venceslao Bohemorum Rege septimo.</i>	43
<i>Cap. XXX. De Rudolpho Bohemorum Rege octavo.</i>	44
<i>Cap. XXXI. De Henrico Bohemorum Rege nono.</i>	44
<i>Cap. XXXII. De Johanne Bohemorum Rege decimo.</i>	45
<i>Cap. XXXIII. De Carolo Bohemorum Rege undecimo, qui & postea Romanorum Imperator factus, Carolus quartus dictus.</i>	46
<i>Cap.</i>	<i>46</i>

INDEX CAPITUM.

Cap. XXXIV. De Venceslao Bohemorum Rege duodecimo, qui & Rex Romanorum extitit.	48
Cap. XXXV. De perfidia secte Husitarum & damnatis articulis professionis illius.	49
Cap. XXXVI. De Johanne Hus, & Hieronymo haresiarchis, in Constantiensi concilio igni traditis.	53
Cap. XXXVII. De morte Venceslai Regis	57
Cap. XXXVIII. De Johanne Zizcha hareticorum Husitarum capitaneo, in armis strenuissimo, ac victoriosissimo.	58
Cap. XXXIX. De Sigismundo Bohemorum Rege tertiodecimo & Romanorum Imperatore.	59
Cap. XL. De civitate Thabor, & exstrukione ejus, fratribusq; Thaboritis.	60
Cap. XLI. De Adamitis hareticis.	62
Cap. XLII. Quomodo Sigismundus Bohemiam ingressus coronam regni accepit, miniq; feliciter pugnaverit.	63
Cap. XLIII. De Orebitis hareticis.	64
Cap. XLIV. De multis praliis & victoriis Johannis Zizcha.	65
Cap. XLV. De Johanne Rochczana presbytero haretico.	71
Cap. XLVI. De morte Johannis Zizcha.	71
Cap. XLVII. De Orphanis hareticis, qui post mortem Zizcha separaverunt à Thaboritis.	72
Cap. XLVIII. De expeditione in Bohemiam contra heticos & rebelles per Martinum Papam quintum instituta, & de infelici pugna contra eosdem.	74
Cap. XLIX. De inchoatione Basiliensis concilii, & vocatione Bohemorum ad ipsum concilium, ut fidei sua rationem redderent.	79
Cap. L. Oratio Juliani Cardinalis ad Bohemorum legatos responsumq; eorum.	78
Cap. LI. De victoria Bohemorum fidelium, & debellatione morteque Procopii ac aliorum heticorum.	80
Cap. LII. Quomodo Sigismundus Roma coronatus, post multas dissensiones & bella cum pace & gaudio à Bohemis suscipitur.	84
Cap. LIII. De morte Sigismundi Imperatoris, & quem reliquerit in testamento heredem.	89
Cap. LIV. De sepultura Sigismundi Imperatoris.	90
Cap. LV. De Alberto Bohemorum Rege quarto decimo & etiam Romanorum Rege.	91
Cap. LVI. De morte Alberti inclyti regis.	95
R a	Cap.

INDEX CAPITUM.

Cap. LVII. <i>Quomodo Bohemi post mortem Alberti, eligunt in Regem Albertum Boioaria ducem, sed electioni consentire noluit.</i>	96
Cap. LIX. <i>De Ladislao infante Bohemorum Rege quintodecimo.</i>	98
Cap. LIX. <i>De morte Barbara imperatricis, uxoris Sigismundi.</i>	103
Cap. LX. <i>Quomodo Australes Ladislaum regem ab Imperatore petentes, non exauditis, bellum movent, Novamq, civitatem obsident</i>	104.
Cap. LXI. <i>De ejectione Comitis Cilia, & privationis administrationis sue,</i>	106
Cap. LXII. <i>De coronatione Regis Ladislai.</i>	110
Cap. LXIII. <i>De reductione Ulrici, comitis Cilie, & restitutione administrationis sibi facte.</i>	113
Cap. LXIV. <i>De dolo comitis Cilie Johannem Huniadem ab administratione regni Hungaria cupientis amovere.</i>	114
Cap. LXV. <i>De cruce signatis & pugna eorumdem contra Turcas victoriamq, apud Albam in Hungaria.</i>	116
Cap. LXVI. <i>De interfectione comitis Cilie per Ladislaum Huniadis filium patrata.</i>	118
Cap. LXVII. <i>De laude Johannis Huniadis per Regem Ladislaum pronuntiata.</i>	120
Cap. LXIIX. <i>De captivitate filiorum Johannis Huniadis & decollatione Ladislai filii ejusdem Senioris.</i>	121
Cap. LXIX. <i>De conjuge Regi tradenda.</i>	122
Cap. LXX. <i>De infirmitate & morte Ladislai Regis.</i>	124
Cap. LXXI. <i>De opinione & causa infirmitatis & mortis Regis.</i>	126
Cap. LXXII. <i>De Georgio Poggiebratio Rege Bohemorum sexto decimo.</i>	128.

FINIS HISTORIÆ BOHEMICÆ.

